

นิติพยาธิแพทย์กับการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา

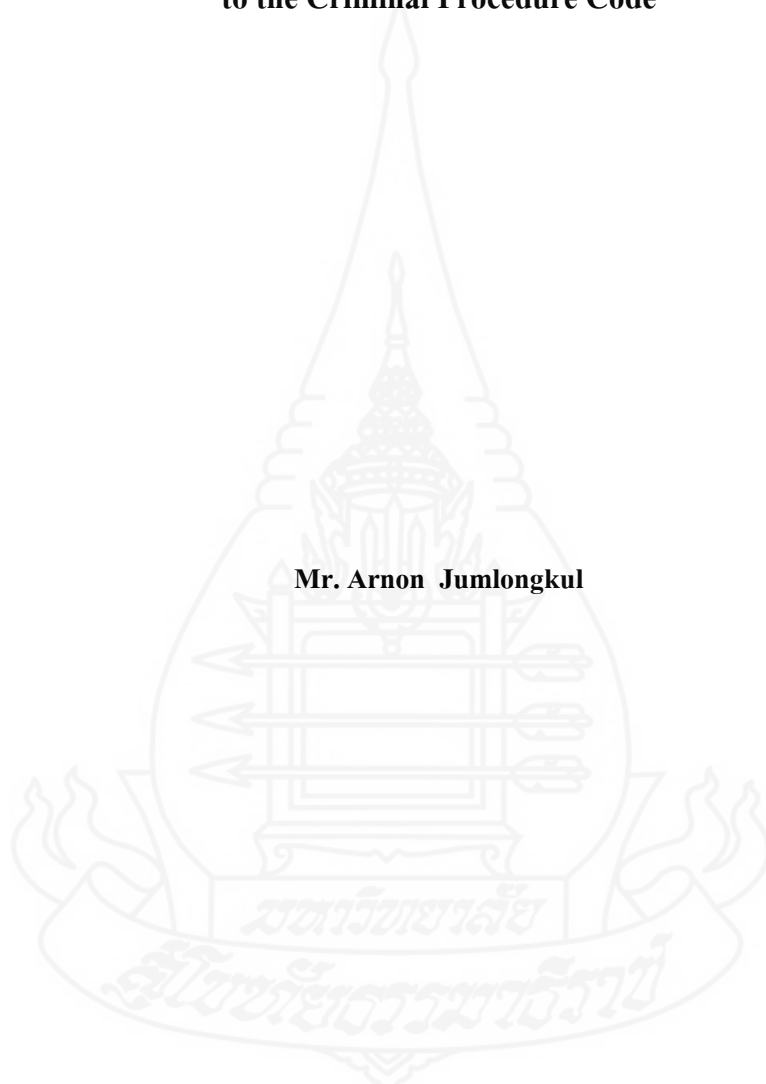
นายอานนท์ จำลองกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2559

**Forensic Pathologists in Medicolegal Autopsy According
to the Criminal Procedure Code**

Mr. Arnon Jumlongkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

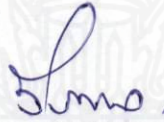
Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อวิทยานิพนธ์   นิติพยาธิแพทย์กับการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
ชื่อและนามสกุล   นายอานนท์ จำลองกุล
วิชาเอก   กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา   นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา   1. รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2560

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

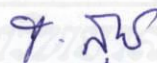
ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีวีรพล กุลบุตร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์)

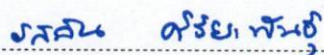
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช)

กรรมการ

(อาจารย์ นายแพทย์ภาณุวัฒน์ ชุตินวงศ์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์รตลิน ศิริระพันธุ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ นิติพยาธิแพทยกับการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ผู้วิจัย นายอานนท์ จำลองกุล **รหัสนักศึกษา** 2584002121 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช
ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง นิติพยาธิแพทยกับการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการชั้นสูตรพลิกศพ กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับนิติพยาธิแพทย เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการชั้นสูตรพลิกศพ อันนำไปสู่ข้อสรุป และการเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมและศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ บทวิเคราะห์ทางกฎหมาย บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ยังขาดความเหมาะสม เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีและกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของต่างประเทศ ได้แก่ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่นพบว่า กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยควรปรับปรุงเนื้อหาในส่วนของการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องชั้นสูตรพลิกศพ การลดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์วิชาชีพที่ทำหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ การกำหนดเงื่อนไขที่เป็นธรรมแก่แพทย์ผู้ปฏิบัติงานชั้นสูตรพลิกศพ การกำหนดบทบัญญัติให้ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการองค์การชั้นสูตรพลิกศพ การสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ และการตรวจสอบความพร้อมของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ก่อนที่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... จะได้รับการตราเป็นกฎหมายต่อไป

คำสำคัญ นิติพยาธิแพทย ชั้นสูตรพลิกศพ

Thesis title: Forensic Pathologists in Medicolegal Autopsy According to the Criminal Procedure Code

Researcher: Mr. Arnon Jumlongkul; **ID:** 2584002121; **Degree:** Master of Laws;

Thesis advisors: (1) Lawan Hornopparat, Associate Professor;

(2) Dr. Thawatchai Suvanpanich, Associate Professor; **Academic year:** 2016

Abstract

The purposes of this research on “Forensic Pathologists in Medicolegal Autopsy according to The Criminal Procedure Code” are; to study concepts and theories about Medicolegal Autopsy, to study Thai and foreign Autopsy laws related to Forensic Pathologists, to analyze problems and obstacles in Medicolegal Autopsy, and leading to conclusions and revisions the Autopsy laws of Thailand.

This research is qualitative research by collecting and studying data from documents, books, textbooks, legal articles, theses, legal analyses, legal provisions related to Medicolegal Autopsy, namely Criminal Procedure Code, Draft of Autopsies Act B.E. ...., electronic media and other documents including both of Thai and foreign languages.

The research found that Criminal Procedure Code and Draft of Autopsies Act B.E. .... are still inappropriate comparing to theoretical concepts and foreign autopsy laws including the state of Massachusetts - USA, England, and Japan. There is found that Thai Autopsy laws should improve the contents about the guideline for post-mortem examinations, reducing disparity between professional organizations performing Autopsy, determining fair conditions for medical examiners, determining legal provisions covering all relevant practitioners, established criteria for Autopsy organization management, creating checks and balances system, and checking availability of various personnel before the Draft of Autopsies Act B.E. .... will be promulgated.

Keywords: Forensic Pathologists, Medicolegal Autopsy

กิตติกรรมประกาศ

"นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตตยา" คือ "ความนอบน้อมของข้าฯ จงมีแต่ท่านผู้พ้นแล้วทั้งหลาย ความนอบน้อมของข้าฯ จงมีแต่วิมุตติธรรม" การเรียนการศึกษาย่อมต้องอาศัยความนอบน้อมต่อครูบาอาจารย์เพื่อเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จ และเป็นเหตุให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถเผยแพร่ความรู้สู่วิญญูชน ผู้ใคร่ศึกษาในเรื่องกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพ ให้ได้รับความรู้และประโยชน์สืบไป

ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆ จนก่อให้เกิดวิทยานิพนธ์เล่มนี้ขึ้นมา ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ผู้ที่ให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนตั้งแต่การคิดหัวข้อวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีวิรุฬ กุลบุตร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่งสำหรับการรับดูแลวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาช่วยตรวจทานจุดบกพร่องต่างๆ และอาจารย์ นายแพทย์ภาณุวัฒน์ ชุตินวงศ์ ผู้ซึ่งให้ความรู้ในวิชานิติเวชศาสตร์แก่ผู้นิพนธ์ตั้งแต่แรกเริ่ม จนกระทั่งได้สำเร็จเป็นแพทย์นิติเวช ผู้นิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ และขอแสดงความนอบน้อมอย่างที่สุดต่อท่านคณาจารย์ทั้งหลายดังได้กล่าวมานี้

บุคคลผู้มีพระคุณอย่างสูงสุดในชีวิตของผู้นิพนธ์ คือ บิดา-มารดา ผู้ให้กำเนิด ให้การศึกษาอบรมเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ ขอขอบคุณภรรยา น้องชาย ตลอดจนญาติพี่น้อง และครูบา-อาจารย์ทุกท่านที่เคยอดรมสั่งสอนผู้นิพนธ์ คุณงามความดีทั้งหมดอันเกิดจากการเผยแพร่ความรู้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออุทิศให้ผืนแผ่นดินไทยอันเป็นที่รักยิ่ง หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้นิพนธ์ขอน้อมรับความผิดนั้น และขออภัยต่อท่านผู้อ่านทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อานนท์ จำลองกุล

กันยายน 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
ระเบียบวิธีวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีการค้นหาความจริงในการชันสูตรพลิกศพและการชันสูตรพลิกศพตาม กฎหมายต่างประเทศ	7
ความเป็นมาของการชันสูตรพลิกศพ	8
หลักการค้นหาความจริงในกฎหมายชันสูตรพลิกศพ	16
กฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศ	24
บทที่ 3 กฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย	46
กฎหมายชันสูตรพลิกศพก่อนการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	47
กฎหมายชันสูตรพลิกศพหลังการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	49
บทที่ 4 วิเคราะห์บทบาทของนิติพยาธิแพทย์ในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา	63
เหตุในการชันสูตรพลิกศพ	63
ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ	70
กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ	77
การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	87
บทสรุป	87
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	121
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการขนส่งรถพลิกศพ พ.ศ.	122
ประวัติผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนการตายจำแนกตามสาเหตุการตายที่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 – 2557	68
ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลแพทย์ที่ได้รับหนังสืออนุมัติ-อนุมัติบัตรด้านพยาธิวิทยา จากแพทยสภา พ.ศ. 2507-2559	75

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การชันสูตรพลิกศพนับเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยความสะดวกสำหรับคดีอาญา เนื่องจากคดีความผิดต่อชีวิตนับเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่ปรากฏอยู่เสมอทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การตายของบุคคลมีรูปแบบและวิธีการทั้งที่เป็นการกระทำโดยง่ายและที่มีความซับซ้อน หากต่อการระบุนลงไปให้ชัดเจนว่าการตายที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุจากการฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม อุบัติเหตุ หรือการตายจากเหตุอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีความจำเป็นต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เพื่อสร้างความกระจ่างในเรื่องเหตุและพฤติการณ์ตาย การชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายจึงถูกจัดให้มีขึ้นในกรณีการตายผิดธรรมชาติ และการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน เพื่อเป็นการขจัดข้อสงสัยในเรื่องเหตุตาย ค้นหาตัวผู้กระทำผิดในกรณีที่การตายนั้นเกิดจากการกระทำ ความผิดทางอาญา และเป็นการสร้างความยุติธรรมในวาระสุดท้ายให้แก่ผู้ตาย

การชันสูตรพลิกศพและการผ่าชันสูตรศพในทางการแพทย์มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นการผ่าชันสูตรศพทางคลินิก (Clinical Autopsy) เพื่อหาพยาธิสภาพอันเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต ในกรณีนี้มักทำเพื่อการค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์ให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ผู้เสียชีวิตมักมีเหตุตายมาจากโรคตามธรรมชาติ (Natural Disease) ประการที่สองเป็นการผ่าชันสูตรศพในทางกฎหมาย (Legal Autopsy) กระทำขึ้นเพื่อตอบข้อสงสัยในทางกฎหมาย ทั้งนี้การชันสูตรพลิกศพได้มีการพัฒนาองค์ความรู้มาโดยลำดับ ซึ่งแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ในวิชาพยาธิวิทยา (Pathology) และศึกษาต่อยอดในวิชานิติพยาธิวิทยา (Forensic pathology) หรือนิติเวชศาสตร์ (Forensic medicine) แล้วจึงสามารถปฏิบัติงานตรวจชันสูตรพลิกศพ ผ่าชันสูตรศพ รวมทั้งความเห็นในเรื่องเหตุตายและพฤติการณ์ตายได้โดยสมบูรณ์

การชันสูตรพลิกศพตามบทบัญญัติของกฎหมายมีประวัติความเป็นมาแต่ครั้งโบราณกาล และพัฒนามาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน หลักฐานที่ปรากฏชัดเจนมักเป็นการบันทึกของประเทศในโลกระวันตก สำหรับประเทศไทยมีหลักฐานถึงการบัญญัติเรื่องการชันสูตรพลิกศพไว้เป็นลายลักษณ์อักษรตั้งแต่เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายตราสามดวง และในกฎหมายอีกหลายฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น ร.ศ. 116 พระราชบัญญัติการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 จนกระทั่งมี

การประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 ภาค 2 สอบสวน หมวด 2 การสอบสวน ลักษณะ 2 การชันสูตรพลิกศพ และแก้ไขเพิ่มเติมต่อมาอีกหลายครั้ง การปรับปรุงกฎหมายครั้งสำคัญที่ถือเป็นการยกระดับมาตรฐานการชันสูตรพลิกศพ เกิดขึ้นโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 มีการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ทั้งพนักงานสอบสวน แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ พนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไป กับทั้งลดทอนบทบาทของผู้พิพากษาจากเดิมที่ต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ กลายเป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมในขณะชันสูตรพลิกศพแต่อย่างใด เมื่อความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ในขณะที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีผู้มีหน้าที่สนับสนุนในกระบวนการชันสูตรพลิกศพอีกหลายฝ่าย เช่น ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจฝ่ายสืบสวน เจ้าหน้าที่มูลนิธิกุ๊กกั๊ก เป็นต้น ซึ่งไม่ได้รับการระบุไว้ในกฎหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังคงมีความจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เหล่านี้อยู่เสมอ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเนื้อความที่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเรื่องการชันสูตรพลิกศพซึ่งมีบัญญัติไว้ทั้งสิ้น 11 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 148 ถึงมาตรา 156 พบว่าการชันสูตรจัดให้มีขึ้นได้ใน 2 กรณีคือ การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน และการตายโดยผิดธรรมชาติ ซึ่งถูกกำหนดไว้เพียง 5 อนุมาตรา มีใจความสั้นกะทัดรัดแต่ยังไม่ครอบคลุมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น บุคคลนิรนามเข้ารับการรักษาและเสียชีวิตในโรงพยาบาลซึ่งแพทย์สามารถระบุสาเหตุการตายได้อย่างชัดเจน แต่กรณีดังกล่าวกลับถือว่าอยู่นอกบทบัญญัติของกฎหมายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ และหากไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็ย่อมไม่สามารถระบุลงไปได้ว่าผู้ตายคือใคร ในขณะที่การตรวจพิสูจน์บุคคลไม่ว่าจะเป็นการพิสูจน์ด้วยการตรวจเปรียบเทียบทางทันตกรรม การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ และการตรวจรหัสพันธุกรรมนั้นต้องกระทำการชันสูตรพลิกศพแทบทั้งสิ้น นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ให้แก่ตำรวจไว้เป็นอย่างมากในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ เริ่มตั้งแต่การรับแจ้งความตามมาตรา 149 จากนั้นจึงดำเนินการตามมาตรา 150 คือ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งแก่สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย ให้ทราบถึงการตายที่เกิดขึ้น รวมทั้งแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพให้ทราบ คือ แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ หากไม่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์จึงให้แพทย์โรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้ระบุว่าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์จะต้องเป็นแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น ปัญหาจึงมีว่าหากเป็นแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์หรือนิติพยาธิแพทย์ซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่ในโรงพยาบาลเอกชนเข้า

ทำการชันสูตรพลิกศพ ย่อมก่อให้เกิดการปฏิบัติอันไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย และก่อให้เกิดการทับซ้อนของการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน

เมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น แพทย์จะทำความเข้าใจเรื่องเหตุตายและพฤติการณ์ตาย แล้วจึงเสนอต่อพนักงานสอบสวนว่าสมควรส่งศพผ่าชันสูตรหรือไม่ จากนั้นพนักงานสอบสวนจะนำรายงานของแพทย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ สรุปรายละเอียดทั้งหมด แล้วแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชันสูตรเพื่อทำคำร้องขอให้ศาลไต่สวนต่อไป เมื่อพิจารณาตามตัวบทกฎหมายจะพบว่าพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแทบทั้งสิ้นในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ แต่กลับไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจการตรวจสอบกระบวนการชันสูตรพลิกศพแก่ญาติผู้เสียชีวิต หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีเลย จึงอาจกล่าวได้ว่าการชันสูตรพลิกศพนี้เป็นการกระทำของรัฐโดยฝ่ายเดียว ไม่มีการระบุให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในคดีสามารถเข้ามามีส่วนร่วมหรือโต้แย้งผลการชันสูตรพลิกศพได้ จึงทำให้การชันสูตรพลิกศพขาดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สังคมได้อย่างแท้จริง และเมื่อกระบวนการชันสูตรพลิกศพเน้นการให้ความสำคัญกับชั้นสอบสวน ถึงแม้จะมีการเรียกเจ้าพนักงานฝ่ายอื่น ๆ เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ กรณีที่เป็นการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน เพื่อช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการชันสูตรพลิกศพมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดกลับพบว่าแม้แต่แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ก็ไม่สามารถคัดค้านหรือโต้แย้งการทำความเข้าใจของพนักงานสอบสวนได้ เมื่อแพทย์ทำความเข้าใจว่าสมควรส่งศพไปผ่าชันสูตรแต่หากพนักงานสอบสวนมีความเห็นในทางตรงกันข้าม พนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองดำเนินการไม่ส่งศพเข้าไปผ่าชันสูตร เนื่องจากกฎหมายบัญญัติว่าเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย ให้เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีคำสั่งให้ส่งศพไปผ่าชันสูตรได้ โดยคำว่าเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพนั้นมีด้วยกันหลายฝ่ายตามที่ได้กล่าวไปแล้ว จึงมีปัญหากเกิดขึ้นว่าเมื่อความเห็นของเจ้าพนักงานแต่ละฝ่ายไม่ตรงกัน เช่นนี้จะมีแนวทางให้ยึดถืออย่างไร แต่โดยทางปฏิบัติแม้แพทย์จะมีความเห็นต่างจากพนักงานสอบสวนในเรื่องการส่งศพไปผ่าชันสูตร สุดท้ายแล้วการดำเนินคดีก็ยังคงยึดถือตามแนวทางของพนักงานสอบสวน เนื่องจากเจ้าพนักงานฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่เสมือนเป็นเพียงตัวช่วยให้พนักงานสอบสวนสามารถสรุปสำนวนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการได้เท่านั้น

ด้วยเหตุที่บทบัญญัติของกฎหมายขาดรายละเอียดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานมีความทับซ้อนคลุมเครือระหว่างแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ของรัฐและเอกชน มีการจัดสรรอำนาจในการชันสูตรพลิกศพแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมากเกินไป ขาดองค์กรที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพโดยตรง กฎหมายไม่มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจที่ดี ทำให้เกิดการใช้อำนาจรัฐโดยฝ่ายเดียว ประกอบกับรายละเอียดของการชันสูตรพลิกศพ

มีมาก และเพื่อให้การชันสูตรพลิกศพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของการยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... โดยเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้มีการบัญญัติรายละเอียดซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ แพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ ทั้งในเรื่องเหตุที่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว การกำหนดหน้าที่ของผู้แจ้งให้สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายทราบถึงการตายที่เกิดขึ้น จากเดิมซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ให้เปลี่ยนมาเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ การกำหนดบุคคลที่อาจเข้าร่วมในการผ่าศพซึ่งแต่เดิมไม่ได้มีการบัญญัติไว้ การให้สิทธิแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียและพนักงานสอบสวน ในการยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อยกเลิกรายงานการชันสูตรศพ สั่งให้มีการชันสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือทำการผ่าศพ การแต่งตั้งคณะกรรมการการชันสูตรพลิกศพ เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ พนักงานชันสูตรพลิกศพ การจัดตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพและข้อกำหนดในการบริหารจัดการสำนักงาน โดยรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัตินี้มีทั้งในส่วนที่ส่งเสริมระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างหน่วยงาน ก่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันเนื้อหาบางส่วนยังคงมีความไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของแพทย์ด้านนิติเวชศาสตร์ เนื่องจากความไม่พร้อมของทรัพยากรทั้งในส่วนของคุณคนผู้ปฏิบัติหน้าที่ และงบประมาณที่ต้องนำมาจัดสรรเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ เกิดขึ้นและสามารถดำเนินการต่อไปได้

เนื่องจากการชันสูตรพลิกศพถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันนำไปสู่การทำความจริงในคดีให้ปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส มีระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจที่ชัดเจน ทั้งในส่วนของการให้ผู้มีส่วนได้เสียในคดีสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการชันสูตรพลิกศพ และการให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงานฝ่ายต่าง ๆ ในการสร้างความโปร่งใสอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ นิติพยาธิแพทย์หรือแพทย์ด้านนิติเวชศาสตร์ ซึ่งถือเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกลไกการเสียชีวิตมากที่สุด การทำการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในด้านบทบาทของนิติพยาธิแพทย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายชันสูตรพลิกศพที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการชันสูตรพลิกศพ
- 2.2 เพื่อศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย

2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.4 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายชันสูตรพลิกศพให้มีความเหมาะสมต่อไป

3. ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งทำการศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และกฎหมายชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น ในด้าน บทบาทของนิติพยาธิแพทย์ในเรื่องเหตุในการชันสูตรพลิกศพ ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ และบทบาทของนิติพยาธิแพทย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ให้มีความยุติธรรมทัดเทียมนานาประเทศต่อไป

4. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ บทวิเคราะห์ทางกฎหมาย และ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทบัญญัติ กฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ทำการศึกษากระบวนการชันสูตรพลิกศพ และบทบาทหน้าที่ของนิติพยาธิแพทย์ เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายชันสูตรพลิกศพให้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การตรวจสภาพศพภายนอก ได้แก่ เพศ อายุ รูปร่าง เชื้อชาติ สีผิว เครื่องแต่งกาย สิ่งของติดตัว สถานที่พบศพ ท่าทางการเสียชีวิต บาดแผล แผล การเปลี่ยนแปลงหลังตาย ฯลฯ รวมถึงการผ่าศพ แยกธาตุ และตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ เพื่อตอบคำถามให้ได้ว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุตาย พฤติการณ์ที่ตาย และใครเป็นผู้กระทำความผิดในกรณีที่มีการเสียชีวิตนั้นเกิดจากเหตุฆาตกรรม

5.2 พยาธิแพทย์ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต และได้รับวุฒิปัตร์หรืออนุมัติบัตรสาขาพยาธิวิทยากายวิภาคจากแพทยสภา หรือสภาวิชาชีพแห่งประเทศไทยนั้น ๆ

5.3 นิติพยาธิแพทย์ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต และได้รับวุฒิปัตร์หรืออนุมัติบัตรสาขานิติเวชศาสตร์จากแพทยสภา หรือสภาวิชาชีพแห่งประเทศไทยนั้น ๆ หรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต และได้รับวุฒิปัตร์หรืออนุมัติบัตรสาขาพยาธิวิทยากายวิภาค ร่วมกับได้รับวุฒิปัตร์หรืออนุมัติบัตรสาขานิติเวชศาสตร์จากแพทยสภา หรือสภาวิชาชีพแห่งประเทศไทยนั้น ๆ และให้มีความหมายอย่างเดียวกับคำว่า แพทย์นิติเวช แพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ และนิติแพทย์

5.4 พนักงานสอบสวน หมายถึง ข้าราชการตำรวจระดับยศร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า ขึ้นไป หรือพนักงานฝ่ายปกครองผู้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทำการสอบสวน และสรุปสำนวนการสอบสวนในคดีอาญา

5.5 ระบบโคโรเนอร์ หมายถึง ระบบการไต่สวนเหตุตายผิดธรรมชาติ ที่มีประธานทำหน้าที่คล้ายผู้พิพากษา โดยประธานในการไต่สวนอาจเป็นแพทย์นิติเวชหรือผู้ทรงคุณวุฒิสาขาอื่น ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดี อำนาจการชันสูตรพลิกศพ และออกใบรับรองเหตุตาย

5.6 ระบบแพทย์สอบสวน หมายถึง ระบบชันสูตรพลิกศพที่มีแพทย์นิติเวชเป็นผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ สอบสวนสาเหตุการตาย ผ่าพิสูจน์ศพ และสั่งให้ตำรวจดำเนินการตามกฎหมาย กรณีที่แพทย์นิติเวชลงความเห็นว่า การตายนั้นเป็นผลมาจากการฆาตกรรม

5.7 ระบบตำรวจ หมายถึง ระบบการชันสูตรพลิกศพที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจสถานที่เกิดเหตุร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ส่งศพให้แพทย์นิติเวชทำการผ่าชันสูตร รวบรวมพยานหลักฐาน และสรุปสำนวนคดี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เข้าใจแนวคิดทฤษฎีการชันสูตรพลิกศพ

6.2 เข้าใจกฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย

6.3 เข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

6.4 ได้ข้อสรุปและแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายชันสูตรพลิกศพให้มีความเหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีการค้นหาความจริงในการชั้นสูตรพลิกศพและการ ชั้นสูตรพลิกศพตามกฎหมายต่างประเทศ

การตายของบุคคลย่อมก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่อันเนื่องมาจากการตาย ทั้งนี้หากเป็นการตายซึ่งไม่ปรากฏเหตุตายโดยแน่ชัด การตายโดยผิดธรรมชาติ และการตายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญา ย่อมมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าไปจัดการค้นหาถึงสาเหตุการตายที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากสาเหตุใด เนื่องจากความผิดต่อชีวิตถือว่าเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสังคมส่วนรวม กระทั่งถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หากยังคงมีความเคลือบแคลงสงสัยในเหตุตายและพฤติการณ์ตาย ย่อมทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องสร้างกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อนำมาใช้ค้นหาความจริงในคดีอาญาอันเกี่ยวเนื่องกับการตาย ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวน สอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน และการนำข้อมูลที่รวบรวมได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดี ด้วยเหตุนี้การชั้นสูตรพลิกศพจึงเข้ามามีบทบาทในกระบวนการค้นหาความจริงทางอาญา และถูกบัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ร่วมกับการใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งในส่วนของกระบวนการค้นหาความจริงด้วยวิธีการทางกฎหมายและหลักการทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ องค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ นำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากการชั้นสูตรพลิกศพ สามารถตอบข้อสงสัยและปัญหาต่าง ๆ ในทางกฎหมายได้ อันเป็นแนวทางไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดกฎหมายคือ เพื่อคืนความยุติธรรมให้แก่สังคม

การศึกษาในบทนี้จะได้ทำศึกษาเพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาของการชั้นสูตรพลิกศพ นิยามของการชั้นสูตรพลิกศพ จุดมุ่งหมายของการชั้นสูตรพลิกศพ ระบบการชั้นสูตรพลิกศพ มาตรฐานการชั้นสูตรพลิกศพ หลักการค้นหาความจริงในกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพ ทฤษฎีทางนิติวิทยาศาสตร์กับการชั้นสูตรพลิกศพ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น

1. ความเป็นมาของการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพมีมานานตั้งแต่สมัยก่อนคริสตกาลแต่เดิมนั้นการชันสูตรพลิกศพกระทำขึ้นเพื่อตอบสนองความเชื่อทางจิตวิญญาณ เวทมนตร์ หรือจุดมุ่งหมายในทางศาสนา ซึ่งมีได้กระทำขึ้นเพื่อค้นหาตัวผู้กระทำผิดหรือตอบข้อสงสัยในทางกฎหมายแต่อย่างใด ต่อมาเมื่ออาณาจักรต่าง ๆ มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อสร้างระเบียบในสังคม การชันสูตรพลิกศพจึงถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการค้นหาสาเหตุการตายว่าผู้ตายเสียชีวิตด้วยสาเหตุใด แล้วจึงนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษต่อไป¹

ในสมัยกรีกโบราณประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาล Hippocrates บิดาแห่งการแพทย์แผนตะวันตกได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของบาดแผลกับเหตุตาย และสภาพการมีชีวิตของทารกคลอดก่อนกำหนด โดยบันทึกไว้ในคำสัตย์สาบานฮิปโปเครติส (Hippocrates Oath) ข้อมูลดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานในศาลสมัยนั้น อาจกล่าวได้ว่า Hippocrates เป็นบุคคลแรกที่กล่าวถึงประเด็นทางนิติเวชศาสตร์ในการหาสาเหตุการตายเพื่อประโยชน์ทางกฎหมาย²

ในสมัยโรมันมีการระบุถึงบุคคลผู้มีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของศาล (Amicus Curiae, friends of the court) ทำหน้าที่ให้ความเห็นต่อศาลในลักษณะคำให้การของพยานผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งประมาณ 44 ปีก่อนคริสตกาล ปราบกฎหมายหลักฐานการตรวจศพของ Julius Caesar โดยแพทย์ชาวโรมันชื่อ Antistius พบบาดแผลบนร่างกายของ Julius Caesar ทั้งสิ้น 23 บาดแผล และบาดแผลที่เป็นเหตุตายคือบาดแผลบริเวณหน้าอก³

ปี ค.ศ. 1236 มีบันทึกหนังสือเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพเรื่อง Hsi Yuan Lu หนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการตรวจหาสาเหตุการตายอย่างเป็นระบบ การประเมินระยะเวลาการเน่าของศพ วิธีการแยกศพที่ตายก่อนแล้วจมน้ำกับศพที่ตายจากการจมน้ำ การประเมินบาดแผลไฟไหม้ว่าเกิดก่อนหรือหลังตาย รวมถึงการระบุชนิดของบาดแผลว่าเกิดจากแรงกระทำรูปแบบใด⁴

¹Cyril H. Wecht. The History of Legal Medicine. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*. 33(No.2), 245-251, p.245

²Sydney Smith. History and Development of forensic Medicine. *British Medical Journal*. 1(No.4707), 599-607. In Werner U. Spitz. *Spitz and Fisher's medicolegal investigation of death*. (Forth edition). Illinois : Charles C Thomas Publisher, LTD. 2006. p.3

³Francis Edwards Camps. *Gradwohl's Legal Medicine*. (Second edition). Baltimore : Williams and Wilkinsright. 1968. In Werner U. Spitz. *Spitz and Fisher's medicolegal investigation of death*. (Forth edition). Illinois: Charles C Thomas Publisher, LTD. 2006. p.3

⁴Cyril H. Wecht. *The History of Legal Medicine*. p.245

ในสมัยกลาง (Middle Ages) หลักฐานทางการแพทย์ถูกนำมาใช้เป็นข้อพิจารณาในการตัดสินคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย การฆ่าทารก การข่มขืนกระทำชำเรา ทั้งในมนุษย์และสัตว์ มีบันทึกการผ่าชันสูตรศพเพื่อประโยชน์ทางกฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1302 ที่เมือง Bologna ประเทศอิตาลี การผ่าศพเลือกทำเฉพาะในเหตุฆาตกรรม อหิวาตกกรรม และอาชญากรรม ซึ่งถูกฆาตกรรมเนื่องจากการกระทำผิด นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการชันสูตรพลิกศพเพื่อวัตถุประสงค์ทางกฎหมาย และพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งในปัจจุบัน⁵

ปี ค.ศ. 1507 มีการบันทึกวิชานิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) ไว้ในประมวลกฎหมาย Bamberg Code เอกสารดังกล่าวระบุถึงความสำคัญของนิติพยาธิวิทยาซึ่งเป็นวิชาที่กล่าวถึงเรื่องการพิสูจน์ลักษณะการตายว่าเกิดจากสาเหตุใด เช่น การทำแท้ง การฆาตกรรมทารก การวางยาพิษ และการฆาตกรรมชนิดอื่น ต้องมีการเปิดบาดแผลเพื่อพิสูจน์ความกว้าง ความยาว ความลึก และลักษณะอาวุธ หรือสิ่งที่มีกระทบร่างกายอันก่อให้เกิดบาดแผล โดยอาจไม่จำเป็นต้องผ่าศพทุกกรณี ต่อมาไม่นานจึงได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ในหนังสือชื่อ *De humanicorporisfabrica* เขียนโดย Andreas Vesalius แพทย์และนักกายวิภาคศาสตร์ชาวเนเธอร์แลนด์⁶ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1553 จักรพรรดิ Charles ที่ 5 ประกาศใช้ประมวลกฎหมาย Caroline Code กฎหมายดังกล่าวมีการบัญญัติเรื่องการนำหลักฐานทางการแพทย์มาใช้ประกอบการพิจารณาคดีในศาลในคดีฆาตกรรม วางยาพิษ จมน้ำ ผูกคอ ฆ่าทารก ทำแท้ง รวมถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกาย⁷

ครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 16 Ambroise Pare ศัลยแพทย์ชาวฝรั่งเศสผู้เป็นบิดาแห่งวิชาศัลยศาสตร์สมัยใหม่ ได้แสดงการผ่าชันสูตรศพเพื่อผลทางนิติเวช (Medico-legal Autopsy) จัดทำรายงานถึงสิ่งตรวจพบในปอดของเด็ก และร่องรอยการล่งละเมิดทางเพศ ต่อมาในอิตาลีช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 มีการบันทึกพยาธิสภาพจากการผ่าพิสูจน์ศพ และอธิบายความแตกต่างของการจมน้ำ ระหว่างการเสียชีวิตจากการถูกฆาตกรรม กับการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ โดย Fidelis และการตรวจบาดแผลกระสุนปืน การตรวจบาดแผลถูกแทง และการตรวจพิสูจน์สภาพบุคคลของทารก โดย Zacchia

⁵William J. Curran. *History and Development*. In Curran W.J., McGarry A.L., and Petty C.S. *Modern Legal Medicine, Psychiatry and Forensic Science*. Philadelphia: F.A. Davis Co. 1980. In Werner U. Spitz. *Spitz and Fisher's medicolegal investigation of death*. (Forth edition). Illinois: Charles C Thomas Publisher, LTD. 2006. p.3

⁶วีรดี พาณิชย์พงษ์. *มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพ*. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. 2542. หน้า 6.

⁷Cyril H. Wecht. *The History of Legal Medicine*. p. 246

งานนิติเวชศาสตร์ในประเทศอังกฤษเริ่มขึ้นในสมัยกษัตริย์ Athelstane มีการจัดตั้งสำนักงาน Coroner ขึ้นในปี ค.ศ. 925 โดยขุนนางชื่อ St.John of Beverly ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังขาดรายละเอียด ต่อมาในปี ค.ศ. 1194 พบหลักฐานว่าสำนักงาน Coroner นั้นเป็นที่ทำงานของผู้มีตำแหน่ง Coroner โดยคณะทำงานของ Coroner 1 ชุด ประกอบไปด้วยเสมียน 1 คน และอัศวิน 3 คน ทำหน้าที่ในการเป็น “ผู้ควบคุมการดำเนินคดีอาญา” (Keeper of the pleas of the crown) หน้าที่ของ Coroner มีทั้งอำนาจปกครองคล้ายผู้ว่าการมณฑลและอำนาจศาล กล่าวคือ มีอำนาจปกครองและสืบสวนสอบสวนตามคำสั่งของศาลเคลื่อนที่ (Justices in Eyre) โดยอาจทำร่วมกับผู้ว่าการมณฑล (Sheriff) หรือไม่ก็ได้ หน้าที่เกี่ยวกับการตรวจหาสาเหตุการเสียชีวิตกรณีตายผิดปกติ การสอบสวนพยาน การจับกุมผู้ต้องสงสัย การตรวจประเมินราคาและดูแลรักษาของกลางซึ่งถูกยึดไว้เนื่องจากการกระทำผิด ในส่วนของการสืบสวนสอบสวนจะกระทำโดยคณะลูกขุน 4-6 คน ซึ่งมี Coroner เป็นประธาน หากพบผู้กระทำผิด Coroner สามารถสั่งจำคุกเพื่อรอการพิพากษาต่อไปได้ สำหรับคุณสมบัติของ Coroner เริ่มกำหนดเป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1926 โดยรับผู้มีประสบการณ์ทางการแพทย์ หรือเคยเป็นนักกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่สำหรับในไอร์แลนด์เหนือกลับมีกฎหมายห้ามไม่ให้แพทย์ดำรงตำแหน่ง Coroner เว้นเสียแต่ว่าจะต้องเป็นนักกฎหมายด้วย⁸

ปี ค.ศ. 1950 ได้มีการก่อตั้ง The British Association of Forensic Pathologists ขึ้นเป็นองค์กรทางวิชาชีพของนิติพยาธิแพทย์ในสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์ ต่อมาในปี ค.ศ. 1956 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น The British Association in Forensic Medicine (BAFM) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชานิติพยาธิวิทยาโดยการจัดประชุมวิชาการ การทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ให้คำแนะนำและเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ ในปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 140 คน ทั้งในอังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ ไอร์แลนด์เหนือ และไอร์แลนด์⁹

งานนิติเวชศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1600 เมื่อครั้งยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษ มีหลักฐานการชันสูตรพลิกศพที่พบใน New Plymouth รายงานถึงสาเหตุการเสียชีวิตของ John Deacon ว่าเกิดจากการขาดอาหารและสภาพอากาศที่หนาวจัดทำให้ร่างกายอ่อนแอและเสียชีวิต นอกจากนี้ยังพบหลักฐานการแต่งตั้ง Thomas Baldrige เป็น Coroner และนายกเทศมนตรีเมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1637 สำหรับการผ่าศพมีบันทึกย้อนหลังไปถึงใน ค.ศ. 1647 ณ เมือง Massachusetts ส่วนการประยุกต์ใช้วิชานิติเวชศาสตร์ในการผ่าศพนั้นเริ่มจากคดี

⁸ วรรติ พาณิชย์พงษ์. มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพ. หน้า 6-7.

⁹ The British Association in Forensic Medicine. *About BAFM*. Retrieved December 11, 2016 from : <http://www.bafm.org/about>.

Mr. Francis Carpenter เป็นจำเลยในคดีฆ่าคนรับใช้ ซึ่งศาล Coroner แห่งรัฐ Maryland ได้ทำการบันทึกไว้เมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1665

ปี ค.ศ. 1860 ปรากฏหลักฐานการนำแพทย์เข้าร่วมงานกับ Coroner เพื่อการสอบสวนคดีในรัฐ Maryland โดยการออกกฎหมาย Public General Laws กำหนดให้ Coroner หรือลูกขุนต้องนำแพทย์เข้าร่วมในการพิจารณาคดีในกรณีที่เกิดการตายเกิดขึ้นจากการได้รับบาดเจ็บรุนแรง ต่อมาในปี ค.ศ. 1868 กฎหมายได้กำหนดให้มีการเลือกแพทย์มาทำหน้าที่ Coroner เพียงคนเดียวของเมือง Baltimore โดยให้เป็นหน้าที่ของผู้ว่าการรัฐในการเลือก Coroner

ปี ค.ศ. 1877 ถือเป็นปีที่มีการก่อตั้งระบบแพทย์สอบสวน (Medical Examiner) ขึ้นในสหรัฐอเมริกา ณ เมือง Boston ในช่วงต้นระบบแพทย์สอบสวนมีขอบเขตอำนาจจำกัดอยู่เพียงเฉพาะการตรวจพิสูจน์การตายที่เกิดจากการบาดเจ็บรุนแรงเท่านั้น ต่อมาระบบแพทย์สอบสวนได้เข้ามาแทนที่ระบบ Coroner ในสหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1890 เทศบาลเมือง Baltimore ได้ออกเทศบัญญัติให้มีแพทย์จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์และตรวจศพตามความต้องการของ Coroner หรือทนายความของรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 New York City ยกเลิกระบบ Coroner และเปลี่ยนมาใช้ระบบ Medical Examiner แทน โดยแพทย์คนแรกที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าผู้ตรวจทางการแพทย์ คือ Dr. Charles Norris ปัจจุบันสำนัก Coroner และ Medical Examiner ต่าง ๆ ได้เพิ่มผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมโรคเอดส์ การดำเนินการกระทำทารุณกรรมในเด็ก การด้านทารกเสียชีวิตแรกเกิด โดยมีปรากฏเหตุ (Sudden Infant Death Syndrome - SIDS) และการดำเนินการทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น¹⁰

1.1 นิยามของการชันสูตรพลิกศพ

คำว่า “ชันสูตรพลิกศพ” มิได้มีบทบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในทางกฎหมายว่ามีความหมายอย่างไร เป็นแต่เพียงข้อความซึ่งระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน ลักษณะ 2 การสอบสวน หมวด 2 การชันสูตรพลิกศพ อย่างไรก็ตามนักวิชาการได้ให้คำนิยามของการชันสูตรพลิกศพไว้ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์แมน อิงคตานุวัฒน์ ให้ความหมายของการชันสูตรพลิกศพไว้ว่า “โดยทั่วไปหมายถึงการตรวจร่างกายของผู้ตายเพื่อให้ทราบสาเหตุตายที่แท้จริง นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงการชันสูตรเพื่อให้ทราบว่าผู้ตายคือใคร ตายเมื่อใด อีกด้วย”¹¹

¹⁰วีรดี พาณิชย์พงษ์. มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพ. หน้า 6-7.

¹¹แมน อิงคตานุวัฒน์. นิติเวชศาสตร์ (2). ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3: วิธีพิจารณาความอาญา, หน่วยที่ 13, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2553. หน้า 13-5.

ศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส ให้ความหมายของการชันสูตรพลิกศพไว้ว่า “หมายถึง การตรวจดูศพเพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายขึ้น การชันสูตรพลิกศพจึงเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรม...”¹²

คำว่า “ชันสูตรพลิกศพ” สามารถเทียบได้กับความหมายในภาษาอังกฤษคือ ‘Post-mortem examination’ หมายถึง การตรวจพิสูจน์หลังการตาย ส่วนการผ่าชันสูตรศพ (Autopsy) อาจนับรวมเป็นส่วนหนึ่งของการชันสูตรพลิกศพด้วย¹³

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การตรวจร่างกายของผู้ตายเพื่อค้นหาว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุตาย พฤติการณ์ตาย และตอบข้อสงสัยทางกฎหมายอื่นๆ โดยอาศัยความรู้ทางนิติเวชศาสตร์และนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในการแสดงความจริงให้ปรากฏ

1.2 จุดมุ่งหมายของการชันสูตรพลิกศพ

จุดมุ่งหมายของการชันสูตรพลิกศพมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154 ระบุว่า “ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้”¹⁴

เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายคือใคร

การระบุบุคคลเป็นขั้นตอนแรกของการชันสูตรพลิกศพ หากไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ตายเป็นใครก็ย่อมเป็นการยากที่จะสืบสาวไปถึงตัวผู้กระทำผิด ในการระบุบุคคลโดยทั่วไปแล้วสามารถใช้หลักฐานที่มีอยู่ประจำตัว เช่น บัตรประชาชน ใบขับขี่ รูปพรรณสัณฐาน รอยสัก แผลเป็น และสิ่งตรวจพบอื่นๆ แต่หากไม่พบหลักฐานใด ๆ หรือหลักฐานในการระบุบุคคลมีน้ำหนักไม่มากพอ กรณีดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วย ในปัจจุบันมีวิธีการตรวจพิสูจน์บุคคลที่นิยมใช้และเป็นที่ยอมรับในงานนิติเวชศาสตร์อยู่ 3 รูปแบบ คือ ลายพิมพ์นิ้วมือ เอกลักษ์ณ์ทางทันตกรรม และรหัสพันธุกรรม

เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายตายที่ไหน

¹²แสวง บุญเฉลิมวิภาส. การศึกษาการพัฒนาระบบชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย. อังใน แสวง บุญเฉลิมวิภาส. นิติเวชศาสตร์และกฎหมายการแพทย์. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2555. หน้า 16.

¹³Pekka Saukko & Bernard Knight. *Knight's Forensic Pathology*. (Fourth Edition). Boca Raton : CRC Press. 2016. p.1

¹⁴ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การพิสูจน์ว่าผู้ตายตายที่ไหนสามารถระบุได้จากสถานที่พบศพ ลักษณะท่าทางของศพที่พบ และการเปลี่ยนแปลงหลังการตาย สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นตัวช่วยในการบอกกว่าศพถูกเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่น หรือมีการจัดทำทางให้ผิดปกติไปจากเดิมหรือไม่

เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายตายเมื่อใด

นิติพยาธิแพทย์จะใช้การประเมินการเปลี่ยนแปลงของศพหลังการตายซึ่งเป็นองค์ความรู้ทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการคลี่คลายคดี อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังคงต้องใช้การประเมินเป็นช่วงระยะเวลา เช่น 2-4 ชั่วโมง แต่ยังไม่สามารถกำหนดจุดเวลาที่ตายได้ชัดเจน นอกจากจะได้เฝ้าดูเหตุการณ์ด้วยตนเองอยู่โดยตลอดหรือมีภาพบันทึกเหตุการณ์ในขณะที่ตาย

เพื่อพิสูจน์เหตุตาย

การระบุเหตุตายอาจสามารถชี้ชัดลงไปได้โดยการประเมินสภาพศพภายนอก แต่หลายๆครั้งก็ไม่สามารถระบุลงไปได้แน่ชัด จำเป็นต้องส่งศพไปผ่าชันสูตรเพื่อดูอวัยวะภายใน การตรวจทางพยาธิวิทยา เซโรวิทยา และการตรวจด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องเหตุตายอันนำไปสู่การระบุพฤติการณ์ที่ตาย

เพื่อพิสูจน์พฤติการณ์ที่ตาย

โดยทั่วไปแล้วพฤติการณ์ตายของบุคคลสามารถจำแนกได้เป็นการตายตามธรรมชาติ และการตายผิดธรรมชาติ ได้แก่ การฆาตกรรม การฆ่าตัวตาย การตายโดยอุบัติเหตุ การตายโดยมิปรากฏเหตุ และการตายที่ไม่สามารถจัดประเภทเข้าในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ การพิสูจน์พฤติการณ์ที่ตายนั้นมีประโยชน์ในการดำเนินการทางกฎหมาย ทำให้สามารถตั้งข้อหาและฟ้องคดีได้อย่างถูกต้อง

เพื่อพิสูจน์ว่าใครเป็นผู้กระทำผิดหากการตายเกิดขึ้นโดยคนทำร้าย

การจะระบุได้ว่าผู้ใดทำร้ายจนถึงแก่ความตาย จำเป็นจะต้องทราบรายละเอียดของจุดมุ่งหมายที่กล่าวมาทั้งหมด 5 ข้อ แล้วจึงจะสามารถระบุลงไปได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด เนื่องจากการกระทำหนึ่งอาจไม่ได้ส่งผลโดยตรงให้เกิดการตาย เช่น ผู้ตายถูกชกที่ใบหน้า ต่อมามิใช่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลและเสียชีวิต ผลการชันสูตรศพและผ่าชันสูตรพบว่ามามีภาวะปอดอักเสบติดเชื้อ จะเห็นได้ว่าการชกที่ใบหน้าย่อมไม่มีผลให้เกิดเหตุตายในกรณีที่ยกมาข้างต้น

1.3 ระบบการชันสูตรพลิกศพ

ระบบการชันสูตรพลิกศพที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีความแตกต่างกันในแต่ละระบบ ซึ่งเป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากองค์กรผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการบริหารจัดการศพว่าใครจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในส่วนใด แต่โดยลักษณะการทำงานแล้วย่อมไม่มีองค์กรใดสามารถทำหน้าที่ได้

เพียงลำพัง ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ แพทย์ ศาล และฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ ย่อมต้องอาศัยการประสานงานโดยมีองค์กรศูนย์กลางซึ่งทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน อันนำไปสู่การทำความเข้าใจให้ปรากฏ สำหรับระบบชั้นสูตรพลิกศพของประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้อาจจำแนกตามผู้มีอำนาจหน้าที่หลักได้เป็น 3 ระบบด้วยกัน ได้แก่

ระบบตำรวจ (Police System)

เป็นระบบที่พนักงานสอบสวนมีบทบาทมากที่สุดในกระบวนการณ์ชันสูตรพลิกศพ ประเทศที่รับเอาระบบตำรวจไปใช้ เช่น สหภาพโซเวียต เดนมาร์ก ฟินแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน ไอร์แลนด์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย เป็นต้น การทำงานของระบบตำรวจ คือ ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจะเป็นตัวกลางในการรวบรวมพยานหลักฐาน ติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ แจ้งแพทย์ให้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ และสรุปสำนวนเพื่อดำเนินการในชั้นพิจารณาคดีต่อไป¹⁵

ระบบโคโรเนอร์ (Coroner System)

เป็นรูปแบบการไต่สวนเหตุตายที่มีใช้อย่างแพร่หลายในประเทศกลุ่มเครือจักรภพแห่งประชาชาติ (Commonwealth of Nations) เช่น สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สิงคโปร์ บังกลาเทศ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา มีหลักฐานปรากฏชัดเจนถึงการกำเนิดของระบบโคโรเนอร์ในปี ค.ศ. 1194 และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผู้ที่ทำหน้าที่ประธานในการไต่สวนเหตุตายมีทั้งที่ปฏิบัติงานเต็มเวลาและบางเวลา คุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่เป็นศาลโคโรเนอร์มีทั้งที่จบกฎหมาย แพทย์ที่ปฏิบัติงานในสาขานิติเวชศาสตร์มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรืออาจจบทั้งแพทย์และกฎหมาย โดยศาลโคโรเนอร์มีอำนาจในการสอบสวนสถานที่เกิดเหตุ สั่งให้นิติพยาธิแพทย์ทำการตรวจศพ พิจารณารายงานการตรวจชันสูตรพลิกศพ และออกหนังสือรับรองการตาย หากผลการชันสูตรปรากฏเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยจะต้องทำการสืบแพทย์ไปยังศาล และกระทำการต่อหน้าลูกขุนในบางคดี

สำนักไต่สวนเหตุตายในสกอตแลนด์ทำหน้าที่คล้ายศาลโคโรเนอร์แต่เรียกชื่อว่า Procurator Fiscal มีศาล Sheriff Court ซึ่งนอกจากจะสามารถไต่สวนเหตุตายได้เช่นเดียวกับศาลโคโรเนอร์แล้ว ยังมีหน้าที่ในการเตรียมพยานหลักฐานต่าง ๆ และดำเนินคดีคล้ายกับอัยการในการส่งฟ้องผู้กระทำผิดไปยังหัวหน้าผู้พิพากษาศาลแขวง¹⁶

ระบบแพทย์สอบสวน (Medical Examiner System)

¹⁵ทัศนะ สุวรรณจุฑา. *นิติเวชศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์. 2532. หน้า 1-3.

¹⁶เรื่องเดียวกัน

ระบบแพทย์สอบสวนตีก่กำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1877 ณ รัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยพัฒนามาจากระบบโคโรเนอร์ของอังกฤษ เมื่อแรกเริ่มก่อตั้งระบบแพทย์สอบสวนนั้น แพทย์สอบสวน (Medical Examiner) มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการบาดเจ็บต่าง ๆ แต่ไม่มีอำนาจในการผ่าศพหรือสั่งให้ผ่าศพ เนื่องจากอำนาจดังกล่าวเป็นของพนักงานอัยการ ต่อมาจึงได้กำหนดให้แพทย์สอบสวนสามารถผ่าศพและสั่งให้มีการผ่าตรวจศพได้ ระบบแพทย์สอบสวนแพร่หลายไปในหลายประเทศ เช่น รัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น บัลแกเรีย อิสราเอล เม็กซิโก เป็นต้น หัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief of Medical Examiner) ส่วนมากเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านนิติเวชศาสตร์ มีหน้าที่บริหารงานของสำนักงานแพทย์สอบสวน เช่น การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ การควบคุมการเคลื่อนย้ายศพ การผ่าศพ การออกหนังสือรับรองการตาย เป็นต้น¹⁷

นอกจากระบบชันสูตรพลิกศพที่กล่าวมาทั้ง 3 ระบบแล้ว ยังมีระบบศาลหรือระบบผู้พิพากษา ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับระบบโคโรเนอร์ แต่แตกต่างกันที่ระบบดังกล่าวใช้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเป็นผู้ทำการสอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ และการตายที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ประเทศที่ใช้การสอบสวนการตายในระบบนี้ เช่น เยอรมนี อิตาลี ฝรั่งเศส กรีซ คอสตาริกา โคลัมเบีย เป็นต้น อย่างไรก็ตามระบบการชันสูตรพลิกศพประเทศใดประเทศหนึ่งอาจมีรูปแบบผสมที่ไม่สามารถจำแนกลงไปได้โดยเด็ดขาด ขึ้นอยู่กับสภาพวัฒนธรรม สังคม และที่มาของกฎหมายในประเทศนั้น ๆ เช่น ในการสอบสวนการตายเบื้องต้นของญี่ปุ่นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีผู้ดำเนินการชันสูตรพลิกศพ คือ แพทย์สอบสวน แต่หากต้องการให้มีการผ่าชันสูตรศพ (Judicial Autopsy) ตำรวจต้องทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อสั่งให้ทำการผ่าชันสูตรศพหรือในอินเดียที่บังคับใช้ระบบตำรวจทั่วประเทศ แต่กลับมีระบบโคโรเนอร์ในเมืองใหญ่ ๆ เช่นเดียวกับในประเทศสหรัฐอเมริกาที่บางรัฐใช้ระบบโคโรเนอร์ แต่บางรัฐใช้ระบบแพทย์สอบสวน เป็นต้น¹⁸

1.4 มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพของ National Association of Medical Examiner

National Association of Medical Examiner (NAME) ถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1966 โดย Dr.Milton Helpem อดีตหัวหน้าแพทย์สอบสวนคนที่ 3 แห่งเมือง New York ประเทศสหรัฐอเมริกา NAME ถือเป็นองค์กรทางวิชาชีพระดับชาติทำหน้าที่ควบคุมนิติพยาธิแพทย์ ผู้สอบสวนการตาย และระบบการบริหารการชันสูตรพลิกศพในสหรัฐอเมริกา วัตถุประสงค์การก่อตั้ง คือ เพื่อควบคุมการพัฒนาวิชาชีพของแพทย์ผู้ทำหน้าที่สอบสวนการตาย และเผยแพร่ข้อมูล

¹⁷วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ. *ศุลพาห.* 41(6), 35-81. หน้า 62-64.

¹⁸เรื่องเดียวกัน. หน้า 59-61.

ทางวิชาการทางด้านการสอบสวนทางการแพทย์ในประเภทความผิดที่มีการใช้ความรุนแรง คดีที่มีความเคลือบแคลงสงสัย และการตายผิดปกติธรรมชาติ ต่อมาจึงแพร่หลายทั่วสหรัฐอเมริกาและเป็นที่ยอมรับในประเทศต่าง ๆ

NAME ถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยพยาธิแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกา (College of American Pathologists) สมาคมพยาธิวิทยาคลินิกแห่งสหรัฐอเมริกา (American Society of Clinical Pathologists) และองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ สนับสนุนให้สมาชิกขององค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่บุคลากรสาขาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ บุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงบุคคลใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตายและด้วยพันธกิจขององค์กรซึ่งมีภาระในการปรับปรุงคุณภาพการสอบสวนการตาย NAME จึงมีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานและให้การประกันคุณภาพแก่สำนักงานสอบสวนการตาย (Medico-legal Investigator Office) สำหรับมาตรฐานในการพิจารณาการรับรองคุณภาพของ NAME เช่น บทบาทความรับผิดชอบของสำนักงานสอบสวนการตาย หลักการคัดเลือกรูปแบบการตายเพื่อทำการผ่าชันสูตร คุณสมบัติบุคคลผู้ทำการผ่าชันสูตรศพ การตรวจสภาพศพภายนอก การตรวจสภาพศพภายใน การเก็บสิ่งส่งตรวจจากศพ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตลอดจนการให้ความเห็นและการเขียนรายงานการชันสูตรพลิกศพ¹⁹

2. หลักการค้นหาความจริงในกฎหมายชันสูตรพลิกศพ

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐานหลายประเภท เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ และพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดีและทำให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในที่สุด การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในบางโอกาสจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญร่วมตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบอันน่าเชื่อถือ แม่นยำ และเที่ยงตรง การชันสูตรพลิกศพนับเป็นหนึ่งในกระบวนการที่ต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สภาพศพภายนอก สภาพศพภายใน วิเคราะห์ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ อันนำไปสู่ความเห็นในเรื่องสาเหตุการตายและพฤติการณ์ตาย สำหรับแนวคิดและทฤษฎีทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการชันสูตรพลิกศพมีรายละเอียดดังนี้

¹⁹National Association of Medical Examiners. *About NAME*. Retrieved December 19, 2016 from : <https://netforum.avectra.com/eweb/DynamicPage.aspx?Site=NAME&WebCode=AboutNAME>

2.1 การค้นหาความจริงในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ

ระบบโครงสร้างของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในกฎหมายชีวิตลอร์ดส่วนใหญ่เป็นระบบไต่สวน (Inquisitorial System) มุ่งให้ความสำคัญกับดุลยพินิจของผู้พิพากษา ทำให้ศาลสามารถเข้าไปมีส่วนในการค้นหาความจริงของคดีได้โดยไม่ถือเป็นความอคติ แต่กฎหมายคอมมอนลอว์มีพื้นฐานเป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial System) มุ่งให้ความสำคัญกับดุลยพินิจของคณะลูกขุน ส่วนศาลจะทำหน้าที่คล้ายกรรมการในคดี หากศาลเข้ามามีส่วนในการค้นหาพยานหลักฐานอาจถูกมองว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสม ในส่วนของประเทศไทยแม้จะมีโครงสร้างทางกฎหมายเป็นระบบชี-วิลลอร์ด แต่กลับมีแนวทางการพิจารณาคดีโน้มเอียงไปในรูปแบบของระบบกล่าวหา ด้วยเหตุที่รากเหง้าของกฎหมายแตกต่างกันทำให้วิธีการค้นหาความจริงดังเช่นในการชั้นสูตรพลิกศพมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ²⁰

หลักการค้นหาความจริงในกฎหมายอาญา อาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า หลักการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา กล่าวคือ ศาลไม่ถูกผูกมัดอยู่กับคำยืนยันของกลุ่มความในคดีทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย การพิจารณาคดีอาญาไม่มีกระบวนการพิจารณาคดีโดยขาดนัด กรณีที่จำเลยไม่มาศาลจะถือว่าจำเลยยอมรับผิดและพิพากษาลงโทษเลยนั้นไม่สามารถกระทำได้วันแต่จะมีเหตุยกเว้นในบางกรณี รวมถึงศาลจะต้องไม่จำกัดตัวเองอยู่เฉพาะกับพยานหลักฐานที่มีการยื่นขอร้องให้สืบพยาน และเนื่องจากกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพถือเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความผิดต่อชีวิตจึงทำให้ในการค้นหาความจริงสำหรับการชั้นสูตรพลิกศพ ต้องดำเนินการตามหลักการค้นหาความจริงในทางอาญาด้วย²¹

สำหรับประเทศไทยนั้น โดยหลักแล้วผู้มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ คือ องค์กรอัยการ ในขณะที่เดียวกันกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังให้อำนาจแก่ราษฎรผู้เสียหายทำการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลได้เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมกฎหมายไทยให้อำนาจการฟ้องร้องคดีอาญาแก่ผู้เสียหายอย่างกว้างขวางมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายไทยหากยึดตามประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย จะให้อำนาจในการฟ้องคดีอาญาตกได้แก่พนักงานอัยการเท่านั้น ข้อเท็จจริงนี้ถูกคัดค้านโดยสถานทูตอังกฤษในสมัยนั้น ทำให้ประเทศไทยได้รับเอาหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจากประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งใช้แบบอย่างจากประเทศอังกฤษมาทำการปฏิรูปกฎหมาย ด้วยเหตุนี้กฎหมายไทยจึงได้บัญญัติให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้เอง แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการ

²⁰ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยาน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานชั้นสูง*. หน่วยที่ 11, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). หน้า 11-6 ถึง 11-7.

²¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 11-9 ถึง 11-10.

ดำเนินคดีอาญาโดยรัฐมากกว่าเอกชน ดังนั้นในการชั้นสูตรพลิกศพจึงเป็นการค้นหาความจริงโดยรัฐ แต่ไม่ตัดสิทธิ์ผู้เสียหายในการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเอง²²

2.2 รูปแบบของพยานหลักฐาน

สิ่งที่สำคัญของการค้นหาความจริงในคดีอาญา คือ พยานหลักฐาน หากมีอยู่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ย่อมเป็นเหตุสนับสนุนหรือหักล้างสมมติฐานในคดีได้อย่างชัดเจน ปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย แสดงถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องในประเด็นต่าง ๆ ของคดี อันนำไปสู่การทำความจริงให้ปรากฏ ในขณะที่หากพยานหลักฐานขาดความน่าเชื่อถือ ย่อมส่งผลให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงมีความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม ท้ายที่สุดอาจทำให้ผู้ต้องหาหลุดพ้นจากความผิดที่ตนเองได้ก่อขึ้น หรืออาจทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นจำเลยแทน

การแบ่งรูปแบบของพยานหลักฐานมีความคล้ายคลึงกันในแต่ละประเทศ ตัวอย่างเช่น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเยอรมัน ได้จัดแบ่งประเภทของพยานหลักฐานไว้เป็น 4 ประเภท คือ พยานบุคคล (Zeugbeweis) พยานผู้เชี่ยวชาญ (Sachverstaendigenbeweis) พยานเอกสาร (Urkundenbeweis) และพยานวัตถุ (Augenscheinbeweis) สำหรับพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญอาจเรียกรวมว่า พยานที่เป็นบุคคล (PersoenlicheBeweismittel) ส่วนพยานเอกสารและพยานวัตถุอาจเรียกรวมว่า พยานที่เป็นสิ่งของ (SachlicheBeweismittel) ทั้งนี้คำให้การของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาอาจนับรวมเป็นพยานชนิดหนึ่งด้วย เพราะศาลต้องใช้ดุลยพินิจว่าจะเชื่อถือคำให้การนั้นหรือไม่²³

สำหรับประเทศไทยมีบัญญัติเรื่องพยานหลักฐานไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ความว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจมีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่นและให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” นอกจากนี้กฎหมายยังได้จำแนกชนิดของพยานออกเป็นหมวดต่าง ๆ คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ ส่วนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทบัญญัติเรื่องการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญไว้เช่นเดียวกันดังเช่นในมาตรา 98 ความว่า “คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างบุคคลใดเป็นพยานของตนก็ได้เมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในศิลป วิทยาศาสตร์ การฝีมือ การค้า หรือการงานที่ทำ

²² กรณ์ สินารักษ์ ณ จำปาศักดิ์. ระบบการถามค้านกับการค้นหาความจริงในคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2552. หน้า 63-64.

²³ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 11-36.

หรือในกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของพยานอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาด ข้อความในประเด็นนี้ไม่ว่าพยานจะเป็นผู้มีอาชีพในการนั้นหรือไม่²⁴ จากข้อมูลกฎหมายของ ต่างประเทศและของไทยที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถจัดแบ่งพยานออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

2.2.1 พยานบุคคล

การนำสืบพยานบุคคล เป็นการนำบุคคลใด ๆ มาเบิกความให้ศาลทราบถึง การรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี รวมถึงการบอกสิ่งที่ตนได้ยิน ได้ฟังมาจากผู้อื่นด้วย ทั้งนี้ บุคคลทุกคนสามารถที่จะเป็นพยานบุคคลได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้หย่อนความสามารถ คนวิกลจริต บุคคล ที่เป็นมิตรกับจำเลย หรือแม้กระทั่งญาติของจำเลย²⁵

การเป็นพยานบุคคลจะต้องมีหน้าที่ที่สำคัญ 3 ประการ คือ หน้าที่ที่จะต้อง ปรากฏตัวต่อหน้าผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ หน้าที่ที่จะต้องให้การตามความเป็นจริง และ หน้าที่ที่จะต้องให้คำสาบาน เว้นแต่บุคคลนั้นจะอยู่ในข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าไม่ต้อง สาบานตนก่อนการเบิกความ²⁶ ดังปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 112 ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ บุคคลที่มีอายุ ต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ พระภิกษุ สามเณร และบุคคล ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบาน หรือกล่าวคำปฏิญาณ²⁷

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเบิกความของบุคคลต้องอาศัยการจำได้หมายรู้ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลออกมาเป็นคำให้การ ซึ่งด้วยระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นานอาจทำให้ความทรงจำคลาดเคลื่อน หรือเป็นที่ตัวพยานเองไม่มีความซื่อสัตย์ แม้จะได้กล่าวคำ สาบานก่อนเริ่มเบิกความไปแล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงพิธีกรรมหนึ่งซึ่งยึดถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ตั้ง หาก พยานไม่ได้เชื่อถือหรือน้อมรับ คำสาบานก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใด ดังนั้นในปัจจุบัน พยานหลักฐานชนิดอื่นจึงเข้ามามีบทบาทในการพิสูจน์ความจริงมากยิ่งขึ้น

2.2.2 พยานเอกสาร

พยานเอกสาร คือ สิ่งที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ ใด ๆ ซึ่งมีเนื้อหาทางความคิด หรืออาจกล่าวได้ว่า พยานเอกสารเป็นสิ่งที่อธิบายความคิดของ บุคคลผ่านทางตัวหนังสือ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นการบันทึกด้วยลายมือ เครื่องพิมพ์ การวาดภาพ หรือการกระทำในรูปแบบอื่น กระทำลงบนวัตถุใด ๆ ก็ตามโดยไม่จำกัดว่าต้องบันทึกลงใน

²⁴ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

²⁵สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 11-40.

²⁶เรื่องเดียวกัน. หน้า 11-41 ถึง 11-43.

²⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

กระดาษ²⁸ โดยหลักแล้วทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ต่างยึดเอาพยานเอกสารต้นฉบับเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นประการอื่น พยานเอกสารนับว่ามีประโยชน์ในการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากช่วยในการสืบหาตัวผู้กระทำผิดและจำแนกพฤติการณ์ตาย เช่น ข้อมูลการเข้าพักอาศัยในสถานที่ต่าง ๆ ของบุคคล พิณัยกรรม จดหมายลาตาย เอกสารการตั้งชื่ออาวรุช เป็นต้น

2.2.3 พยานวัตถุ

พยานวัตถุ คือ สิ่งที่มีรูปร่างทุกชนิด ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต อาจเป็นวัตถุสิ่งของ มนุษย์ หรือศพก็ได้ ทั้งนี้สิ่งที่มีรูปร่างดังกล่าวนั้นสามารถที่จะมีผลต่อความเชื่อของผู้พิพากษาจากความรู้ที่ได้อยู่ สถานที่ตั้ง ลักษณะเฉพาะ รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ลักษณะการจราจรของแยกไฟแดงที่ใดที่หนึ่ง พยานวัตถุนั้นสามารถที่จะรับรู้ได้โดยระบบประสาททุก ๆ ทาง เช่น การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การรับรู้รสชาติ การสัมผัส เป็นต้น²⁹

พยานหลักฐานบางอย่างอาจมีความทับซ้อนกันของความหมายระหว่างพยานเอกสารและพยานวัตถุ การพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้น ๆ เป็นพยานชนิดใด อาจใช้เกณฑ์ในการพิสูจน์ คือ พยานเอกสารเป็นการพิสูจน์ความหมายจากข้อความในเอกสาร แต่หากเป็นการพิสูจน์ว่าเอกสารฉบับดังกล่าวถูกแก้ไขมาก่อนหรือไม่ โดยบุคคลใด เช่นนี้จะได้รับการจัดว่าเป็นการพิสูจน์พยานวัตถุ³⁰

วัตถุสิ่งของอย่างหนึ่งอาจใช้เป็นพยานวัตถุได้โดยลักษณะทางกายภาพของสิ่งนั้น ๆ เอง สามารถแปลผลได้โดยวิญญูชนหรือบุคคลทั่วไป แต่พยานวัตถุบางอย่างจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการตรวจพิสูจน์ เช่น การตรวจคราบสารคัดหลั่งในที่เกิดเหตุ จำเป็นต้องได้รับการตรวจพิสูจน์ต่อไปว่าเป็นของมนุษย์หรือไม่ ไซ้คราบอสุจิหรือไม่ คราบอสุจินั้นเป็นของผู้ใด การหาลายนิ้วมือแฝง การวิเคราะห์คราบเลือด และการตรวจเขม่าดินปืน เป็นต้น พยานวัตถุประเภทนี้จึงมีความพิเศษกว่าพยานวัตถุโดยทั่วไป เนื่องจากต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการแปลผลด้วย

2.2.4 พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้เชี่ยวชาญมีส่วนอย่างมากในการช่วยศาลวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงโดยอาศัยความรู้ความชำนาญของตนในการให้ความเห็นต่อศาล ภาระหน้าที่หลักของพยานผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

²⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 11-50.

²⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 11-50.

³⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 11-51.

1) การแจ้งให้ศาลทราบถึงหลักการทางวิชาการทั่ว ๆ ไป เช่น เชื้อหุ้มสมองมีกี่ชั้น สามารถเกิดเลือดออกบริเวณเชื้อหุ้มสมองได้จากสาเหตุใดบ้าง

2) การค้นหาข้อเท็จจริงใด ๆ ที่จะสามารถวินิจฉัยได้ต่อเมื่อบุคคลดังกล่าวมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เช่น พบเลือดออกเหนือเชื้อหุ้มสมองชั้นนอกของศพนาย ก. ซึ่งตายในกองเพลิง

3) ผลสรุปทางวิชาการซึ่งได้จากข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ เช่น ลักษณะเลือดออกเหนือเชื้อหุ้มสมองชั้นนอกที่พบจากศพนาย ก. เป็นปรากฏการณ์ภายหลังการตาย ไม่ได้เกิดขึ้นก่อนตาย

ข้อแตกต่างระหว่างพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ พยานบุคคลเป็นบุคคลผู้แจ้งให้ศาลทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต แม้ว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ ก็ไม่ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากไม่ได้ทำหน้าที่โดยได้รับการมอบหมายจากศาล เช่น วิศวกร โยธาบังเอิญอยู่ในที่เกิดเหตุอาคารถล่ม ได้ให้การต่อศาลในชั้นสืบพยานถึงความสามารถของอาคารในการรับแรงกระทำจากภายนอก เป็นต้น แต่หากเป็นการกระทำภายใต้การได้รับมอบหมายจากศาลให้ค้นหาข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เช่นนี้ก็ไม่นับเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น พนักงานรักษาความปลอดภัยได้รับมอบหมายจากศาลให้ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ พนักงานทำความสะอาดได้รับมอบหมายให้หาหยดเลือดในห้องน้ำ เป็นต้น³¹

2.3 ทฤษฎีนิติวิทยาศาสตร์กับการชันสูตรพลิกศพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้คำนิยามของ “นิติวิทยาศาสตร์” หรือ “Forensic Science” หมายถึง “วิชาที่ว่าด้วยการนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมาย และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ”³² นิติวิทยาศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่มีความใกล้เคียงยิ่งกัมนิติเวชศาสตร์ เนื่องจากนิติเวชศาสตร์เป็นวิชาที่ใช้ความรู้ทางการแพทย์มาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาในทางกฎหมาย โดยการได้มาของความรู้ทางการแพทย์นั้นต้องอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์ทางการแพทย์ (Evidence-Based Medicine) ซึ่งเป็นหลักการหรือทฤษฎีที่มีองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน

ปัจจุบันความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งกับกระบวนการชันสูตรพลิก-ศพและการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากเมื่อมีการกระทำความผิดหรือความสงสัยในการ

³¹เรื่องเดียวกัน. หน้า 11-48 ถึง 11-49.

³²สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. 27 ธันวาคม 2559 จาก

กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตเกิดขึ้น พยานวัตถุซึ่งตรวจพบในที่เกิดเหตุและคาดว่าจะมีร่องรอยการกระทำความผิดหลงเหลืออยู่ จะถูกพนักงานสอบสวนเก็บรวบรวมแล้วนำส่งไปยังกองพิสูจน์หลักฐาน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งสามารถตรวจพิสูจน์หลักฐานเหล่านั้นได้ เมื่อได้ผลการตรวจแล้วจึงนำมาเป็นส่วนประกอบในการเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ไปจนกระทั่งถึงการตรวจ วิเคราะห์ และแปลผลการตรวจ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและทฤษฎีทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี อันนำไปสู่การหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ในที่สุด

2.3.1 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน

วัตถุพยานขนาดเล็ก (Trace Evidence) เป็นสิ่งที่สามารถตรวจพบได้ในสถานที่หรือวัตถุต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่เกิดเหตุ สิ่งของ เสื้อผ้าของผู้ต้องสงสัย และศพ โดยปกติแล้ววัตถุพยานขนาดเล็กนั้นยากที่จะมองเห็นด้วยตาเปล่า มีปริมาณน้อย แต่สามารถทำการตรวจวัดได้โดยผู้ที่มีความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะพยายามกำจัดวัตถุพยานประเภทนี้ด้วยการล้าง เช็ดทำความสะอาด หรือเคลื่อนย้ายออกจากที่เกิดเหตุเพื่อไม่ให้ปรากฏร่องรอยการกระทำผิด แต่ก็มักจะหลงเหลือปรากฏให้เห็นอยู่ในสถานที่นั้นเช่นเดิม การศึกษาและใช้ประโยชน์จากวัตถุพยานขนาดเล็กนี้อาศัยแนวความคิดที่เรียกว่า “ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน” (Exchange Theory) ของเอดมันด์ โลคาร์ด (Edmond Locard, 1877-1966) นักวิทยาศาสตร์จากเมืองลียง ประเทศฝรั่งเศส มีใจความว่า

“เมื่อวัตถุใด ๆ ที่มากระทบกัน ไม่ว่าจะแผ่วเบาเพียงใด ต่างก็จะปรากฏร่องรอยขึ้นด้วยกันบนพื้นผิวสัมผัสของวัตถุทั้งสอง ทั้งนี้อัตราการแลกเปลี่ยนจะขึ้นอยู่กับมวล ความเร็ว ทิศทาง ระยะเวลา และประเภทของผิวสัมผัสของวัตถุเป็นสำคัญ”³³

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อวัตถุใด ๆ มากระทบกัน ย่อมทิ้งร่องรอยไว้บนผิวสัมผัสของกันและกัน ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนจึงถูกนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบพยานหลักฐานสำหรับคดีความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดทางเพศ อุบัติเหตุจราจร และกรณีอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

³³ประพัฒน์ คนตรง, นิติวิทยาศาสตร์กับการดำเนินคดีอาญา, ใน *ประมวลสาระชุกวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานชั้นสูง หน่วยที่ 2, 4, 8-11, 14-15*, หน่วยที่ 14, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, (ม.ป.ป.), หน้า 14-34.

2.3.2 ห่วงโซ่วัตถุพยาน

ห่วงโซ่วัตถุพยาน หรือช่วงการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) เป็นมาตรฐานที่ใช้บ่งบอกคุณค่าและความน่าเชื่อถือของวัตถุพยานที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ และถูกนำเสนอต่อศาลเพื่อช่วยในการพิจารณาคดี โดยวัตถุพยานเหล่านี้ต้องมีห่วงโซ่ของวัตถุพยานที่ชัดเจน เพื่อให้แน่ใจได้ว่าจะไม่ถูกสลับสับเปลี่ยน ปนเปื้อน หรือกระทำการใด ๆ อันมีผลบิดเบือนข้อเท็จจริงแห่งคดี

สิ่งต่าง ๆ ซึ่งถูกรวบรวมจากที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะเป็นคราบเลือด คราบอสุจิ สารคัด-หลัง ปลอกกระสุนปืน ก้นบุหรี่ และวัตถุพยานอื่น ๆ จะต้องถูกสลักชื่อของผู้ตรวจเก็บและวันที่ทำการตรวจเก็บลงไปบนวัตถุพยานชิ้นนั้น โดยตรง หรืออาจลงรายละเอียดบนฉลากที่ปิดผนึกอยู่บนหีบห่อของวัตถุพยานชิ้นนั้น หากมีการส่งต่อวัตถุพยานไปยังบุคคลอื่นเพื่อตรวจวิเคราะห์หรือเพื่อประโยชน์ใดๆ ผู้ที่รับมอบวัตถุพยานจำเป็นต้องลงลายมือชื่อพร้อมทั้งวันที่รับมอบ ลงในบันทึกหรือรายละเอียดบนหีบห่อนั้นด้วยเสมอ เพื่อให้วัตถุพยานมีผู้ถือช่วงการดูแลต่อที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของศาล โดยปราศจากข้อสงสัย ในทางตรงกันข้าม หากเกิดความเคลือบแคลงเกี่ยวกับห่วงโซ่วัตถุพยานในคดี เช่น ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าวัตถุพยานถูกเปิดออกจากหีบห่อจำนวนทั้งสิ้นกี่ครั้ง เมื่อใด โดยบุคคลใดบ้าง เป็นต้น ย่อมเป็นจุดอ่อนให้จำเลยยกมาเป็นข้อต่อสู้ของตน และศาลอาจไม่เชื่อถือในพยานหลักฐานชิ้นนั้นจนเป็นเหตุให้เกิดการยกฟ้องได้³⁴

2.3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานทางนิติวิทยาศาสตร์

การตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะถือว่าผู้พิพากษาเป็นยามเฝ้าประตู (Judge is Gate Keeper) มีหน้าที่พิจารณาว่าพยานหลักฐานที่ถูกหยิบยกขึ้นมานั้นมีน้ำหนักมากเพียงพอหรือไม่ ในการที่จะได้รับอนุญาตให้ผ่านการกลั่นกรองจนกลายเป็นข้อเท็จจริงของคดี โดยศาลจะต้องตัดสินว่ากระบวนการตรวจพิสูจน์ที่ถูกนำเสนอ และทฤษฎีที่คู่ความนำมาแสดงนั้นถูกต้อง ได้รับการยอมรับ โดยทั่วกันจากทั้งองค์กรและกลุ่มนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ (General Acceptance) หลักการดังกล่าวเรียกว่า Frye Standard หรือ General Acceptance Test ซึ่งมีที่มาจากคดี Frye V. United States

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการปิดกั้นการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งได้รับการพิสูจน์ด้วยเทคนิค หรือวิธีการใหม่ ๆ แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการของวงการนั้น ๆ เพื่อเป็นการขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น ศาลหลายแห่งจึงได้นำ Federal Rules

³⁴เรื่องเดียวกัน. หน้า 14-40.

of Evidence ซึ่งเป็นแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของรัฐบาลกลางของ
ประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 เกิดกรณีคดี Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals, Inc. ทำให้ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme Court) วางหลักเกณฑ์สำหรับการรับฟัง
พยานหลักฐานของศาลไว้ว่า

1. เทคนิคที่นำมาใช้นั้นถูกทดสอบในสภาพการณ์จริงแล้วหรือไม่ (ไม่
เพียงแต่ทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการ)
2. เทคนิคที่นำมาใช้นั้นได้ผ่านการทบทวนโดยผู้รู้เสมอกันในวิชาชีพนั้น ๆ
และได้รับการตีพิมพ์แล้วหรือไม่
3. อัตราศักยภาพของความผิดพลาด (Potential Rate of Error) ที่ทราบมีเท่าใด
4. มีมาตรฐานในการควบคุมเทคนิคการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวหรือไม่
5. เทคนิคที่นำมาใช้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
หรือไม่³⁵

3. กฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศ

กฎหมายของต่างประเทศที่ได้ยกมาเป็นข้อพิจารณาเรื่องการชันสูตรพลิกศพนี้ คัดเลือก
มาจากประเทศที่เป็นต้นแบบ หรือมีความก้าวหน้าในการชันสูตรพลิกศพเป็นอย่างมาก ได้แก่
ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตัวแทนของระบบแพทย์สอบสวน โดยนิติพยาธิแพทย์จะเป็นผู้ที่มี
บทบาทหลักในการอำนวยการชันสูตรพลิกศพ ทั้งการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การผ่าชันสูตรศพ และ
การจัดทำรายงาน ถือเป็น การแบ่งแยกอำนาจสอบสวนการตายออกจากตำรวจโดยเด็ดขาด ส่วน
ประเทศอังกฤษเป็นประเทศต้นกำเนิดของการชันสูตรพลิกศพในระบบโคโรเนอร์ ผู้ทำหน้าที่ไต่
สวนการตายมีอำนาจอิสระเป็นการเฉพาะ ต่อมาจึงได้แพร่หลายไปในกลุ่มประเทศเครือจักรภพ
อังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ สำหรับประเทศสุดท้ายที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างใน
การศึกษา คือ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจัดได้ว่าเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีระบบการชันสูตรพลิกศพ
ก้าวหน้าไปมาก มีการผสมผสานระบบตำรวจ และระบบแพทย์สอบสวนเข้าไว้ด้วยกัน

³⁵เรื่องเดียวกัน. หน้า 14-54 ถึง 14-55.

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับเอาระบบการชันสูตรพลิกศพมาจากประเทศอังกฤษ ตั้งแต่สมัยยังมีสถานะเป็นอาณานิคมของอังกฤษ การชันสูตรพลิกศพในระยะแรกจึงเป็นระบบโคโรเนอร์ตามอย่างประเทศแม่แบบ ต่อมาจึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบระบบการชันสูตรพลิกศพให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับการปกครองของตน ทำให้หลายรัฐพัฒนาระบบโคโรเนอร์จนกลายมาเป็นระบบแพทย์สอบสวน ปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วย 50 รัฐ แต่ละรัฐแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น county จำนวนมาก ในปี ค.ศ. 2004 ประเทศสหรัฐอเมริกามีทั้งสำนักงานแพทย์สอบสวน (Medical Examiner Office) และสำนักงานโคโรเนอร์ (Coroner Office) โดยแบ่งเป็นระบบแพทย์สอบสวนรัฐส่วนกลาง (Centralized Stated Medical Examiner System) จำนวน 16 รัฐ ระบบโคโรเนอร์ (County Coroner System) จำนวน 14 รัฐ ระบบแพทย์สอบสวน (County Medical Examiner System) จำนวน 7 รัฐ และระบบผสม (Mixed County Medical Examiner and Coroner System) จำนวน 13 รัฐ ตามลำดับ³⁶

ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1960 ถึง 1989 รัฐต่าง ๆ มีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนระบบการชันสูตรพลิกศพ จากระบบโคโรเนอร์มาสู่ระบบแพทย์สอบสวน แต่เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา อัตราการปรับเปลี่ยนระบบชันสูตรพลิกศพมีแนวโน้มลดลง จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 2000 มี county เพียง 6 แห่งเท่านั้นที่เปลี่ยนมาใช้ระบบแพทย์สอบสวน และมี 1 county เปลี่ยนกลับไปใช้ระบบโคโรเนอร์ (Sheriff-coroner system) รวมแล้วจึงมี county ที่ใช้ระบบแพทย์สอบสวนเพียงร้อยละ 31 จากจำนวน county ที่มีอยู่รวมทั้งสิ้น 3,137 แห่งทั่วประเทศ ปรากฏการณ์เช่นนี้คาดว่ามีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ความยุ่งยากในการออกกฎหมายของสภานิติบัญญัติในแต่ละรัฐ สถานการณ์การเมือง สภาพภูมิประเทศ ความหนาแน่นของประชากร ปัญหาด้านงบประมาณที่แต่ละรัฐต้องลงทุนอย่างมากในการจ้างบุคลากรทางการแพทย์ และปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล กล่าวคือ หากพื้นที่ใดมีแพทย์ด้านนิติเวชศาสตร์จำนวนน้อย ย่อมไม่เหมาะกับการนำระบบแพทย์สอบสวนมาใช้³⁷

การศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาระบบชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) ซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดของระบบแพทย์สอบสวนในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1877

³⁶U.S. Department of Justice. *Medical Examiners and Coroners' Offices, 2004*. Retrieved January 9, 2017 from : <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/meco04.pdf>

³⁷Randy Hanzlick. The Conversion of Coroner Systems to Medical Examiner Systems in the United States A Lull in the Action. *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology*, 28(No.4), 279-283, p.279-280.

ปัจจุบันรัฐแมสซาชูเซตส์ใช้ระบบแพทย์สอบสวนรัฐส่วนกลาง ไม่ได้แบ่งอำนาจการชันสูตรพลิกศพไปยังแต่ละ county และยกเลิกระบบโคโรเนอร์โดยสิ้นเชิง³⁸

ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1983 การสืบสวนการตายถูกจัดการโดยแต่ละ county ในรัฐแมสซาชูเซตส์ ภายใต้การดูแลของพนักงานอัยการ (District Attorney) ต่อมาในปี ค.ศ. 1983 มีการจัดตั้ง Office of the Chief Medical Examiner (OCME) ขึ้นตามบทที่ 38 แห่งกฎหมายทั่วไปแมสซาชูเซตส์ (Chapter 38 of the General Laws of Massachusetts) โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือ เพื่อสร้างระบบการดำเนินการให้บริการตรวจสอบการเสียชีวิตอย่างครอบคลุมทั่วทั้งรัฐ ปัจจุบัน OCME มีภารกิจหลัก คือ การสืบสวนสาเหตุการตายและพฤติการณ์ตาย ในคดีที่มีสาเหตุมาจากการใช้ความรุนแรง การตายที่มีเหตุอันควรสงสัย และการตายโดยมิปรากฏเหตุ³⁹

3.1.1 เหตุในการชันสูตรพลิกศพ

เมื่อมีการตายเกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้ผู้พบเห็นการตายเป็นผู้ทำหน้าที่แจ้งต่อ OCME หรือแพทย์สอบสวน (Medical Examiner) ทันทีที่รับรู้ถึงการตายนั้นจากนั้นแพทย์จะเดินทางไปยังสถานที่พบศพเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลาตาย สถานที่ตาย พฤติการณ์ตาย และสาเหตุการตายสำหรับเหตุตายที่ต้องแจ้งต่อ OCME มีระบุใน Massachusetts General Laws, Chapter 38 Medical Examiners and Inquests, Section 3 Duty to report deaths; failure to report ดังต่อไปนี้

1. การตายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดทางอาญาโดยไม่คำนึงถึงช่วงเวลา ระหว่างการเกิดเหตุการณ์และการตาย และไม่คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดการเสียชีวิตในทันที หรือเป็นปัจจัยอันนำไปสู่การเสียชีวิต
2. การตายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ หรือการบาดเจ็บ โดยไม่เจตนา (Unintentional Injury) โดยไม่คำนึงถึงช่วงเวลาระหว่างการเกิดเหตุการณ์และการตาย และไม่คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดการเสียชีวิตในทันที หรือเป็นปัจจัยอันนำไปสู่การเสียชีวิต
3. การฆ่าตัวตายโดยไม่คำนึงถึงช่วงเวลาระหว่างการเกิดเหตุการณ์และการตาย
4. การตายอันน่าสงสัย หรือมีพฤติการณ์ผิดปกติ
5. การตายอันเกิดขึ้นภายหลังจากการทำแท้งผิดกฎหมาย

³⁸Ibid. p.280-281.

³⁹Commonwealth of Massachusetts. *Office of the Chief Medical Examiner*. Retrieved January 13, 2017 from : <http://www.mass.gov/eopss/agencies/ocme/>

6. การตายซึ่งสัมพันธ์กับการเจ็บป่วย หรือการบาดเจ็บจากการทำงาน
7. การตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานทั้งในเรือนจำ สถานคุมประพฤติ สถาบันสุขภาพจิต หรือสถาบันปัญญาอ่อน (mental retardation institution)
8. การตายที่น่าสงสัยว่าเกิดจากการกระทำทารุณกรรมเด็ก การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การกระทำต่อผู้สูงอายุและผู้พิการ
9. การตายจากการใช้สารพิษ หรือการใช้ยา หรือแอลกอฮอล์ ทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง
10. โศกกระดุก
11. การตายซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการวินิจฉัยและการบำบัดรักษา
12. การตายอย่างกะทันหัน ในขณะที่ผู้ตายมีสุขภาพแข็งแรง
13. การเสียชีวิตในยานพาหนะของรัฐหรือเอกชนใด ๆ
14. การตายของทารกในครรภ์มารดาซึ่งมีอายุครรภ์มากกว่า หรือเท่ากับ 20 สัปดาห์ หรือทารกมีน้ำหนักมากกว่า หรือเท่ากับ 350 กรัม
15. การตายของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทุกกรณี
16. บุคคลผู้ซึ่งถูกพบว่าเสียชีวิต
17. การเสียชีวิตในสถานที่ให้การรักษาฉุกเฉิน ศูนย์การแพทย์ชนิดผู้ป่วยเดินเข้ามา (medical walk-in center) ศูนย์ดูแลเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้า
18. การเสียชีวิตที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งหัวหน้าแพทย์สอบสวน (chief medical examiner) กำหนดในข้อบังคับตามประกาศ Chapter 30A⁴⁰

3.1.2 ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

Office of the Chief Medical Examiner (OCME) มีหัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief Medical Examiner) ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลทั้งนี้ OCME จะอยู่ภายใต้กำกับของ executive office of public safety อีกชั้นหนึ่ง โดยมีรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของสำนักงาน OCME

ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าแพทย์สอบสวน ต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุใน Massachusetts General Laws, Chapter 38 Medical Examiners and Inquests, Section 2 Chief medical examiner; qualifications; appointment; powers and duties; district medical examiners ดังนี้

⁴⁰Chapter 38 of the General Laws of Massachusetts

1. เป็นแพทย์ผู้ซึ่งได้รับประกาศนียบัตรแพทย์เฉพาะทางด้านพยาธิวิทยากายวิภาค (Anatomic Pathology) จากคณะกรรมการพยาธิวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Board of Pathology) และได้รับวุฒิปริญญาสาขานิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) ซึ่งต้องผ่านการศึกษานในหลักสูตรนิติเวชศาสตร์ (Forensic Medicine)

2. ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในรัฐแมสซาชูเซตส์

3. เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่อาศัยในรัฐแมสซาชูเซตส์ภายในหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

ตำแหน่งหัวหน้าแพทย์สอบสวนได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการรัฐ (Governor) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี ทำการคัดเลือกมาจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการการสอบสวนกฎหมายการแพทย์ (Commission of Medicolegal investigation) จำนวนอย่างน้อย 3 คนเมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว หัวหน้าแพทย์สอบสวนจะเป็นผู้คัดเลือกบุคคลมาทำหน้าที่ Deputy Chief Medical Examiner เพื่อช่วยบริหารงานของ OCME นอกจากนี้หัวหน้าแพทย์สอบสวนจะทำการแต่งตั้ง District Medical Examiner เพื่อทำหน้าที่สอบสวนการตายภายในรัฐสำหรับคุณสมบัติของ District Medical Examiner มีดังนี้

1. ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมในรัฐแมสซาชูเซตส์

2. มีถิ่นที่อยู่อาศัยในรัฐแมสซาชูเซตส์⁴¹

3.1.3 กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

กระบวนการชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์มีบัญญัติไว้ใน Chapter 38 of the General Laws of Massachusetts ตั้งแต่ Section 1 ถึง Section 16 กฎหมายกำหนดให้ OCME เป็นองค์กรหลักในการอำนวยความสะดวกร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐแมสซาชูเซตส์ สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

ขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ

Section 3 Duty to report deaths; failure to report กำหนดไว้ว่าเมื่อมีการตายเกิดขึ้นกฎหมายระบุให้เป็นที่หน้าที่ของผู้พบเห็นการตายเป็นผู้แจ้งแก่ OCME ในทันที เพื่อให้แพทย์สอบสวนทำการระบุตำแหน่งที่พบศพ⁴² จากนั้นหัวหน้าแพทย์สอบสวนจะเริ่มทำการสืบสวนสาเหตุการตาย ในระหว่างที่แพทย์สอบสวนกำลังจะไปตรวจที่เกิดเหตุนั้น ศพจะได้รับการดูแลไม่ให้ถูกเคลื่อนย้ายไปจากสถานที่พบศพส่วนสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานโดยรอบจะได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเดิมจนกว่าแพทย์สอบสวน หรือพนักงานอัยการ (District Attorney) หรือ

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

ตัวแทนจะไปถึงที่เกิดเหตุ และมีคำสั่งให้ปฏิบัติการอย่างใดต่อไป แต่หากเป็นกรณีการตายผิดธรรมชาติซึ่งสำนักงานอัยการเขต (District Attorney's Office) ได้รับแจ้ง พนักงานอัยการจะเป็นผู้มีอำนาจสั่งการจัดการศพโดยที่แพทย์สอบสวนไม่มีอำนาจเข้าไปจัดการศพและที่เกิดเหตุ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตอย่างใดอย่างหนึ่งจากพนักงานอัยการ

หากแพทย์สอบสวนไม่สามารถเข้าไปทำการตรวจศพได้ในทันที กฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าตำรวจแห่งเมืองนั้นปรึกษากับพนักงานอัยการ เพื่อทำการเคลื่อนย้ายศพไปไว้รอแพทย์สอบสวนมาทำการชันสูตรพลิกศพ ดังที่บัญญัติไว้ใน Section 4 Investigation; transportation of bodies⁴³

ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

Section 4 Investigation; transportation of bodies กำหนดว่าเมื่อได้รับการแจ้งการตายแล้วหัวหน้าแพทย์สอบสวนจะทำการสืบสวนหาสาเหตุการตายและทำความเข้าใจในเหตุตาย หากการเสียชีวิตเกิดจากเหตุฆาตกรรม การตายผิดธรรมชาติ หรือการตายตามธรรมชาติที่จำเป็นต้องทำการสืบสวนต่อไป หัวหน้าแพทย์สอบสวนจะนำคดีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

นอกเหนือจากหน้าที่ในการรับแจ้งการตายแล้ว แพทย์สอบสวนยังต้องรับผิดชอบในการเตรียมการขนส่งศพไปยังสถานที่ผ่าศพ ส่วนพนักงานอัยการหรือตัวแทนของพนักงานอัยการมีหน้าที่ควบคุมการสอบสวนการตาย และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง OCME และหน่วยงานตำรวจที่มีอำนาจรับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้กฎหมายได้ให้อำนาจแก่แพทย์สอบสวนและพนักงานอัยการในการใช้ดุลยพินิจของตนเองสำหรับการส่งศพไปผ่าชันสูตร⁴⁴

ในกรณีที่ OCME เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องนำเหตุตายที่เกิดขึ้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม Section 13 Release of body; pronouncement of death กำหนดให้แพทย์สอบสวนจะหลุดพ้นจากรับผิดชอบในการออกหนังสือรับรองการตาย แต่หน้าที่ดังกล่าวจะตกได้แก่แพทย์ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในรัฐแมสซาชูเซตส์ และได้ให้การดูแลรักษาล่าสุดแก่ผู้ตายก่อนการเสียชีวิต หรือแพทย์ผู้ควบคุมแพทย์ผู้ดูแลรักษาผู้ตายอีกชั้นหนึ่ง หรือแพทย์ผู้ซึ่งประกาศการตายของบุคคลนั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการออกหนังสือรับรองการตาย อย่างไรก็ตามหากเป็นการตายในโรงพยาบาลเจ้าหน้าที่ฝ่ายการแพทย์ของโรงพยาบาล (Hospital

⁴³Ibid

⁴⁴Ibid

Medical Officer) ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้บริหารโรงพยาบาลสามารถเป็นผู้ออกหนังสือรับรองการตายแบบมาตรฐานได้⁴⁵

ขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพ

ขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพมีระบุไว้ใน Section 4A Death resulting from single-vehicle accident; blood sample analysis; liability of medical examiner เมื่อแพทย์สอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งให้ส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตรเพื่อค้นหาสาเหตุการตาย แพทย์สอบสวนจะทำการผ่าชันสูตรศพโดยละเอียด สำหรับในกรณีการตายจากอุบัติเหตุจราจร หากแพทย์สอบสวนมีความเห็นว่าการตายเกิดจากผู้ขับขี่เองโดยไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือคู่กรณี ให้แพทย์เก็บตัวอย่างเลือดจากศพในขณะที่ทำการผ่าชันสูตร แล้วส่งตรวจยังห้องปฏิบัติการตำรวจแห่งรัฐ (State Police Laboratory) เพื่อการตรวจวิเคราะห์ว่าผู้ตายมีการใช้สาร หรือแอลกอฮอล์หรือไม่ หากผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบแอลกอฮอล์ หรือสารใด ๆ ให้ทำการเก็บตัวอย่างดังกล่าวไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน นับแต่วันที่ทำการเก็บตัวอย่างจากศพ⁴⁶

เมื่อแพทย์สอบสวนทำการผ่าชันสูตรศพแล้วมีความเห็นว่าการตายเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญา หรือเกิดจากความประมาทเลินเล่อของบุคคลอื่น Section 7 Attorney general; notice of circumstances of death ระบุให้แพทย์สอบสวนทำการแจ้งต่อพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่พบศพ หากการกระทำความผิดเกิดขึ้นต่างพื้นที่กับสถานที่พบศพ ให้แพทย์แจ้งไปยังพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่มีการกระทำความผิดนั้นเพื่อดำเนินการสั่งฟ้องคดี และเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลต่อไป

เมื่อการผ่าชันสูตรศพเสร็จสิ้นแล้ว Section 7 Attorney general; notice of circumstances of death กำหนดให้แพทย์สอบสวนจะต้องออกหนังสือรับรองการตายให้แก่ปลัดเทศบาล (City or Town Clerk) แห่งท้องที่ซึ่งศพนั้นเสียชีวิต สำหรับรายละเอียดในหนังสือรับรองการตายต้องประกอบไปด้วยชื่อผู้ตาย ที่อยู่ของผู้ตาย สาเหตุการตาย และพฤติการณ์ตาย⁴⁷

ในกรณีที่คดีขึ้นไปสู่ชั้นพิจารณาคดี Section 10 Report of findings by court กำหนดให้ศาลจะออกรายงานแสดงรายละเอียดวันเวลา สถานที่ และบุคคลผู้พบศพ วัตถุทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตาย และบุคคลผู้กระทำความผิดกฎหมาย หรือประมาทเลินเล่อ จากนั้นศาลจะยื่นรายงานฉบับดังกล่าวพร้อมสำเนาการพิจารณาคดีในศาลสูง (Superior Court) ไปยัง county ซึ่งรับผิดชอบคดี เอกสารทั้งหมดจะถูกเก็บไว้จนกว่าพนักงานอัยการจะยื่นหนังสือรับรองต่อศาลสูงว่า พนักงาน

⁴⁵Ibid

⁴⁶Ibid

⁴⁷Ibid

อัยการจะไม่เสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะลูกขุน หรือทำหนังสือแจ้งไปยังศาลสูงว่า คณะลูกขุนได้ส่ง
ร่างการพิจารณากลับมาหรือไม่มีร่างการพิจารณาคดีจากคณะลูกขุน⁴⁸

ขั้นตอนการปล่อยศพ

ขั้นตอนในการปล่อยศพมีระบุใน Section 13 Release of body; pronouncement of death ให้ OCME จะทำการปล่อยศพให้กับคู่สมรส ญาติใกล้ชิดที่สุด หรือเพื่อน
ของผู้เสียชีวิตตามลำดับ ในกรณีที่ผลการผ่าชันสูตรศพไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ตายเป็นใคร แพทย์
สอบสวนจะดำเนินการมอบศพให้กับ Department of Transitional Assistance ซึ่งจะได้ดำเนินการ
ฝังศพต่อไป⁴⁹

ในระหว่างที่การสอบสวนการตายยังไม่เสร็จสิ้น Section 12 Embalming fluid; restriction on use ระบุห้ามมิให้บุคคลใดทำการฉีดของเหลวของศพ หรือสารเคมีอื่นใดเข้าไป
ในศพที่อยู่ระหว่างดำเนินการสอบสวนเหตุตาย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ หรือ
ตัวแทนของ OCME⁵⁰

3.1.4 การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

จากโครงสร้างการทำงานของรัฐแมสซาชูเซตส์ซึ่งใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพแบบ Centralized Stated Medical Examiner system คือ การรวมอำนาจบริหารจัดการในเรื่องการ
ชันสูตรพลิกศพไว้ในองค์กรเดียว ทำให้ Office of the Chief Medical Examiner (OCME) เป็น
องค์กรที่มีสิทธิ์ขาดในการอำนาจการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่การรับแจ้งเหตุตาย การชันสูตรพลิกศพ
ณ สถานที่เกิดเหตุ การผ่าชันสูตรศพ การส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อช่วยในการระบุเหตุตาย
การทำความเข้าใจต่อพนักงานอัยการเพื่อนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ไปจนกระทั่งถึง
การปล่อยศพให้แก่บุคคลผู้มีสิทธิในการจัดการศพ อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการค้นหาความจริง
ของรัฐแมสซาชูเซตส์ยังได้สร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจไว้เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของผู้มี
ส่วนได้เสียในคดี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

พนักงานอัยการบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ คือ
เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อศพที่รอแพทย์มาทำการชันสูตรพลิกศพ
โดยถือว่ามีอำนาจเท่าเทียมกับแพทย์สอบสวนในการสั่งการ และหากเป็นกรณีการตายผิดธรรมชาติ
ซึ่งมีการแจ้งต่อสำนักงานอัยการเขต อำนาจหน้าที่ในการจัดการศพและที่เกิดเหตุจะตกได้แก่

⁴⁸Ibid

⁴⁹Ibid

⁵⁰Ibid

พนักงานอัยการทันที หากพนักงานอัยการไม่อนุญาตให้แพทย์เข้าทำการชันสูตรพลิกศพ แพทย์ย่อมไม่มีสิทธิกระทำการใด ๆ ได้ นอกจากนี้พนักงานอัยการยังมีอำนาจในการควบคุมการสอบสวนการตาย และเป็นผู้ประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ดังที่ระบุไว้ใน Section 4 Investigation; transportation of bodies⁵¹

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพ

ในกรณีของการตายจากอุบัติเหตุจราจร Section 4A Death resulting from single-vehicle accident; blood sample analysis; liability of medical examiner กำหนดว่าหลังจากแพทย์เก็บตัวอย่างเลือดจากศพ และทำการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการแล้ว หากญาติของผู้ตายมีข้อสงสัยในกระบวนการส่งตรวจ หรือต้องการทราบผลการตรวจสารอื่น ๆ เพิ่มเติม สามารถเขียนคำร้องขอเพื่อส่งเลือดไปตรวจวิเคราะห์อีกได้ แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้ร้องขอต้องชำระค่าใช้จ่ายเอง และต้องดำเนินการภายใน 60 วัน นับแต่วันที่อุบัติเหตุเกิดขึ้น จึงจะสามารถนำผลการตรวจวิเคราะห์เลือดที่ญาติดำเนินการเองนั้นมาใช้เป็นหลักฐานในศาลได้⁵²

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการพิจารณาคดี

Section 7 Attorney general; notice of circumstances of death ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการรับรู้ถึงข้อกล่าวหาของตน และทราบผลการผ่าชันสูตรศพ โดยหลังจากที่ได้มีการฟ้องร้องดำเนินคดี และออกหมายเรียกตัวผู้ถูกกล่าวหาในคดีฆาตกรรมแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาสามารถร้องขอต่ออัยการให้ส่งสำเนารายงานการผ่าชันสูตรศพ และสำเนารายงานการพิจารณาคดีมาให้แก่ตนเองได้ ทั้งนี้โดยอาศัยบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งรัฐแมสซาชูเซตส์ (The Massachusetts Rules of Criminal Procedure)⁵³

3.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษถือเป็นต้นแบบของรูปแบบการชันสูตรพลิกศพในระบบโคโรเนออร์ จากนั้นจึงได้แพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ จุดเริ่มต้นของระบบโคโรเนออร์ในประเทศอังกฤษเกิดขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 ในสมัยพระเจ้าริชาร์ดที่ 1 (King Richard I, ครองราชย์ปี ค.ศ. 1189-1199) ประมาณปี ค.ศ. 1194 พระเจ้าริชาร์ดที่ 1 ทรงเข้ามาครองครองอังกฤษและวางรากฐานกระบวนการยุติธรรม รวมถึงระบบการจัดเก็บภาษีเพื่อนำรายได้เข้าสู่รัฐ และได้แต่งตั้งบุคคลขึ้นทำหน้าที่สำหรับการบริหารจัดการกิจการดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ต่อมาในเดือนกันยายนของปีเดียวกันได้มีการคัดเลือกอัศวินจำนวน

⁵¹Ibid

⁵²Ibid

⁵³Ibid

ทั้งสิ้น 3 คน และเสมียน 1 คน ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนให้กับกษัตริย์ (Keep the Pleas of the Crown, ภาษาลาติน; *custos placitorum coronae*) ตำแหน่งดังกล่าวนี้เรียกว่า Crowner ต่อมาจึงเพี้ยนกลายเป็นคำว่า Coroner ในที่สุด โครเนอร์ในยุคแรกเริ่มนั้นมีหน้าที่หลัก คือ การรับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ของประชาชน จัดเก็บภาษีรายได้ให้กับกษัตริย์ กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของขุนนาง รวมทั้งการจัดทำบันทึกการตายซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด หรือตายโดยกะทันหันอีกด้วย ภาระหน้าที่ทั้งหมดนี้ถือว่ากระทำการด้วยอำนาจอิสระและขึ้นตรงต่อกษัตริย์เพียงพระองค์เดียว

เมื่อถึงในสมัยยุคกลาง (Middle Ages) ผู้ทำหน้าที่โครเนอร์ยังคงทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ ดูแลการจัดเก็บภาษีอากรให้แก่กษัตริย์ และสอบสวนเหตุตายซึ่งเกิดอย่างกะทันหัน สำหรับการไต่สวนการตายในยุคนี้ มีความแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพในปัจจุบัน คือ เพื่อทราบว่าเป็นคนในชนเผ่า Norman หรือ Saxon เท่านั้น โครเนอร์ในยุคนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากต้องทำหน้าที่เป็นประจักษ์พยานและเบิกความต่อศาลในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายการแพทย์ ต่อมาโครเนอร์ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอบสวนการตายมากยิ่งขึ้น โดยทำหน้าที่สอบสวนการตายที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงด้วย จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1275 มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับหน้าที่การทำงานของโครเนอร์ขึ้นเป็นการเฉพาะ

ปี ค.ศ. 1751 มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของโครเนอร์ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของกฎหมายชันสูตรพลิกศพในยุคปัจจุบัน ต่อมาเมื่อสภาพสังคมมีความซับซ้อน ประกอบกับการเกิดและการตายของประชากรมีจำนวนมากขึ้น ทำให้ในปี ค.ศ. 1836 มีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดกระบวนการสอบสวนเหตุตายไว้โดยเฉพาะ กฎหมายฉบับดังกล่าวมีชื่อว่าพระราชบัญญัติการจดทะเบียนการเกิดและการตาย (The Births and Deaths Registration Act 1836) ต่อมาในปี ค.ศ. 1860 มีการตราพระราชบัญญัติ County Coroner Act เป็นพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และกระบวนการทำงานของโครเนอร์ ซึ่งมีความชัดเจนมากกว่ากฎหมายฉบับเก่า อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับต่อมา คือ The Coroners (Amendment) Act 1926 กลับลดบทบาทของโครเนอร์ลง โดยให้ทำหน้าที่สอบสวนการตายเฉพาะที่ไม่ได้เกิดจากการฆาตกรรม แต่ยังคงมีหน้าที่สอบสวนการตายซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความรุนแรง และการตายโดยกะทันหันไว้ดังเดิม นอกจากนี้ยังได้กำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมสำหรับผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นโครเนอร์ คือ ต้องเป็นนักกฎหมายหรือแพทย์

การดำเนินงานและการปฏิบัติหน้าที่ของโครเนอร์ในยุคต่อมา กระทำการภายใต้บังคับของ Coroner Act 1988 และ Coroner Rules 1984 ซึ่งเป็นการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลางให้ทำหน้าที่ในการสอบสวนการตาย ชันสูตรพลิกศพและไต่สวนการตาย เพื่อระบุเหตุตายและออก

หนังสือรับรองการตาย หากเป็นกรณีที่น่าสงสัยหรือเป็นการตายโดยเหตุธรรมชาติ โคนโรเนอร์สามารถออกหนังสือรับรองการตายได้โดยไม่ต้องสอบสวนสาเหตุการตาย หรือทำการผ่าชันสูตรศพอีกต่อไป⁵⁴ ปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของโคนโรเนอร์กระทำการภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายหลายฉบับด้วยกัน ได้แก่

1. Coroners and Justice Act 2009
2. Coroners (Inquests) Rules 2013
3. Coroners (Investigations) Regulations 2013
4. Coroners Allowances Fees and Expenses Regulations Rules 2013⁵⁵

3.2.1 เหตุในการชันสูตรพลิกศพ

บทบัญญัติในปัจจุบันกำหนดให้โคนโรเนอร์อาวุโส (Senior Coroner) ต้องทำการสอบสวนการตายในกรณีดังต่อไปนี้

1. การตายซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ความรุนแรง หรือการตายโดยผิดธรรมชาติ
2. การตายโดยไม่ทราบเหตุ
3. การตายในระหว่างถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงาน หรือตายในระหว่างถูกคุม

ขังโดยรัฐ⁵⁶

อย่างไรก็ตามเนื่องจากโคนโรเนอร์ไม่ได้มีหน้าที่เพียงแต่การชันสูตรพลิกศพเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ในการออกหนังสือรับรองการเกิดและหนังสือรับรองการตาย ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนราษฎร ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์แจ้งการตายมายังสำนักงานโคนโรเนอร์ จึงเป็นหน้าที่ของโคนโรเนอร์ที่จะต้องสอบสวนสาเหตุการตายในอีกหลายกรณี ได้แก่

1. การตายซึ่งไม่ได้รับการรักษาโดยแพทย์ในการเจ็บป่วยครั้งล่าสุด
2. การตายซึ่งได้รับการรักษาโดยแพทย์ในการเจ็บป่วยครั้งล่าสุด แต่ไม่มีผู้ใดพบเห็นผู้ตายภายใน 14 วัน ก่อนหรือหลังการเสียชีวิต
3. การตายโดยไม่ทราบสาเหตุ
4. การตายซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างทำการผ่าตัด หรือก่อนการฟื้นคืนสติเนื่องจาก

ผลกระทบของยาเสพติด

⁵⁴Christopher Dorries. *CORONERS' COURTS A GUIDE TO LAW AND PRACTICE*. Second edition. อ้างใน อูษา จันทลอยบุญเปี่ยม. การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยกับ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร. 2553. หน้า 94-96.

⁵⁵The National Archives. *THE OFFICIAL HOME OF REVISED ENACTED UK LEGISLATION 1 2 6 7 -PRESENT CHANGES OVER TIME*. Retrieved January 19, 2017 from : <http://www.legislation.gov.uk/>

⁵⁶Coroners and Justice Act 2009

5. การตายซึ่งเกิดจากการทำงาน หรือจากโรคอันเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรม หรือการได้รับสารพิษ
6. การตายโดยกะทันหัน หรือไม่คาดคิด
7. การตายผิดธรรมชาติ
8. การตายเนื่องจากการใช้ความรุนแรง หรือจากการทอดทิ้ง
9. การตายซึ่งมีบริบทแวดล้อมที่น่าสงสัย
10. การตายซึ่งเกิดขึ้นในเรือนจำ การควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการ ถูกคุมขังโดยรัฐ⁵⁷

3.2.2 ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

ตามบทบัญญัติของ Coroners and Justice Act 2009 กำหนดให้โคโรเนอร์ เป็นผู้มึบทบาทอย่างมากที่สุดในกระบวนการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย โคโรเนอร์ คือ ผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการอิสระ อาจเป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย แพทย์ หรือเป็นทั้งนักกฎหมายและแพทย์ ผู้ทำหน้าที่โคโรเนอร์จะต้องมีผู้ช่วยอย่างน้อยหนึ่งหรือสองคน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง โคโรเนอร์จะได้รับเงินเดือนจากองค์กรส่วนท้องถิ่น แต่สำหรับในบางท้องถิ่น สถานีดำรวจในพื้นที่นั้นจะช่วยออกค่าใช้จ่ายในการจ้างและการดำเนินงานของศาลโคโร-เนอร์⁵⁸

ลำดับชั้นการบังคับบัญชาของโคโรเนอร์มีอยู่ด้วยกันหลายระดับ ตามบทบัญญัติใน Schedule 8 แห่ง Coroners and Justice Act 2009 ระบุว่า Lord Chief Justice ซึ่งเทียบได้กับตำแหน่งประธานศาลฎีกาของประเทศไทย เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง Chief Coroner หรือหัวหน้าโคโร-เนอร์ โดย Lord Chief Justice จะต้องทำการปรึกษากับ Lord Chancellor ก่อนตัดสินใจเลือกผู้มาดำรงตำแหน่ง Chief Coroner ซึ่งต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ

1. เป็นผู้พิพากษาในศาลสูงหรือผู้พิพากษาศาลล่างที่เรียกว่า Circuit Judges หรือโคโรเนอร์ทรงคุณค่า (Coroner for Treasure) หรือโคโรเนอร์อาวุโส
2. มีอายุไม่เกิน 70 ปี

สำหรับการแต่งตั้งโคโรเนอร์ในระดับที่ต่ำกว่า Chief Coroner ได้แก่ Senior Coroner, Area Coroner และ Assistant Coroner ให้เป็นดุลยพินิจขององค์กรท้องถิ่นซึ่งมีศาลโคโร-เนอร์ตั้งอยู่ โดยต้องได้รับความเห็นชอบและแต่งตั้งจาก Lord Chancellor และ Chief Coroner

⁵⁷Ministry of Justice. *Guide to Coroners and Inquests and Charter for coroner services*. Retrieved January 25, 2017 from : http://www.haringey.gov.uk/sites/haringeygovuk/files/guide_to_coroners_and_inquests_and_charter_for_coroner_services.pdf

⁵⁸Ibid

การแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบของโคโรเนอร์สำหรับในประเทศอังกฤษและเวลส์ ให้เป็นอำนาจของ Lord Chancellor ในการกำหนดเขตอำนาจการสอบสวนการตาย โดยโคโรเนอร์ 1 แห่ง อาจมีขนาดพื้นที่การสอบสวนการตายเท่ากับขนาดพื้นที่ขององค์กรท้องถิ่นนั้น ๆ จำนวน 1 แห่ง หรือมากกว่าก็ได้⁵⁹

ในศาลโคโรเนอร์นอกจากจะมีโคโรเนอร์แล้ว ยังมีผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของโคโรเนอร์ หรือเจ้าหน้าที่สำนักงานโคโรเนอร์ ทำงานภายใต้การบังคับบัญชาของโคโรเนอร์ในการติดต่อประสานงานระหว่างครอบครัวผู้เสียชีวิต เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาล นิติ-พยาธิแพทย์ เจ้าหน้าที่ทำศพของโรงพยาบาล และผู้จัดงานศพอีกด้วย⁶⁰

เจ้าหน้าที่ผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ นอกเหนือจากโคโร-เนอร์ คือ แพทย์สอบสวน (Medical Examiner) สำหรับแพทย์สอบสวนในอังกฤษจะได้รับการแต่งตั้งโดยองค์กรท้องถิ่น (Local Authorities) แต่หากเป็นในเวลส์จะมีคณะกรรมการสุขภาพแห่งท้องถิ่น (Local Health Boards) เป็นผู้ทำการแต่งตั้ง โดยต้องทำการคัดเลือกบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งแพทย์สอบสวนจำนวนมากเพียงพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ และควบคุมการปฏิบัติงานของแพทย์ให้มีมาตรฐาน สำหรับผู้ที่สามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งแพทย์สอบสวน ได้จะต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการดังนี้

1. ได้ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์เวชปฏิบัติ (Medical Practitioner) อย่างต่อเนื่องเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี
  2. ปฏิบัติหน้าที่เป็นแพทย์ภายในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา
- ทั้งนี้ให้แพทย์สอบสวนได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนต่าง ๆ จากองค์กรท้องถิ่น หรือคณะกรรมการสุขภาพแห่งท้องถิ่นแล้วแต่กรณี⁶¹

3.2.3 กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

ขั้นตอนในการชันสูตรพลิกศพนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย ซึ่งมีการบัญญัติวิธีปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนใน Coroners (Investigations) Regulations 2013 โดยอำนาจต่าง ๆ ในการสอบสวนการตายจะอยู่ในความควบคุมของโคโรเนอร์เป็นส่วนใหญ่ นอกจากการสอบสวนการตายเพื่อให้ทราบถึงการเกิด การตาย และสถิติจำนวนประชากรของประเทศแล้ว โคโรเนอร์ยังต้องค้นหาสาเหตุการตายที่เกิดจากการกระทำผิดอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอด้วย สำหรับกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพอาจแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

⁵⁹ Coroners and Justice Act 2009

⁶⁰ Ministry of Justice. *Guide to Coroners and Inquests and Charter for coroner services.*

⁶¹ Coroners and Justice Act 2009

การรับแจ้งเหตุตาย

ทันทีที่ได้รับแจ้งการตาย โคนโรเนอร์จะต้องพิจารณาว่าสมควรสอบสวนหาสาเหตุการตายตามที่บัญญัติไว้ใน Section 1 ของ Coroners and Justice Act 2009 หรือไม่ และทำการตรวจศพโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้โคนโรเนอร์อาจเดินทางไปตรวจศพด้วยตนเอง หรือให้เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบหมายเป็นผู้เดินทางไปตรวจศพก็ได้ ในกรณีที่เป็นการตายซึ่งน่าสงสัยว่าอาจเกิดจากเหตุฆาตกรรม ผู้พบเห็นเหตุการณ์จะทำการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากนั้นหัวหน้าสถานีตำรวจ (Chief Officer of Police) จึงทำการแจ้งการตายที่เกิดขึ้นแก่โคนโรเนอร์ แล้วทำการปรึกษากันว่าสมควรจัดการกับศพอย่างไรต่อไป⁶²

อย่างไรก็ตามพบว่า การตายที่เกิดขึ้นในอังกฤษและเวลส์น้อยกว่าร้อยละ 50 ที่ต้องทำการแจ้งต่อโคนโรเนอร์เนื่องจากการตายส่วนใหญ่ที่แพทย์ประจำตัวหรือแพทย์ผู้ทำการรักษาก่อนที่ผู้ตายจะเสียชีวิต สามารถออกใบรับรองสาเหตุการตายทางการแพทย์ (Medical Certificate of the Cause of Death (MCCD)) ได้โดยไม่ต้องทำการแจ้งต่อโคนโรเนอร์ แต่สามารถดำเนินการแจ้งต่อนายทะเบียนรับแจ้งการเกิดและการตาย (Registrar of Births and Deaths) ได้ทันที จากนั้นนายทะเบียนจะทำการออกใบรับรองการตายให้กับผู้ร้องขอ ในบางครั้งหากแพทย์มีความไม่มั่นใจในเรื่องสาเหตุการตาย สามารถทำการปรึกษากับโคนโรเนอร์ และให้โคนโรเนอร์ทำการตัดสินใจว่าสมควรทำการสอบสวนการตายหรือไม่⁶³

การตรวจศพ⁶⁴

เมื่อโคนโรเนอร์ได้รับแจ้งเหตุตายแล้ว โคนโรเนอร์จะแจ้งไปยังพยาธิแพทย์ (Pathologist) เพื่อทำการตรวจสภาพศพภายนอก และหากมีความจำเป็นอาจต้องส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตร (Autopsy) เพื่อหาสาเหตุการตายที่แน่ชัดต่อไป แต่หากโคนโรเนอร์เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องทำการชันสูตรศพและสอบสวนการตาย เนื่องจากมีหลักฐานชัดเจนว่าการตายเป็นผลมาจากโรคตามธรรมชาติ และมีแพทย์ออกใบรับรองสาเหตุการตายทางการแพทย์ให้เรียบร้อยแล้ว โคนโรเนอร์สามารถทำความเข้าใจต่อนายทะเบียนรับแจ้งการเกิดและการตาย ว่าไม่มีความจำเป็นต้องทำการสอบสวนการตายอีกต่อไป

การชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์⁶⁵

⁶²The Coroners (Investigations) Regulations 2013

⁶³Ministry of Justice. *Guide to Coroners and Inquests and Charter for coroner services.*

⁶⁴Ibid

⁶⁵Ibid

โคโรนาไวรัสจะต้องแจ้งให้ญาติของผู้เสียชีวิตทราบถึงสถานที่ และเวลาในการผ่าชันสูตรศพ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากญาติของผู้เสียชีวิต อย่างไรก็ตามหากญาติต้องการเข้าร่วม หรือส่งตัวแทน หรือให้แพทย์ผู้ทำการรักษาผู้ตายก่อนการเสียชีวิตมาเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ สามารถแจ้งความประสงค์ดังกล่าวต่อโคโรนาไวรัสได้ แต่ผู้ยื่นความประสงค์ดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย หรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ให้แก่แพทย์ผู้ทำการรักษา

พยาธิแพทย์จะทำการตรวจสภาพศพภายนอก ผ่าชันสูตรศพ และเก็บตัวอย่างชีว-วัตถุจากศพเพื่อตรวจทางจุลกายวิภาค และพิษวิทยา เมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นพยาธิแพทย์จะออกรายงานการตรวจศพ (Post-mortem Examination) โดยมีเนื้อหาประกอบไปด้วยรายละเอียดพยาธิสภาพและการบาดเจ็บของอวัยวะต่าง ๆ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่น ระดับยา สาร-เสพติด สารพิษในเลือด เป็นต้น ซึ่งช่วยในการพิสูจน์หาสาเหตุการเสียชีวิต จากนั้นพยาธิแพทย์จะส่งรายงานให้กับโคโรนาไวรัส บุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถขอสำเนารายงานการผ่าชันสูตรศพได้แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียม เมื่อพยาธิแพทย์ใช้ประโยชน์จากตัวอย่างชิ้นเนื้อเสร็จสิ้นแล้ว จะทำการส่งมอบให้แก่ญาติ หรือตัวแทนญาติของผู้เสียชีวิต ในกรณีที่พยาธิแพทย์ต้องการเก็บตัวอย่างชิ้นเนื้อไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย ต้องทำการขออนุญาตจากญาติของผู้เสียชีวิตด้วย

การสอบสวนการตายและการปล่อยศพ⁶⁶

โคโรนาไวรัสจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าสมควรให้ยุติการสอบสวนเหตุตายหรือไม่ หากเป็นกรณีที่ปรากฏผลการผ่าชันสูตรศพว่าไม่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรม การตายผิดธรรมชาติ หรือการตายในเรือนจำ โคโรนาไวรัสจะมีคำสั่งให้ปล่อยศพแก่ญาติเพื่อประกอบพิธีฌาปนกิจ และส่งรายงานให้กับนายทะเบียนรับแจ้งการเกิดและการตาย จากนั้นนายทะเบียนจะทำการบันทึกข้อมูลเพื่อประโยชน์ในทางสถิติของประเทศต่อไป

โคโรนาไวรัสอาจมีคำสั่งให้ชะลอการพิจารณาคดีภายหลังจากการผ่าชันสูตรศพ และส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการแล้ว ในกรณีที่ยังไม่ทราบสาเหตุการตายแน่ชัด หรือสงสัยว่าการเสียชีวิตเกิดจากเหตุฆาตกรรม การตายผิดธรรมชาติ และการตายในเรือนจำ โคโรนาไวรัสจะออกหนังสือรับรองการตายฉบับชั่วคราวไว้ เอกสารฉบับนี้สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการทำธุรกรรมกับธนาคาร หรือสถาบันการเงิน เว้นแต่ธุรกรรมซึ่งต้องรอให้กระบวนการพิจารณาตัดสินสุดลงเสียก่อน เช่น การเบิกจ่ายประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น และหากผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดอันเป็นสาเหตุให้ผู้ตายเสียชีวิตกีดกันการตั้งข้อหาทางอาญา อาจมีความ

⁶⁶Ibid

จำเป็นที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพเป็นครั้งที่สอง ซึ่งมีผลทำให้การปล่อยศพ และการประกอบพิธีฌาปนกิจล่าช้าออกไป⁶⁷

3.2.4 การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

จะเห็นได้ว่ากฎหมาย Coroners and Justice Act 2009 ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่โคโรเนอร์เป็นอย่างมากตั้งแต่การรับแจ้งการตาย การเขียนหนังสือรับรองการตาย การชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ การส่งศพให้พยาธิแพทย์ทำการผ่าชันสูตร การสอบสวนการตาย ตลอดจนอำนาจในการปล่อยศพให้แก่ญาติของผู้เสียชีวิต อย่างไรก็ตามกฎหมายยังเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานอื่น และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของโคโรเนอร์ได้ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

ผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านคำสั่งของโคโรเนอร์อาวุโส โดยการยื่นอุทธรณ์ไปยังหัวหน้าโคโรเนอร์ ในกรณีที่โคโรเนอร์อาวุโสได้ตัดสินใจกระทำการดังต่อไปนี้

- ดำเนินการสอบสวนการตาย
- ยุติการสอบสวนการตาย
- ให้ทำการสอบสวนการตายอีกครั้ง ภายหลังจากที่ได้ระงับการสอบสวนไว้

เป็นการชั่วคราว เนื่องจากการตั้งข้อหาการกระทำผิดทางอาญา

- ไม่ทำการชันสูตรพลิกศพ
- ให้ทำการชันสูตรพลิกศพ
- แจ้งให้บุคคลใดส่งมอบหลักฐาน เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการ

พิจารณาคดี

- เห็นควรให้มีคณะลูกขุนในการพิจารณาคดี
- นำบุคคลใด ๆ ซึ่งถูกระบุไว้ในคดี ออกไปจากการไต่สวน
- ลงความเห็นเพื่อตอบคำถามใน section 5(1)(a) และ (b) ว่าผู้ตายเป็นใคร ตาย

อย่างไร ตายเมื่อไหร่ และตายที่ไหน

- ระบุสิ่งตรวจพบที่สำคัญเพื่อลงบันทึกเหตุตายตามกฎหมาย 1953 Act⁶⁸

ทั้งนี้เมื่อโคโรเนอร์มีคำสั่งอนุญาตปล่อยศพให้แก่ญาติของผู้เสียชีวิต หากญาติยังคงมีความเคลือบแคลงสงสัยในสาเหตุการเสียชีวิต สามารถร้องขอให้มีการผ่าชันสูตรศพทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ทั้งนี้ผู้ร้องจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย⁶⁹

⁶⁷Ibid

⁶⁸Coroners and Justice Act 2009

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการไต่สวนการตาย

กลไกการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโคโรเนอร์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยุติธรรม มีกำหนดไว้ใน Section 9 และ 10 แห่งกฎ Coroners (Inquests) Rules 2013 ซึ่งบัญญัติให้โคโรเนอร์ต้องทำการแจ้งการตายต่อบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- แจ้งญาติใกล้ชิดหรือตัวแทนของผู้ตายให้ทราบถึงวันที่ เวลา และสถานที่ในการไต่สวนการตาย ภายในหนึ่งสัปดาห์นับแต่ได้กำหนดวันไต่สวน

- แจ้งบุคคลผู้มีส่วนได้เสียให้ทราบถึงวันที่ เวลา และสถานที่ในการไต่สวนการตาย ภายในหนึ่งสัปดาห์นับแต่ได้กำหนดวันไต่สวน

- หากมีการเปลี่ยนแปลงการไต่สวนการตาย ให้โคโรเนอร์ประกาศแจ้งรายละเอียดวัน เวลา และสถานที่แก่ญาติใกล้ชิดของผู้ตาย และบุคคลผู้มีส่วนได้เสียให้ทราบโดยทั่วกัน ภายในหนึ่งสัปดาห์นับแต่วันที่ได้เปลี่ยนแปลงกำหนดการ⁷⁰

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดได้รับทราบถึงขั้นตอนการไต่สวนการตาย และเข้าร่วมทำการตรวจสอบการทำงานของโคโรเนอร์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยุติธรรม

3.3 ประเทศญี่ปุ่น

กระบวนการยุติธรรมตามแนวคิดตะวันตกในประเทศญี่ปุ่นเริ่มต้นขึ้นเมื่อประมาณ 100 กว่าปีที่ผ่านมามีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม (Ministry of Justice) และศาลโตเกียว (Tokyo Court of Law) ขึ้นในปี ค.ศ. 1871 และในช่วงปลายปีศาลากลางจังหวัดโตเกียวได้จัดให้มีการผ่าชันสูตร-ศพและการตรวจบาดแผล โดยยึดถือวิธีการจากตำรา Senen-roku ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตำราทางการแพทย์ของจีนสมัยโบราณ ส่วนการชันสูตรพลิกศพตามแบบตะวันตกเริ่มต้นขึ้นสมัยเมจิในปี ค.ศ. 1877⁷¹

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับแรกของญี่ปุ่น คือ The Code of Criminal Instruction of 1880 กฎหมายฉบับดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจาก The Code d'Instruction criminelle of 1808 ของประเทศฝรั่งเศส แต่มีเนื้อหาบางส่วนปรับจากกฎหมายประเทศเยอรมนี ต่อมาในปี ค.ศ. 1922 มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกฎหมายเยอรมนีเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามหลังจากประเทศญี่ปุ่นตกเป็นผู้

⁶⁹Ministry of Justice. *Guide to Coroners and Inquests and Charter for coroner services.*

⁷⁰The Coroners (Inquests) Regulations 2013

⁷¹Katsuya Honda & Shogo Misawa. History of the medico-legal system in Japan. *Forensic Science International.* 1-2(No.80), 3-10, p.4.

แพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้น โดยอาศัยนักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ทั้งจากผู้พิพากษาและอัยการ ทำให้เกิด The Code of Criminal Procedure (Act No. 131 of 1948) ขึ้นในปี ค.ศ. 1948⁷² และในเดือนมีนาคมของปีเดียวกัน ได้มีการจัดตั้งสำนักงานแพทย์สอบสวนแห่งโตเกียว (Tokyo Medical Examiner's Office) ตามอย่างระบบแพทย์สอบสวนในประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้มาตรา 8 แห่งกฎหมายคุ้มครองการชันสูตรพลิกศพ (Article 8 of The Corpse Autopsy and Preservation Law) สำนักงานดังกล่าวรับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพ และสอบสวนสาเหตุการตายในกรณีการตายผิดธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นใน 23 เขตของมหานครโตเกียว นอกจากนี้ยังมีภารกิจในการให้ความรู้ทางการแพทย์ทั้งในด้านนิติเวชศาสตร์ แพทยศาสตร์ศึกษา เวชศาสตร์คลินิก และเวชศาสตร์ป้องกันอีกด้วย⁷³

3.3.1 เหตุในการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพในประเทศญี่ปุ่นอาจแบ่งได้เป็นกรณีที่อยู่ภายใต้บังคับของฝ่ายปกครอง และกรณีที่ต้องดำเนินการโดยฝ่ายศาล สำหรับการตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพโดยฝ่ายปกครอง จะกระทำเฉพาะในคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญา หากเป็นกรณีสงสัยว่าเกิดจากการกระทำผิดอาญา เช่น ฆาตกรรม หรือสงสัยว่าผู้ตายถูกฆาตกรรม จึงจะอยู่ภายใต้บังคับของฝ่ายศาล⁷⁴ สำหรับบทบัญญัติในเรื่องเหตุที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ไม่มีพระราชบัญญัติตราไว้เป็นการเฉพาะ หรือแม้แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ไม่ได้กำหนดไว้โดยละเอียด คงระบุไว้เพียงแต่การตายผิดธรรมชาติ หรือสงสัยว่าตายผิดธรรมชาติ ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ⁷⁵ อย่างไรก็ตามอาจจำแนกสาเหตุการตายที่จำเป็นต้องมีแพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพเป็นกรณีต่าง ๆ ดังนี้⁷⁶

1. การตายตามธรรมชาติ ในกรณีต่อไปนี้

1.1 การตายซึ่งไม่ได้รับการปรึกษาจากแพทย์

1.2 การตายโดยไม่ทราบเหตุ แม้ว่าแพทย์จะได้ทำการตรวจสอบแล้ว

⁷²Hiroshi Oda. *Japanese Law*. London : Butterworths. p.399-401. อ้างใน รำเพย นามฉวี. การตรวจสอบการตายในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องมีการได้สวนการตาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2546. หน้า 39.

⁷³Bureau of Social Welfare and Public Health, Tokyo Metropolitan Government. *About Medical Examiner's Office*. Retrieved January 21, 2017 from : http://www.fukushihoken.metro.tokyo.jp/kansatsu/toukyoutokansatsuimu/about_en.html

⁷⁴Hiroshi Oda. *Japanese Law*. London: Butterworths. 1992. P.399-401. อ้างในรำเพย นามฉวี. การตรวจสอบการตายในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องมีการได้สวนการตาย. หน้า 41.

⁷⁵The Code of Criminal Procedure (Act No. 131 of 1948)

⁷⁶Bureau of Social Welfare and Public Health, Tokyo Metropolitan Government. *About Medical Examiner's Office*.

1.3 การตายภายใต้การรักษาของแพทย์ ซึ่งมีเหตุตายแตกต่างกันไปจากขณะที่ทำการรักษา

1.4 การตายภายใต้สถานการณ์ที่ผิดปกติ ในขณะที่เริ่มมีอาการของโรค และเกิดการเสียชีวิต เช่น การตายอย่างเฉียบพลันของบุคคลซึ่งมีสุขภาพแข็งแรง การตายซึ่งสงสัยว่าเกิดจากอุบัติเหตุ หรือการทำงานหนัก เป็นต้น

2. การตายอย่างกะทันหันซึ่งสงสัยว่าเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น อุบัติเหตุ ตกที่สูง จมน้ำ ขาดอากาศ ได้รับสารพิษ เหตุระเบิด อุณหภูมิร่างกายต่ำ ไฟดูด หรือการตายซึ่งเป็นผลอันเกิดจากการบาดเจ็บดังกล่าวข้างต้น

3. การตายที่มีเหตุเคลือบแคลงสงสัย ทั้งการตายตามธรรมชาติ และการตายผิดธรรมชาติ

4. กรณีพบเห็นการตาย (Cases found dead)

3.3.2 ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

สำหรับการสอบสวนการตายในประเทศญี่ปุ่นนั้น เมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งได้รับการอบรมจากหัวหน้าประจำเขต จะต้องทำรายงานไปยังตำรวจประจำเขต และทำการสอบสวนสาเหตุการตาย เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าศพจะอยู่ภายใต้บังคับของหน่วยงานใดระหว่างคดีทางฝ่ายปกครองกับคดีฝ่ายศาล นอกจากนี้แพทย์จะต้องเข้ามารับผิดชอบในการตรวจศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ และสอบสวนสาเหตุของการเสียชีวิต เมื่อได้ผลการชันสูตรพลิกศพแล้วจึงระบุสาเหตุการตายลงในใบมรณะบัตร โดยแพทย์ผู้หน้าที่ดังกล่าวอาจเป็นนิติพยาธิแพทย์หรือแพทย์สาขาอื่น ๆ⁷⁷

พนักงานอัยการถือเป็นผู้มีบทบาทอย่างยิ่งในการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229 บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการ (Public Prosecutor) ของอำเภอหรือสำนักงานอัยการท้องถิ่น (local public prosecutors office) ซึ่งมีเขตอำนาจในบริเวณที่พบศพ เข้าดำเนินการตรวจสอบการชันสูตรศพเมื่อมีบุคคลเสียชีวิตโดยเหตุตายผิดธรรมชาติหรือสงสัยว่าตายผิดธรรมชาติ อีกทั้งยังสามารถจำหน่ายคดีโดยให้ผู้ช่วยพนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายตุลาการเป็นผู้ดำเนินการได้อีกด้วย ดังนี้⁷⁸

⁷⁷Ministry of Justice Japan. *The code of criminal procedure*. Tokyo. 1952. p.81. อ้างใน รำเพย นามณี. การตรวจสอบการตายในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องมีการไต่สวนการตาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2546. หน้า 42.

⁷⁸Minoru Ohki. Postmortem Examination in Disaster. *Japan Medical Association journal*, 56(No.1), 37-44, p.37.

“(1) When a person who died an unnatural death or the body of a person who is suspected to have died an unnatural death has been found, a public prosecutor of a district or local public prosecutors office, which has jurisdiction over the place where the body was found, shall perform a postmortem inspection.

(2) A public prosecutor may have a public prosecutor's assistant officer or a judicial police officer execute the disposition set forth in the preceding paragraph.”

3.3.3 กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ผู้พบเห็นการตายจะแจ้งไปยังสถานีตำรวจในท้องที่ซึ่งพบศพ จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงแจ้งไปยังสำนักงานแพทย์สอบสวน เพื่อเดินทางไปสอบสวนการตาย เมื่อไปถึงยังสถานที่เกิดเหตุจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ร่วมในการให้ข้อมูลแก่แพทย์สอบสวน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ประจำบ้าน แพทย์เฉพาะทางซึ่งเป็นเจ้าของไข้ หรือได้ทำการรักษาผู้ตายก่อนที่จะเสียชีวิต เป็นต้น จากนั้นแพทย์สอบสวนจะทำการชันสูตรพลิกศพ และทำรายงานเหตุตาย หรือข้อสังเกตเกี่ยวกับการตายนั้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจำแนกการตายที่เกิดขึ้นว่าคดีใดต้องเป็นคดีฝ่ายปกครอง หรือคดีใดเป็นคดีฝ่ายศาล หากแพทย์สามารถระบุสาเหตุการเสียชีวิตได้อย่างแน่ชัด ศพจะถูกปล่อยคืนให้กับญาติของศพ แต่หากไม่สามารถระบุสาเหตุการเสียชีวิตได้ ศพจะถูกนำเข้ามาผ่าชันสูตรก่อนจะที่จะมอบศพคืนแก่ญาติ และมีการเก็บชีววัตถุบางส่วนเพื่อส่งตรวจทางพิษวิทยา และจุลกายวิภาคศาสตร์ จากนั้นสำนักงานแพทย์สอบสวนจะทำสรุปบันทึกรายละเอียดการผ่าศพและสาเหตุการตายลงในหนังสือรับรองการตาย⁷⁹

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสืบสวนเบื้องต้นและทำความเข้าใจส่งให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะเป็นผู้ทำการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อไป โดยพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจเต็มแต่เพียงผู้เดียวในการดำเนินการฟ้องร้อง ผู้เสียหายหรือหน่วยงานอื่นไม่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา กรณีคดีความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป โทษจำคุกตลอดชีวิต และโทษประหารชีวิต ต้องได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนซึ่งคัดเลือกมาจากประชาชนทั่วไปให้เข้ามาร่วมวินิจฉัยคดีกับผู้พิพากษา ระบบศาลลักษณะดังกล่าวเรียกว่า “Saiban-in” ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในคดีที่สำคัญ ลดข้อผิดพลาดและเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ระหว่างการพิจารณาคดีอาญาพนักงานอัยการจะเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจคณะลูกขุนให้เชื่อในการกระทำผิดของจำเลย การดำเนินคดีอาญาในประเทศญี่ปุ่นยึดหลักที่สำคัญ 2 ประการ เพื่อเป็นการประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา คือ

⁷⁹Bureau of Social Welfare and Public Health, Tokyo Metropolitan Government. *About Medical Examiner's Office.*

Presumption of Innocence

หลักให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง ดังนั้นการพิจารณาพิพากษาลงโทษจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐาน และสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย จำเลยจะต้องได้รับการปฏิบัติดังเช่นผู้บริสุทธิ์ จะถูกปฏิบัติอย่างบุคคลที่มีคำพิพากษาว่ากระทำผิดแล้วไม่ได้

Public Trials

การพิจารณาคดีอาญาต้องเป็นไปโดยเปิดเผย จำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นที่เปิดเผยทั้งในส่วนของพิจารณาคดีและการพิพากษาคดี⁸⁰

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 192 (Penal Code (Article 192)) ยังได้ระบุโทษสำหรับบุคคลซึ่งกระทำการสังหารชีวิตผิดธรรมชาติ โดยศพนั้นยังไม่ได้รับการตรวจชันสูตรพลิกศพ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 เยน (1,000 เหรียญสหรัฐ) หรือปรับลหุโทษ⁸¹

3.3.4 การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

บุคคลที่มีบทบาทอย่างมากในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้ดุลยพินิจในการระบุว่าการเสียชีวิตแบบใดเป็นคดีทางปกครอง และคดีใดต้องดำเนินการโดยศาล ดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229 จึงกำหนดให้พนักงานอัยการสามารถเข้าดำเนินการตรวจสอบการชันสูตรพลิกศพได้ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁸²

แพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีดุลยพินิจกว้างขวางในการทำความเข้าใจเรื่องเหตุตาย ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงกำหนดข้อบังคับให้แพทย์ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้การชันสูตรพลิกศพพลิกศพเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติแพทย์เวช-ปฏิบัติ (The Medical Practitioners Act) มาตรา 19 อนุมาตรา 2 ระบุให้แพทย์ผู้ดำเนินการตรวจร่างกายทางการแพทย์หรือตรวจชันสูตรศพหรือแพทย์ที่เข้าร่วมทำการคลอดบุตรต้องส่งใบรับรองแพทย์ หนังสือรับรองการตาย หรือหนังสือรับรองการเกิดโดยไม่สามารถปฏิเสธการเขียนใบรับรองได้ เว้นแต่มีเหตุอันสมควร มาตรา 20 กำหนดให้แพทย์ต้องทำการตรวจศพก่อนจึงจะสามารถออกหนังสือรับรองการตายได้ ยกเว้นกรณีซึ่งผู้ตายได้รับการรักษาและเสียชีวิตภายใน

⁸⁰สุพิศ ปราณีตพลกรัง. เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นศาลของประเทศต่างๆ. ใน *ประมวลสาระชฎวิชาการ บริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* เล่ม 3, หน่วยที่ 13, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555. หน้า 13-6.

⁸¹Minoru Ohki. *Postmortem Examination in Disaster*. p. 37-38.

⁸²The Code of Criminal Procedure (Act No. 131 of 1948)

24 ชั่วโมง ภายหลังจากตรวจร่างกาย และในมาตรา 21 กำหนดให้แพทย์ต้องแจ้งการตายไปยัง สถานีตำรวจที่มีอำนาจภายใน 24 ชั่วโมงหลังการที่ได้ทำการชันสูตรพลิกศพทารกที่คลอดออกมา ตายหรือตายคลอดในขณะที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 4 เดือนขึ้นไป⁸³

สำหรับการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในกรณีที่มีการตายเข้ามาสู่ชั้นพิจารณาคดี แม้ว่าการสอบสวนจะได้กระทำโดยเจ้าหน้าที่และพนักงานอัยการมาแล้ว แต่ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 129 ยังได้ให้อำนาจแก่ศาลในการค้นหาศพ ผ่านชันสูตรศพ ขูดหลุมฝัง ศพ ทำลายวัตถุ ตลอดจนการใช้มาตรการอื่นใดเพื่อช่วยในการพิจารณาคดีได้อีกทางหนึ่งด้วย⁸⁴

⁸³Minoru Ohki, *Postmortem Examination in Disaster*. p. 37

⁸⁴The Code of Criminal Procedure (Act No. 131 of 1948)

บทที่ 3

กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทย

การชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานหลายร้อยปี ในอดีตแม้จะมีหลักฐานการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ แต่ยังคงขาดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่าการชันสูตรพลิกศพกระทำไปเพื่อมุ่งหวังประโยชน์ในทางใด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2478 เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายสมัยใหม่ตามแบบอย่างประเทศตะวันตก จึงได้มีการระบุวัตถุประสงค์ในการชันสูตรพลิกศพให้มีความชัดเจนมากกว่ากฎหมายทุกฉบับที่ผ่านมา และให้แพทย์เข้ามามีบทบาทในการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น ๆ จากนั้นจึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอีกหลายครั้งเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในขณะนั้น จนกระทั่งเกิดแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพทั้งระบบให้แยกออกมาเป็นพระราชบัญญัติ ร่วมกับการยกเลิกบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ถึง 156 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ จนกระทั่งนำมาสู่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ซึ่งผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณามาเป็นเวลาหลายปีจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาในบทนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทย ตั้งแต่ในยุคก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ยุคหลังการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ละฉบับ การศึกษาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. ... การศึกษากระบวนการชันสูตรพลิกศพในแต่ละแง่มุม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพต่อไป

1. กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพก่อนการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พัฒนาการทางกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยที่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เท่าที่สามารถสืบค้นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพก่อน พ.ศ. 2457

กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยในช่วงก่อนการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปราบกฎหมายชั้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระกฎหมาย อันเป็นที่มาของ “กฎหมายตราสามดวง” มีเนื้อความบัญญัติไว้ในหมวดพระอัยการลักษณะวิวาทตีกัน กำหนดให้นายพระท่ามระงไปคู่ศพ ถ้ามีการตีฟันแทงกันถึงตาย และถ้าผู้ร้ายตายลงให้เวรมหาดไทย กระลาโหม กรมวังไปคู่ศพ⁸⁵ มีข้อสังเกตว่ากฎหมายดังกล่าวแบ่งแยกหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพระหว่างการตายของราษฎร กับการตายของผู้ร้ายหรือผู้ต้องโทษ แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการชันสูตรศพ เหตุตาย และพฤติการณ์ตายที่ต้องทำการชันสูตรศพ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการปฏิรูประบบกฎหมายตามอย่างประเทศตะวันตกอันเนื่องมาจากการเสียดิทธิสภาพนอกอาณาเขต กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116” มาตรา 47 ข้อ 1 กำหนดว่าเมื่อพรรคพวกของผู้ตายขอให้ทำการชันสูตรพลิกศพ ให้กรรมการอำเภอมีหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพในท้องที่ที่พบศพนั้นดังความปรากฏดังนี้

“ถ้าผู้ถูกกระทำร้ายจะทำชันสูตรบาดแผลของตน เพื่อเป็นหลักถานในทางความก็ ตาม หรือพรรคพวกผู้ตายจะขอให้ชันสูตรศพ เพื่อจะให้เป็นหลักถานในเหตุความตายนั้นก็ตาม ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอ ที่จะทำชันสูตรตามวิธีที่บังคับไว้ในกฎหมาย ถ้าแลการชันสูตรนั้น จะมาทำยังที่ว่ากรอำเภอไม่ได้ กรรมการอำเภอก็ต้องไปชันสูตรให้ถึงท้องที่”⁸⁶

⁸⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ. หน้า 41.

⁸⁶ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116

1.2 พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457

การพัฒนางานด้านการชันสูตรพลิกศพมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการตรากฎหมายบังคับใช้ในเรื่องชันสูตรศพไว้เป็นการเฉพาะ คือ “พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457” อันเป็นรากฐานของกฎหมายชันสูตรพลิกศพในปัจจุบัน ทั้งในส่วนของเหตุที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ผู้มีหน้าที่แจ้งการตายต่อเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพ ขั้นตอนในการชันสูตรพลิกศพ และยังถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่มีการระบุจุดมุ่งหมายของการชันสูตรพลิกศพ ว่ากระทำขึ้นเพื่อตอบข้อสงสัยทางกฎหมายประการใดบ้าง สำหรับเหตุในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้สืบเนื่องมาจากการชันสูตรพลิกศพถือเป็นประเพณีที่มีมานาน แต่ยังไม่มียกกฎหมายชันสูตรพลิกศพบังคับใช้เป็นการเฉพาะให้เหมาะสมกับกาลสมัย พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญที่ควรทำการศึกษา ดังนี้

1. เหตุในการชันสูตรพลิกศพซึ่งระบุไว้ในมาตรา 3 กระทำในกรณีต่อไปนี้
  - การตายนั้นเกิดจากการ “ฆาฏกรรม” ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การฆ่าตัวตาย หรือการถูกผู้อื่นทำให้ตาย
  - มีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายนั้นเกิดจากการฆาฏกรรม
 เหตุยกเว้นที่ไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ คือ กรณีที่เจ้าพนักงานประหารชีวิตนักโทษตามกฎหมาย
2. เมื่อเจ้าพนักงานรักษาท้องที่ คือ ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจภูธร และพลตระเวน เป็นต้น ได้ทราบถึงการตายที่เกิดขึ้นแล้ว จะต้องจัดการรักษาศพเพื่อให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเข้ามาดำเนินการต่อไป รวมทั้งต้องทำการสอบสวนเหตุฆาฏกรรมนั้น และรายงานไปยังเจ้าพนักงานผู้เป็นใหญ่เหนือตน ดังความปรากฏในมาตรา 5 สำหรับการชันสูตรพลิกศพผู้ถูกฆาฏกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแตกต่างกัน คือ
  - การฆาฏกรรมอันเป็นวิสามัญ หมายถึง ผู้ตายตายด้วยเจ้าพนักงานฆ่าตาย ในเวลากระทำการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพต้องประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 3 ฝ่าย ได้แก่ ข้าราชการหัวหน้ากรมหรือกองพนักงานซึ่งทำให้ตาย 1 คน ข้าราชการซึ่งได้รับคัดเลือกจากเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่ 1 คน และข้าราชการฝ่ายตุลาการ 1 คน เข้าร่วมกันทำการชันสูตรพลิกศพ
  - การฆาฏกรรมอันเป็นสามัญ หมายถึง การตายโดยบุคคลอื่นหรือโดยเจ้าพนักงาน แต่การตายนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดตามหน้าที่ของเจ้าพนักงาน การชันสูตรพลิกศพต้องประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ กรมการอำเภอผู้ปกครองท้องที่ที่พบศพ 1 คน กำนันในอำเภอนั้น 1 คน และแพทย์ประจำตำบลหรือเจ้าบ้านในอำเภอนั้น 1 คน

3. เมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ต้องทำรายงานเสนอต่อผู้สำเร็จราชการมณฑล แล้วจึงเป็นดุลยพินิจของผู้สำเร็จราชการมณฑลว่าจะดำเนินการคดีต่อไปอย่างไร ทั้งนี้ในรายงานต้องแสดงรายละเอียดถึงความมุ่งหมายในการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้ทราบข้อมูลดังต่อไปนี้

- ชื่อตระกูล ที่อยู่ อาชีพ และความประพฤติของผู้ตาย
- ผู้ใดได้กระทำให้ตาย
- เหตุผลที่ตาย
- สาเหตุซึ่งเกิดฆาตกรรมเท่าที่จะรู้ได้ เช่น ถูกดักทำร้าย ตายในที่วิเวก หรือเหตุที่ทำให้ฆ่าตัวตาย เป็นต้น⁸⁷

ทำให้ฆ่าตัวตาย เป็นต้น⁸⁷

สังเกตได้ว่าระบบการชันสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัตินี้ ได้สร้างระบบถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรไว้ แต่ยังไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคเอกชนหรือประชาชน เป็นเพียงการบริหารงานชันสูตรพลิกศพโดยรัฐเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 จึงเป็นเหตุยกเลิกพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 และใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแทน

2. กฎหมายชันสูตรพลิกศพหลังการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การบัญญัติกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพหลังการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และลำดับการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในแต่ละครั้ง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

การประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 เริ่มแรกนั้น การชันสูตรพลิกศพถูกระบุไว้ในส่วนของการสอบสวน เรื่อง “การชันสูตรพลิกศพ” ตั้งแต่มาตรา 148 ถึง 156 มีสาระสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

⁸⁷พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457

- เหตุตายผิดธรรมชาติเว้นแต่การประหารชีวิตตามกฎหมาย ที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพมี 5 ประการ คือ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ และตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

- เป็นหน้าที่ของสามี ภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายเป็นผู้จัดการเก็บศพไว้ในที่ซึ่งพบศพ และแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ให้รวมถึงผู้อื่นซึ่งพบศพกรณีที่ไม่มีบุคคลดังกล่าวข้างต้นด้วย

- ให้พนักงานสอบสวนร่วมกับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว หากความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นในท้องที่ชันสูตรนั้นเข้าร่วมด้วย

- พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำชันสูตรพลิกศพให้ทราบ รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุ จะเห็นได้ว่าระบบชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยใช้ระบบตำรวจมาตั้งแต่เริ่มประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- ให้แพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลทำรายงานถึงสภาพศพ พร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น แสดงเหตุตายเท่าที่ได้ ลงวันเดือนปีในรายงาน แล้วส่งให้กับเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

- กรณีที่ได้ฝังศพไปแล้วให้ผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้มีการขุดศพขึ้นมาตรวจสอบ เว้นแต่กรณีที่ไม่มีความจำเป็น หรือน่าจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ เพื่อทราบถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด รวมทั้งการระบุตัวผู้กระทำผิด

- หากความตายมิได้เป็นผลจากการกระทำผิดทางอาญา ให้ส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด⁸⁸

2.2 การแก้ไขกฎหมายชันสูตรพลิกศพในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การแก้ไขครั้งที่ 1 มีการประกาศยกเลิกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 เดิม ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนร่วมกับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ เปลี่ยนเป็นหากแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น ไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน ส่วนการชันสูตรพลิกศพกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ยังคงให้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นในท้องที่ชันสูตรเข้าร่วมด้วยเหมือนเดิม

⁸⁸พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ไม่ได้มีการให้เหตุผลไว้ในราชกิจจานุเบกษา แต่พอเป็นที่เข้าใจได้ว่าเพื่อลดปัญหาขาดแคลนแพทย์ที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องจัดให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขสามารถเข้าทำการชันสูตรพลิกศพแทนได้⁸⁹

การแก้ไขครั้งที่ 2 ให้ยกเลิกข้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 วรรคแรก และมาตรา 150 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- เพิ่มกรณีที่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ คือ การตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งแต่เดิมบัญญัติไว้เฉพาะกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ ยกเว้นการประหารชีวิตตามกฎหมาย การแก้ไขบทบัญญัตินี้มีผลทำให้แม้เจ้าพนักงานจะไม่ได้เป็นผู้ลงมือกระทำการฆาตกรรม แต่หากผู้ตายอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานในขณะนั้น ก็ต้องทำการชันสูตรพลิกศพด้วย

- มีการจัดลำดับบุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ อนามัยจังหวัด หรือแพทย์สุขศาลา หรือแพทย์ประจำตำบล เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน หากบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบล

- กฎหมายระบุขั้นตอนการไต่สวนคดี ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้น ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งเพื่อแสดงรายละเอียดว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย หากตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวด้วยว่าใครเป็นผู้กระทำ การบัญญัติขั้นตอนดังกล่าวมีผลลดภาระของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ทำให้ไม่ต้องเดินทางไปร่วมในการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนและบุคลากรสาธารณสุข ทำให้การชันสูตรพลิกศพทุกกรณีจะกระทำด้วยเจ้าหน้าที่เพียง 2 ฝ่ายเท่านั้น คือ พนักงานสอบสวน และบุคลากรสาธารณสุข

- กฎหมายให้สิทธิแก่สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลผู้ตาย ในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบสามารถนำสืบพยานอื่นได้ รวมทั้งมีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้ อาจถือได้ว่าเป็นกฎหมายชันสูตรพลิกศพฉบับแรกของประเทศไทย ที่สร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างภาครัฐกับญาติของผู้ตาย⁹⁰

⁸⁹พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2496

⁹⁰พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

การแก้ไขครั้งที่ 3 ให้ยกเลิกข้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 มีสาระสำคัญ คือ

- การจัดลำดับบุคลากรสาธารณสุขที่ต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ โดยให้อนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ ร่วมกับพนักงานสอบสวน หากไม่มีหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบล เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

- กรณีที่ความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ และตัดบทบาทของศาลในการไต่สวนคดี⁹¹

การแก้ไขครั้งที่ 4 ยังคงเป็นการเปลี่ยนแปลงเนื้อความในมาตรา 150 เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายตามที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ คือ หลังจากที่มีการบังคับใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ปรากฏว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ไปในทางมิชอบ เช่น เมื่อมีการทำร้ายราษฎรให้ถึงแก่ความตาย มักอ้างว่าเป็นการวิสามัญฆาตกรรม เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการสรุปสำนวนส่งให้อธิบดีกรมอัยการ การพิจารณาคดีจะไม่ผ่านการไต่สวนของศาล อีกทั้งยังตัดอำนาจของญาติผู้ตายในการนำพยานเข้าสืบในคดี ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนมากเกินไป สำหรับสาระสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้ คือ กรณีที่ความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพแก่พนักงานอัยการ จากนั้นพนักงานอัยการจึงร้องขอต่อศาลชั้นต้นให้ทำการไต่สวนการตาย⁹²

การแก้ไขครั้งที่ 5 เป็นการเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 155 ในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 172 ตรี มาบังคับใช้โดยอนุโลมแก่การไต่สวนของศาล กล่าวคือ การถามพยานผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือศาลอาจเป็นผู้ถามเอง⁹³

การแก้ไขครั้งที่ 6 อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในกระบวนการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย เหตุผลในการแก้ไขที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ คือ การชันสูตรพลิกศพมักเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือแพทย์ประจำตำบลแทนแพทย์ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการตรวจสอบพยานหลักฐานทางด้านนิติเวช การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของผู้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเกิดจากการ

⁹¹ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 พ.ศ. 2515

⁹²พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2523

⁹³พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542

กระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายในความควบคุมของเจ้าพนักงาน รวมทั้งวิธีการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายยังเป็นไปโดยล่าช้า ไม่คุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องกับผู้ตายอย่างเพียงพอ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการแก้ไขกฎหมายอันมีเนื้อหาสำคัญดังนี้

- การชันสูตรพลิกศพต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวน ร่วมกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ หากแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ไม่มีหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ หากไม่มีจึงให้เรียกแพทย์ประจำสาธารณสุขจังหวัด หากไม่มีจึงให้แพทย์โรงพยาบาลเอกชน หรือแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ จึงถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงกฎหมายในครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการยกระดับมาตรฐานความเชี่ยวชาญของบุคลากรสาธารณสุข โดยให้แพทย์เฉพาะทางสาขานิติเวชศาสตร์หรือนิติพยาธิแพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

- ระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้การชันสูตรพลิกศพประกอบด้วยเจ้าพนักงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วย

- ศาลเป็นผู้ทำการไต่สวนการตายและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุตาย พฤติการณ์ตาย หากตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวด้วยว่าใครเป็นผู้กระทำ

- การตรวจสอบความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรมโดยสามี ภริยา ผู้บุพพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย สามารถกระทำได้โดยการเข้ามาสังเกตการณ์ทั้งในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพและการพิจารณาคดี มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และสามารถนำสืบพยานหลักฐานอื่นได้ด้วย⁹⁴

การแก้ไขครั้งที่ 7 มีสาระสำคัญ คือ การทำสำนวนชันสูตรพลิกศพในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และการตายในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ รวมทั้งการสอบสวนคดีดังกล่าวและคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตามบทบัญญัติเดิมในมาตรา 150 วรรคสี่ กำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วส่งให้

⁹⁴พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542

พนักงานอัยการ แต่เนื่องจากคดีในลักษณะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก จึงสมควรแก้ไขให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและสอบสวนคดีด้วย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสร้างระบบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการสอบสวน⁹⁵

การแก้ไขครั้งที่ 8 มีที่มาเนื่องจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 กำหนดให้ภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกาศใช้บังคับ แพทย์ซึ่งต้องทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่ง สามารถมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมหลักสูตรทางด้านนิติเวชศาสตร์ ทำการชันสูตรพลิกศพแทนตนเองได้ในกรณีการตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 (3) (4) คือ การตายโดยถูกสัตว์ทำร้าย และการตายโดยอุบัติเหตุ แต่ปรากฏว่าเมื่อสิ้นสุทธระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ยังคงมีข้อจำกัดเรื่องจำนวนแพทย์ผู้ปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขยายระยะเวลาออกไปจากเดิม รวมทั้งเพิ่มกรณีการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 (5) คือ การตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมหลักสูตรทางด้านนิติเวชศาสตร์ สามารถทำการชันสูตรพลิกศพแทนแพทย์ได้⁹⁶

การแก้ไขครั้งที่ 9 ไม่ได้เป็นการแก้ไขกฎหมายโดยการตราพระราชบัญญัติ แต่เป็นการเพิ่มเติมรายละเอียดในพระราชกฤษฎีกา อันมีเหตุผลเนื่องมาจากการชันสูตรพลิกศพในกรณีที่ต้องให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพนั้น พบว่ามีปัญหาขาดแคลนแพทย์ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบกับภารกิจหลักของแพทย์ คือ การให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วย ทำให้แพทย์ไม่สามารถเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมหลักสูตรทางด้านนิติเวชศาสตร์ เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้นแทนแพทย์ได้ในกรณีการตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 148 (3) (4) และ (5) จึงให้ขยายระยะเวลาต่อจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วม

⁹⁵พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550

⁹⁶พระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 148 (3) (4) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550

ชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 148 (3) (4) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 ออกไปอีกจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560⁹⁷

2.3 ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....

หลังจากที่กฎหมายชันสูตรพลิกศพซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีการประกาศใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เกิดความล้าสมัยไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในปัจจุบัน บทบัญญัติมาตรา 148 ถึง 156 นั้นมีรายละเอียดเพียงเล็กน้อย ไม่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้งหมด ประกอบกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการชันสูตรพลิกศพมีลักษณะแยกส่วน ขาดความเชื่อมโยง และไม่เป็นมาตรฐานสากล ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ด้วยเหตุนี้สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จึงมีแนวความคิดในการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพให้มีมาตรฐานสูงขึ้น พร้อมกับเป็นหลักประกันการอำนวยความสะดวกให้กับสังคม การปฏิรูปกฎหมายชันสูตรพลิกศพเริ่มจากการมีคำสั่งที่ 2/2548 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2548 แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนส่วนราชการรวมทั้งสิ้น 13 คน มีประธานอนุกรรมการ คือ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฅ นคร ทำหน้าที่พิจารณาปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ และดำเนินการยกร่างกฎหมายดังกล่าวด้วย ต่อมาเมื่อคณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรสิ้นสุดลง จึงได้มีคำสั่งที่ 1/2552 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2552 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพขึ้น โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ เป็นประธานอนุกรรมการ และอนุกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 14 คน ทำหน้าที่ปรับปรุงประมวลกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ และดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....⁹⁸

ภายหลังจากคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2553 และได้ขอความเห็นไปยังกระทรวงสาธารณสุขแล้ว กระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนแพทยสภา และอนุกรรมการที่เป็นแพทย์ เห็นควรขยายระยะเวลาการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวออกไปจนถึงปี พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัติไว้ 4 ประการ คือ

⁹⁷พระราชกฤษฎีกาขยายระยะเวลาการใช้บังคับมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2555

⁹⁸อุษา จันทพลอย บุญเปี่ยม. การพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม. (ม.ป.ท.). หน้า 1-3.

1. การชันสูตรพลิกศพเป็นการให้อำนาจสอบสวนแก่พนักงานสอบสวน เห็นควรให้อำนาจดังกล่าวเป็นของแพทย์กระทรวงสาธารณสุข ดังเช่นในสหรัฐอเมริกาที่มีคณะกรรมการแพทยนิติเวชศาสตร์เป็นผู้ลงมติสาเหตุการตาย วาสมควรต้องทำการได้ส่วนการตายหรือควรเป็นคดีอาญาหรือไม่

2. การให้แพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์หรือนิติพยาธิแพทย์ต้องออกไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ อาจยังไม่มีความพร้อมเนื่องจากขณะนี้ยังไม่มีแพทยนิติเวชประจำอยู่ทุกโรงพยาบาล เป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

3. ควรเร่งระยะเวลาการส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

4. การไปเป็นพยานศาลควรได้ส่วนแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพและพนักงานสอบสวนในคราวเดียวกัน และควรมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชศาสตร์และนิติวิทยาศาสตร์ประจำศาล⁹⁹

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มีรายละเอียดดังนี้

1. เหตุในการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพกระทำขึ้นเมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการตายตามมาตรา 6 ดังต่อไปนี้

- การตายที่ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่าผู้ตายเป็นใคร

- ฆ่าตัวตาย

- ตายโดยถูกผู้อื่นทำให้ตาย

- ตายโดยถูกสัตว์ทำร้ายตาย

- ตายโดยอุบัติเหตุ หรืออุบัติเหตุ หรือจากการประกอบอาชีพ หรือสืบเนื่องจากการประกอบอาชีพ

- ตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อันตรายแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

- ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

- ตายโดยมิปรากฏเหตุ หรือตายโดยไม่มีแพทย์รับรองการตาย¹⁰⁰

⁹⁹คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. สรุปรายการเข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่อง การชันสูตรพลิกศพ กฎหมายด้านนิติวิทยาศาสตร์. 1 มีนาคม 2560 จาก <http://www.lrc.go.th/wp-content/uploads/2016/08/>

2. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน สำหรับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพโดยตรง คือ เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ โดยได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ ต้องมีการจัดตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพขึ้นในโรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อทำหน้าที่สอบสวนการตายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน โดยมีเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเป็นหัวหน้าสำนักงาน มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 9 ปี บุคคลที่มีสิทธิได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามความในมาตรา 41 สามารถสรุปเนื้อหาที่สำคัญได้ ดังนี้

- มีสัญชาติไทย
- มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์
- เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกไล่ออกจากราชการไว้ก่อน
- ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี
- ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงการเป็นที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- ไม่เป็นผู้ต้องเคยรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นความผิดเนื่องจากการกระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากหน่วยงานของรัฐ
- สามารถปฏิบัติงาน ได้เต็มเวลา
- คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง ต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ได้รับวุฒิปับตรหรืออนุมัติบัตรทางนิติเวชศาสตร์ หรือพยาธิวิทยากายวิภาค มีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพหรือการผ่าศพมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และ

¹⁰⁰ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่อง การชันสูตรพลิกศพ กฎหมายด้านนิติวิทยาศาสตร์ ครั้งที่ 2 วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร, 2559. หน้า 2.

เป็นผู้มีประสบการณ์ หรือความชำนาญ หรือได้ผ่านการฝึกอบรมด้านการชันสูตรพลิกศพของกระทรวงสาธารณสุขมาแล้ว¹⁰¹

นอกจากนี้สำนักงานชันสูตรพลิกศพยังประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อื่น ได้แก่ พนักงานชันสูตรพลิกศพซึ่งเป็นแพทย์และได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างของสำนักงาน สำหรับพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 54 คุณสมบัติโดยทั่วไปก่อนจ้างคล้ายคลึงกับเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ แต่มีข้อแตกต่างที่สำคัญ ได้แก่

- มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์

- สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต มีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม และต้องมีวุฒิปับัตรหรืออนุมัติบัตรทางพยาธิวิทยากายวิภาคหรือนิติเวชศาสตร์ โดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพหรือการผ่าศพ¹⁰²

พนักงานสอบสวนเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพ ทั้งการรับแจ้งการตาย การเข้ารักษาสภาพที่เกิดเหตุ เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและสภาพที่ศพอยู่ รับรายงานการชันสูตรพลิกศพและหนังสือรับรองการตายจากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ และยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนการตายที่เกิดขึ้น¹⁰³

3. กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

กระบวนการชันสูตรพลิกศพตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

ขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ

การตายตามมาตรา 6 ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ญาติของผู้ตาย ตลอดถึงผู้อื่นซึ่งได้พบศพ เป็นผู้ไปแจ้งการตายแก่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจ หากเป็นกรณีที่ตำรวจเป็นผู้รับแจ้ง ให้ดำเนินการแจ้งเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่นั้น เมื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจได้รับแจ้งการตายแล้วให้เดินทางไปยังสถานที่พบศพทันที และให้เป็นที่ของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพแจ้งแก่ญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนก่อนทำการชันสูตรพลิกศพ

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-10.

¹⁰² เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-4.

หลังจากได้รับแจ้งการตายแล้ว ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำการแจ้งต่อสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้เสียชีวิตอย่างน้อยหนึ่ง คนให้ทราบก่อนเริ่มทำการชันสูตรพลิกศพ¹⁰⁴

ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอาจเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุด้วยตนเอง หรือ มอบหมายให้พนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพแทนตนเอง ได้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- การตายตามมาตรา 6 (6) หรือ (7) คือ การตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตโนมัติของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ และการตายใน ระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่

- เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเห็นว่ามีความจำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานที่พบ ศพด้วยตนเอง

เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดของการชันสูตร พลิกศพ หากมีความจำเป็นต้องทำการตรวจพิสูจน์ศพเพิ่มเติม สามารถสั่งให้มีการเคลื่อนย้ายศพไป ยังสำนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพได้กำหนดไว้ และอาจ สั่งให้ผ่าศพได้ในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุหรือพยานหลักฐานตาย
- พนักงานสอบสวนร้องขอ
- สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง หรือญาติของผู้เสียชีวิต ร้องขอให้ ทำการผ่าศพ¹⁰⁵

ขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพ

ความในมาตรา 12 กำหนดให้หลังจากที่ศพถูกเคลื่อนย้ายมายังสำนักงานชันสูตร พลิกศพ หรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพกำหนดแล้ว เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพจะ ทำการตรวจพิสูจน์ศพโดยละเอียดรวมทั้งอาจทำการผ่าศพด้วย จากนั้นเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ จะออกรายงานการชันสูตรพลิกศพและหนังสือรับรองการตายในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อได้ตรวจศพ ณ สถานที่เกิดเหตุแล้วมีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพ ไปทำการตรวจพิสูจน์เพิ่มเติม

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

¹⁰⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

- เมื่อได้เคลื่อนย้ายศพมายังสำนักงานหรือสถานที่ที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพกำหนด โดยไม่ได้ทำการผ่าศพ

- เมื่อการผ่าศพเสร็จสิ้นแล้ว

เมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว มาตรา 16 วรรคสอง กำหนดให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำรายงานการชันสูตรพลิกศพ และส่งมอบรายงานนั้นไปยังบุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง ได้แก่ พนักงานสอบสวน และสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง หรือญาติของผู้เสียชีวิตตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทราบได้¹⁰⁶

ขั้นตอนการปล่อยศพ

เมื่อการชันสูตรพลิกศพได้กระทำเสร็จสิ้นแล้ว มาตรา 21 บัญญัติให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องคืนศพแก่ผู้มาแสดงตนว่าเป็นสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายโดยเร็ว เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อล่วงพ้นระยะเวลา 60 วันแล้ว ไม่มีผู้มารับศพ เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพสามารถจัดการศพได้ตามพิธีกรรมที่เห็นสมควร

- หากไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ตายเป็นใคร เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพมีอำนาจเก็บศพไว้จนกว่าจะสามารถพิสูจน์ยืนยันบุคคลได้

ขั้นตอนการเผาศพมีระบุไว้ในมาตรา 22 คือ สามารถกระทำได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 48 ชั่วโมงนับแต่เมื่อมีการส่งศพคืน หรือล่วงพ้นระยะเวลาที่ไม่มีผู้มารับศพคืนแล้ว¹⁰⁷

4. การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

ข้อความในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มีความมุ่งหมายอย่างชัดเจนในการสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจทั้งในระหว่างองค์กรภาครัฐด้วยกัน และระหว่างองค์กรภาครัฐกับญาติของผู้ตาย ซึ่งไม่เคยปรากฏในกฎหมายฉบับใด ๆ ของประเทศไทยมาก่อน นอกจากนี้ยังเปลี่ยนถ่ายอำนาจการสอบสวนการตาย จากเดิมซึ่งอยู่ในข่ายความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนแทบทั้งสิ้น มาเป็นเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพซึ่งเป็นแพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ หรือพยาธิวิทยาภาควิภาค สำหรับการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนต่าง ๆ มีดังนี้

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ

หลังจากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจได้รับแจ้งการตายแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำการแจ้งต่อผู้เกี่ยวข้องกับผู้ตาย ได้แก่ สามี ภริยา ผู้บุพการี

¹⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-4.

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ญาติของผู้เสียชีวิตสามารถเข้าร่วมสังเกตการณ์การชันสูตรพลิกศพได้ด้วยตนเอง¹⁰⁸

หากญาติของผู้ตายเห็นว่าเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพที่มีเขตอำนาจอยู่ในท้องที่ที่พบศพนั้น เป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเป็นกลางและอิสระ มาตรา 48 ระบุให้บุคคลเช่นว่านั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้มีการสั่งให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพในท้องที่อื่นเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพแทน และให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพที่มีเขตอำนาจเดิมจัดการส่งศพไปชันสูตรยังสำนักงานที่ศาลสั่งให้ทำการชันสูตรพลิกศพตามความที่ปรากฏในมาตรา 49¹⁰⁹

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพ

เมื่อการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้ว ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งให้ผ่าศพ อย่างไรก็ตาม มาตรา 12 (2) และ 12 (3) ยังได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวน กับญาติของผู้ตายสามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำคำสั่งให้มีการผ่าศพได้

เมื่อสงสัยว่าการตายเกิดจากการกระทำความผิดอาญา หรือกรณีที่มีเหตุสมควรเป็นอย่างอื่น มาตรา 13 กำหนดให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่ทำการผ่าศพไปยังพนักงานสอบสวน และญาติของผู้ตายอย่างน้อย 1 คนเท่าที่จะทำได้ โดยผู้ที่ได้รับแจ้งซึ่งข้อมูลดังกล่าวจากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ สามารถขอเข้าร่วมในการผ่าศพ ณ สถานที่ทำการผ่าศพได้¹¹⁰

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการพิจารณาคดี

เมื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำการผ่าศพเสร็จสิ้นแล้ว ต้องเขียนรายงานชันสูตรพลิกศพแล้วส่งมอบรายงานฉบับดังกล่าวให้กับบุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง คือ พนักงานสอบสวน และญาติของผู้ตายตามลำดับชั้น ได้แก่ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง หรือญาติคนอื่น ๆ ของผู้ตาย จากนั้นบุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง สามารถยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ภายใน 30 วัน เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและใช้ดุลยพินิจทำคำสั่งยกเลิกรายงานการชันสูตรพลิกศพ หากเห็นว่ากระบวนการชันสูตรพลิกศพดำเนินไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และสั่งให้มีการชันสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือศาลอาจสั่งให้ทำการพิสูจน์การตาย

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

หรือทำการผ่าศพในกรณี que เห็นว่ารายงานการชันสูตรพลิกศพ ไม่มีการแสดงเหตุผลเกี่ยวกับเหตุตาย และพฤติการณ์ตาย¹¹¹

ญาติของผู้ตายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการ เป็นผู้นำสืบ และสามารถนำสืบพยาน ได้เองด้วยแต่ต้องกระทำก่อนการ ได้สวนเสร็จสิ้น นอกจากนี้ ยังสามารถแต่งตั้งทนายความเข้าดำเนินการแทนตนได้ หากไม่มีการแต่งตั้งทนายความ ให้ศาลเป็นผู้แต่งตั้งทนายความขึ้นทำหน้าที่ทนายความฝ่ายญาติผู้ตาย¹¹²

เพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดการผูกขาดจากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพในการจัดการศพ มาตรการ 19 กำหนดว่าเมื่อศาลมีคำสั่งให้จัดการชันสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือให้ทำการตรวจพิสูจน์ การตาย หรือสั่งให้ทำการผ่าศพ ศาลจะกำหนดให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอื่นที่มีใช้ผู้ทำการ ชันสูตรพลิกศพเดิมเป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพด้วย อย่างไรก็ตามศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงาน ชันสูตรพลิกศพเดิมเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพครั้งหลังนี้ด้วยก็ได้

กระบวนการสร้างความโปร่งใสในการชันสูตรพลิกศพอีกประการหนึ่ง คือ บุคคล ทั่วไปสามารถตรวจสอบเอกสารใด ๆ ที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพได้จัดทำขึ้น โดยมาตรา 25 บัญญัติให้ผู้มีความประสงค์สามารถขอคัดสำเนาได้ แม้ว่าตนเองจะไม่ได้มีส่วน ได้เสียด่างหนึ่ง ใดก็ตาม ทั้งนี้ให้ผู้ร้องขอคัดสำเนาเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมด้วย¹¹³

---

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

¹¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

¹¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

บทที่ 4

วิเคราะห์บทบาทของนิติพยาธิแพทย์ในการชันสูตรพลิกศพตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ร่วมกับการศึกษาพัฒนาการกฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน อันนำมาสู่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ แพทย์ นั้นมีส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยในสมัยโบราณ การชันสูตรพลิกศพมิใช่หน้าที่ของแพทย์ ต่อมาเมื่อความรู้ทางด้านการสาธารณสุขมีมากขึ้น แพทย์จึงเข้ามามีบทบาทในการค้นหาสาเหตุการเสียชีวิตของบุคคล จนกระทั่งมีการระบุชัดเจนว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นของแพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์หรือนิติพยาธิแพทย์ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของกฎหมายในอนาคตยังได้เพิ่มแพทย์อีกสาขาหนึ่งให้เข้ามาทำหน้าที่เช่นเดียวกับแพทย์นิติเวช คือ แพทย์ทางพยาธิวิทยากายวิภาคหรือพยาธิแพทย์ ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพได้เช่นเดียวกับแพทย์นิติเวช และเพื่อให้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ซึ่งจะได้รับการตราเป็นกฎหมายในอนาคตสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องทำการวิเคราะห์กฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้และสามารถแก้ไขปัญหาการชันสูตรพลิกศพของไทยได้อย่างเหมาะสมดังนี้

1. เหตุในการชันสูตรพลิกศพ

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุการตายที่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... พบว่ามีการเพิ่มความรัดกุมในการใช้ดุลยพินิจสำหรับการชันสูตรพลิกศพมากขึ้น และมีข้อแตกต่างกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 จากเดิมที่ต้องชันสูตรพลิกศพในกรณีการฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ และตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ยกเว้นการตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมายที่ไม่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ แต่ใน

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมสาเหตุการตายที่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ โดยได้มีการเพิ่มกรณีการตายที่ไม่สามารถพิสูจน์ทราบว่าเป็นใคร การตายจากอุบัติเหตุหรือการประกอบอาชีพ การตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และการตายโดยไม่มีแพทย์รับรองการตาย ซึ่งในประเด็นสุดท้ายนี้มีผลทำให้การตายเกือบทั้งหมดที่เกิดขึ้นนอกโรงพยาบาลจำเป็นต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพทุกกรณี หรือแม้กระทั่งการตายในโรงพยาบาลหากผู้เสียชีวิตมีอาการป่วยกะทันหันและมาเสียชีวิตที่ห้องฉุกเฉิน โดยยังไม่ได้ทำการตรวจสอบเหตุตายให้ทราบแน่ชัด ก็ถือว่ามีเหตุจำเป็นในการชันสูตรพลิกศพเช่นกัน คงเหลือเพียงกรณีที่ผู้เสียชีวิตมีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งมีแพทย์เจ้าของไข้ดูแลอยู่ จึงไม่จำเป็นต้องทำการชันสูตรพลิกศพ และอีกประเด็นปัญหาที่ถูกตัดออกไป คือ กรณีการตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ซึ่งไม่ถือเป็นข้อยกเว้นดังเช่นที่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทำให้ต้องชันสูตรพลิกศพกรณีที่ความตายเป็นผลจากการประหารชีวิตด้วย

จากผลการศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีการกำหนดเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพแตกต่างกันไปจากร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ของประเทศไทยในประการที่สำคัญ โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยได้ดังนี้

1. การตายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดทางอาญา หรือมีเหตุอันควรสงสัย

จากการศึกษาในบทที่ 2 พบว่าการตายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญา หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญา เช่น การตายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดอาญา การตายซึ่งมีบริบทแวดล้อมอันน่าสงสัย การตายอันเป็นผลจากการทำแท้งผิดกฎหมาย การตายที่น่าสงสัยว่าเกิดจากการกระทำทารุณกรรมหรือการใช้ความรุนแรง การตายจากสารพิษ การตายของทารกในครรภ์มารดา การตายผิดธรรมชาติ ฯลฯ พบว่ามีบัญญัติไว้ในกฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 6 กรณี จากทั้งหมด 18 กรณี ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเหตุตายที่มีสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับเหตุตายในกลุ่มย่อยอื่น ส่วนกฎหมายประเทศอังกฤษกำหนดเหตุตายในกลุ่มนี้ไว้ 3 กรณี จากทั้งหมด 13 กรณี ตามลำดับ สำหรับประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้ต้องมีการชันสูตรพลิกศพในทุกกรณีที่ตายผิดธรรมชาติ

2. การตายจากอุบัติเหตุ

การตายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ ได้แก่ การตายที่เกิดจากอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บโดยไม่เจตนา และการเสียชีวิตในยานพาหนะของรัฐหรือเอกชน มีบัญญัติไว้ในกฎหมายชันสูตรพลิกศพ

ของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 2 กรณี สำหรับประเทศอังกฤษไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงแยกเป็นมาตราเฉพาะ แต่มีเนื้อความแทรกอยู่ในเหตุตายประเภทอื่น เช่น การตายผิดธรรมชาติ การตายซึ่งมีบริบทแวดล้อมอันควรสงสัย เป็นต้น

3. การฆ่าตัวตาย

กฎหมายชั้นสูงสุดพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ระบุรายละเอียดว่าการฆ่าตัวตายนั้น ไม่ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาระหว่างเกิดเหตุการณและการตาย คือ ผู้อาจอาจไม่ได้ตายในทันทีที่ฆ่าตัวตาย ส่วนประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นอาจจำแนกเหตุตายดังกล่าวไว้ในกรณีการตายผิดธรรมชาติ

4. การตายซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการตายตามธรรมชาติ

การตายตามธรรมชาติที่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ ตามกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ เช่น การตายซึ่งสัมพันธ์กับการเจ็บป่วยจากการทำงาน การตายซึ่งเกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยและบำบัดรักษา การตายในศูนย์ดูแลเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้า การตายซึ่งไม่ได้รับการรักษาโดยแพทย์ในการเจ็บป่วยครั้งล่าสุด การตายซึ่งได้รับการรักษาโดยแพทย์แต่ไม่มีผู้ใดพบเห็นผู้ตายภายใน 14 วัน ก่อนหรือหลังการเสียชีวิต การตายระหว่างผ่าตัด เป็นต้น ส่วนในประเทศญี่ปุ่นสำนักงานแพทย์สอบสวนจะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพการตายตามธรรมชาติในกรณีต่าง ๆ เช่น การตายซึ่งไม่ได้รับการรักษาโดยแพทย์ การตายโดยไม่ทราบเหตุแม้ว่าแพทย์ได้ตรวจสอบแล้ว การตายซึ่งปรากฏสาเหตุตายแตกต่างไปจากขณะที่แพทย์ทำการรักษา และการตายภายใต้สถานการณ์ผิดปกติในขณะที่เริ่มมีอาการของโรคและเกิดการเสียชีวิต เป็นต้น

5. การตายโดยไม่ทราบเหตุ

สำหรับการตายในกรณีที่ไม่ทราบเหตุ เช่น การตายอย่างกะทันหัน ศพโครงกระดูก การตายของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทุกกรณี การตายของบุคคลซึ่งถูกพบว่าเสียชีวิต การตายโดยไม่ทราบเหตุ เป็นต้น

6. การตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน

การตายในกลุ่มนี้ไม่จำกัดเฉพาะการตายในเรือนจำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสถานคุมประพฤติ สถาบันสุขภาพจิต สถาบันปัญญาอ่อน การตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการตายในระหว่างถูกคุมขังโดยรัฐอีกด้วย

7. การตายภายใต้สถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจให้ทำการชันสูตรพลิกศพ

ข้อกำหนดนี้มีบัญญัติไว้เฉพาะในรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้อำนาจหัวหน้าแพทย์สอบสวนสามารถกำหนดข้อบังคับให้ทำการชันสูตรพลิกศพได้ ในกรณีที่นอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎหมาย

หลังจากได้จำแนกเหตุตายที่ต้องชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น พบว่ากฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้มากที่สุด ตามด้วยประเทศอังกฤษ ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีบทบัญญัติที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้เพียงกรณีเดียว คือ การตายผิดธรรมชาติ การบัญญัติรายละเอียดไว้มากมีข้อดี คือ ทำให้การปฏิบัติงานมีความชัดเจน สามารถจำแนกชนิดของเหตุตายได้โดยง่าย ลดอคติของเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลยพินิจว่าศพใดควรทำการชันสูตรพลิกศพ หรือศพใดไม่มีความจำเป็นต้องทำการชันสูตรพลิกศพ อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายถูกบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดมีผลทำให้ขาดความยืดหยุ่น เนื่องจากกฎหมายบังคับให้ต้องชันสูตรพลิกศพในกรณีต่าง ๆ อย่างแน่นอนตายตัว แม้ว่าบางครั้งการตายที่เกิดขึ้นอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ หรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เช่น การเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพในทุกกรณี แม้ว่าเด็กนั้นอาจมีโรคประจำตัวเรื้อรังซึ่งสามารถคาดหมายได้อยู่แล้วว่าจะต้องเสียชีวิตในไม่ช้า หรือการเสียชีวิตในสถานที่ให้การรักษาฉุกเฉิน หากผู้ตายมีโรคประจำตัวอยู่เดิมจากนั้นโรคกำเริบ โดยแพทย์สามารถระบุสาเหตุการตายได้อย่างแน่ชัดว่าเป็นผลมาจากโรคประจำตัว เป็นต้น ทำให้การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดการชันสูตรพลิกศพมากเกินไป และเป็นภาระของรัฐที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายสำหรับการชันสูตรพลิกศพทั้งหมด นอกจากนี้กฎหมายยังเปิดช่องให้หัวหน้าแพทย์สอบสวนสามารถกำหนดเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพได้เองนอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนด ทำให้องค์กรแพทย์สอบสวนมีดุลยพินิจอย่างกว้างขวางในการกำหนดเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ และโดยที่การชันสูตรพลิกศพในแต่ละครั้งย่อมมีค่าตอบแทนแก่เจ้าพนักงาน ทำให้อาจเกิดอคติในการคัดเลือกศพเข้ามาทำการชันสูตรพลิกศพเพื่อประโยชน์ส่วนตน และสร้างความเสียหายต่อรัฐมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดเพียงว่าการตายผิดธรรมชาติต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ โดยไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าการตายผิดธรรมชาติต้องเป็นในกรณีใดบ้าง ทำให้เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพต้องเป็นผู้กำหนดแนวทางว่าการตายแบบใดที่ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งมีข้อดี คือ กฎหมายมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของประเทศโดยไม่ต้องรอการแก้ไขกฎหมาย ส่วนข้อเสียที่เกิดขึ้น คือ เจ้าพนักงานสามารถใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวางมากเกินไป ในบางครั้งอาจกลายเป็น

ข้อสงสัยว่าในคดีที่มีพฤติการณ์การตายคล้ายคลึงกัน แต่กลับมีแนวทางการชันสูตรพลิกศพที่แตกต่างกันได้

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางความเป็นไปได้ในการพัฒนาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย โดยอาศัยแนวทางของกฎหมายต่างประเทศจะพบว่ามียู่ด้วยกัน 2 แนวทาง คือ

1. การกำหนดเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพให้มีความละเอียดรัดกุม และเคร่งครัดในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

2. การบัญญัติกฎหมายให้มีความยืดหยุ่น โดยให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพบิดลยพินิจอย่างกว้างขวางในการกำหนดเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ

อย่างไรก็ตามการที่จะเลือกแนวทางใดมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทย จำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมทั้งในด้านข้อมูลสถิติการตายของประชากร และคำตอบแทนสำหรับการชันสูตรพลิกศพของเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการจูงใจให้ปฏิบัติงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สาเหตุการเสียชีวิต

สาเหตุการเสียชีวิตส่วนใหญ่ของประชากรไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2557 ดังแสดงในตารางที่ 1 เป็นการเสียชีวิตด้วยเหตุตายชนิดอื่น ๆ คือ ไม่อยู่ในกลุ่มสาเหตุการตายหลักหรือไม่สามารถจำแนกเข้าในหมวดหมู่ใดได้ ตามมาด้วยการเสียชีวิตจากโรคมะเร็งทุกชนิด ซึ่งเป็นเหตุตายตามธรรมชาติ ส่วนเหตุตายผิดธรรมชาติที่พบมากที่สุดอยู่ในลำดับที่สาม คือ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุและการเป็นพิษ โดยการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายถูกฆ่าตาย และเหตุตายผิดธรรมชาติอื่น ๆ ถือว่ามีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับเหตุตายตามธรรมชาติ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าหากมีการกำหนดเหตุตายที่ต้องชันสูตรพลิกศพไว้อย่างละเอียด ย่อมมีส่วนช่วยในการจำแนกสาเหตุการเสียชีวิตได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการวางแผนทางสาธารณสุขเพื่อป้องกันการตาย และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชากร¹¹⁴

¹¹⁴สำนักงานสถิติแห่งชาติ. จำนวนผู้ป่วย / สาเหตุการตาย. 21 มิถุนายน 2560. จาก:

<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries09.html>

ตารางที่ 4.1 จำนวนการตายจำแนกตามสาเหตุการตายที่ราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 – 2557

สาเหตุการตาย	ปี พ.ศ.							
	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
รวม	393,254	397,327	393,916	411,331	414,670	415,141	426,065	435,624
โรคหัวใจ	18,452	18,820	18,375	18,399	20,130	21,194	24,597	24,995
อุบัติเหตุ และการเป็นพิษ	35,661	34,851	35,304	32,861	33,868	33,170	32,427	31,847
มะเร็งทุกชนิด	53,434	55,403	56,058	58,076	61,082	63,272	67,694	70,075
ความดันเลือดสูงและโรคหลอดเลือดในสมอง	15,286	15,596	15,648	20,018	22,947	24,052	28,408	32,229
การบาดเจ็บจากการฆ่าตัวตาย ถูกฆ่าตาย และอื่น ๆ	7,223	6,935	6,642	7,062	6,814	6,960	6,984	6,604
โรคเกี่ยวกับตับ และตับอ่อน	8,761	8,738	8,562	8,788	9,009	9,409	10,747	11,264
ปอดอักเสบและโรคอื่น ๆ ของปอด	14,179	14,542	14,542	16,369	16,884	16,772	21,676	26,103
ไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการและไตพิการ	13,538	14,235	13,191	13,763	14,753	14,697	15,162	17,171
วันโรคทุกชนิด	4,859	4,821	4,568	4,467	4,784	5,354	5,496	5,936
โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องเนื่องจากไวรัส	5,522	4,683	4,046	3,638	3,758	4,034	5,683	5,705
อื่นๆ	216,339	218,703	216,980	227,890	220,641	216,227	207,191	203,695

2. ค่าตอบแทนให้แก่เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 กระทรวงยุติธรรม โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง ได้ออกระเบียบเพื่อกำหนดค่าตอบแทนแก่เจ้าพนักงานผู้ได้ทำการชันสูตรพลิกศพ ทั้งการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การผ่าชันสูตรศพ และการเดินทางมาให้ความเห็นยังศาลยุติธรรม ดังนี้

- การจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของแพทย์ และเจ้าพนักงานผู้ได้ทำการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

การชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ แพทย์และเจ้าพนักงานผู้ได้ทำการชันสูตรพลิกศพมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการในแต่ละครั้งไม่เกิน 800 บาทต่อคน หากได้กระทำโดยแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิแพทย์ ให้จ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการนั้นเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง คิดเป็นเงิน 1,200 บาท ส่วนการชันสูตรพลิกศพที่โรงพยาบาล สถาบันนิติเวชวิทยา สถาบันอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือสถานที่ที่จัดเตรียมไว้เพื่อการนั้น กรณีแพทย์ทำการตรวจสภาพศพภายนอก ให้ค่าตอบแทนไม่เกินศพละ 500 บาท กรณีแพทย์ผ่าพิสูจน์ภายในศพ ให้ค่าตอบแทนไม่เกินศพละ 1,000 บาท และกรณีแพทย์ทำการผ่าตรวจภายในและตรวจชิ้นเนื้อศพ ให้ค่าตอบแทนไม่เกินศพละ 2,000 บาท ตามลำดับ หากได้กระทำโดยแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิแพทย์ ให้จ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการนั้นเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง คิดเป็นเงิน 3,000 บาทสำหรับการผ่าและตรวจชิ้นเนื้อศพ¹¹⁵

- การจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากแพทย์ให้ไปชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ

เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากแพทย์ให้ไปทำการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนหรือค่าป่วยการในแต่ละครั้งไม่เกิน 800 บาทต่อคน¹¹⁶

- การจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

กรณีศาลขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเป็นราย

¹¹⁵ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของแพทย์และเจ้าพนักงานผู้ได้ทำการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 พ.ศ. 2543

¹¹⁶ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากแพทย์ให้ไปชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 มาตรา 7 พ.ศ. 2543

ชั่วโมง ไม่ต่ำกว่าชั่วโมงละ 500 บาท และไม่เกินชั่วโมงละ 1,000 บาท แต่ค่าตอบแทนหรือค่าป่วยการสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ครั้งหนึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 500 บาท¹¹⁷

จากข้อมูลที่ยกมาข้างต้น จะเห็นว่า แนวทางการพัฒนากฎหมายในส่วนของเหตุที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพสำหรับประเทศไทย ควรกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยให้ชัดเจน โดยยึดแนวทางของรัฐแมสซาชูเซตส์ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ และไม่บัญญัติกฎหมายเพื่อให้ดุลยพินิจในการชันสูตรพลิกศพเพิ่มเติมแก่เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่างได้รับผลประโยชน์เป็นตัวแทนจากการชันสูตรพลิกศพทั้งสิ้น หากปล่อยให้มีการใช้ดุลยพินิจโดยไม่จำกัด จะมีผลทำให้เกิดการชันสูตรพลิกศพ และผ่าศพตรวจชันเนื่อมากเกินไปจนความจำเป็น ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณอย่างมากโดยไม่สมควรแก่เหตุ

2. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

จากการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยไม่ได้ให้อำนาจองค์กรใดองค์กรหนึ่งรับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพโดยตรง แต่ในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มีการเพิ่มหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพเป็นการเฉพาะ คือ สำนักงานชันสูตรพลิกศพ ให้มีในโรงพยาบาลจังหวัดทุกจังหวัด ในขณะที่ต่างประเทศทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ต่างมีองค์กรที่รับผิดชอบในการชันสูตรพลิกศพเป็นการเฉพาะ ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการปฏิบัติหน้าที่ และมีเป้าหมายการพัฒนาระบบชันสูตรพลิกศพที่ชัดเจน

จากผลการศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีประเทศอังกฤษได้พัฒนาระบบชันสูตรพลิกศพมายาวนานที่สุดเป็นเวลาหลายร้อยปี มีองค์กรรับผิดชอบที่ชัดเจน คือ สำนักงานโคโรเนอร์ ส่วนในประเทศไทยสหรัฐอเมริกามีทั้งสำนักงานโคโรเนอร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ และสำนักงานแพทย์สอบสวนที่พัฒนาขึ้นเอง สำหรับประเทศญี่ปุ่นแต่เดิมนั้นได้รับอิทธิพลเรื่องการชันสูตรพลิกศพมาจากประเทศจีนสมัยโบราณ ต่อมาจึงพัฒนาเป็นระบบแพทย์สอบสวนตามอย่าง

¹¹⁷ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 พ.ศ. 2543

ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อนำระบบชั้นสูตรพลิกศพของทั้ง 3 ประเทศ มาทำการศึกษาวิเคราะห์กับ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ของประเทศไทยแล้ว พบว่ามีรายละเอียด ดังนี้

2.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพ

กฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และ ประเทศญี่ปุ่น มีแนวทางที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบงานชันสูตรพลิกศพเป็นการเฉพาะ โดยทั้ง 2 ประเทศ มีลักษณะเด่นที่ควรศึกษา ดังนี้

1. มีกฎหมายจัดตั้งสำนักงานหรือหน่วยงานรับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพเป็นการเฉพาะ คือ สำนักงานแพทย์สอบสวนทำหน้าที่สอบสวนสาเหตุการตายในกรณีการตายผิดธรรมชาติ เช่น คดีที่มีเหตุตายเนื่องมาจากการใช้ความรุนแรง การตายโดยมิปรากฏเหตุ เป็นต้น นอกจากนี้สำนักงานแพทย์สอบสวนในประเทศญี่ปุ่นยังมีหน้าที่ให้บริการความรู้ทางการแพทย์และนิติเวชศาสตร์อีกด้วย

2. องค์กรที่จัดตั้งขึ้นมีแพทย์เป็นผู้ดำเนินงาน ทั้งในส่วนของผู้บังคับบัญชาสูงสุด ซึ่งเป็นแพทย์สอบสวน และแพทย์ในระดับผู้ปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ ซึ่งเป็นนิติพยาธิแพทย์ หรือแพทย์สาขาอื่น

3. แม้วางค์กรที่จัดตั้งขึ้นจะมีแพทย์เป็นหัวหน้า และมีแพทย์ปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงาน แต่ไม่มีภารกิจในด้านการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข หรือการตรวจรักษาผู้ป่วย เว้นแต่การให้ความรู้ทางวิชาการด้านการแพทย์และนิติเวชศาสตร์

4. องค์กรมีความเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรตำรวจ ศาล อัยการ หรือหน่วยงานสนับสนุนการชันสูตรพลิกศพอื่น ๆ ช่วยป้องกันการแทรกแซงในขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ และการให้ความเห็นของนิติพยาธิแพทย์ สนับสนุนการค้นหาคำความจริงในคดีอาญา พยานหลักฐานไม่ถูกรบกวน โดยบุคคลภายนอกองค์กร และแพทย์สามารถให้ความเห็นในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญได้โดยปราศจากอคติ

สำหรับประเทศอังกฤษใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพที่แตกต่างจากทั้ง 2 ประเทศ คือ มีการแต่งตั้งโคโรเนอร์เพื่อทำหน้าที่ไต่สวนการตายที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นการตายตามธรรมชาติและ การตายผิดธรรมชาติ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่อำนาจการชันสูตรพลิกศพ คือ โคโรเนอร์ ซึ่งอาจเป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย แพทย์ หรือเป็นทั้งนักกฎหมายและแพทย์ โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นนิติพยาธิแพทย์เหมือนในระบบแพทย์สอบสวน การใช้ระบบโคโรเนอร์มีข้อดี คือ ไม่เป็นการจำกัดวิชาชีพของผู้มาดำรงตำแหน่งโคโรเนอร์ว่าจะต้องมาจากแพทย์เท่านั้น อย่างไรก็ตามหากเป็นผู้มีวิชาชีพ

กฎหมายโดยตรง หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาอื่นซึ่งไม่ใช่นิติพยาธิแพทย์ มาดำรงตำแหน่งโคโรเนอร์ อาจทำให้ไม่ทราบกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ รวมถึงข้อสังเกต หรือข้อควรระวังในกรณีการตายผิดปกติธรรมชาติ และทำให้มองข้ามประเด็นที่สำคัญในการหาสาเหตุการตายได้

2. แม้ว่าตำแหน่งโคโรเนอร์จะถูกแต่งตั้งมาจากส่วนกลาง โดยได้รับเงินเดือนจากองค์กรส่วนท้องถิ่นหรือสถานีตำรวจในพื้นที่นั้นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจ้างและการดำเนินกิจการของศาลโคโรเนอร์ แต่โคโรเนอร์กลับมีฐานะเป็นตุลาการอิสระ และมีชั้นการบังคับบัญชาตามสายงานในหน่วยงานเช่นเดียวกับองค์กรตุลาการของประเทศไทย ทำให้เกิดการแทรกแซงการปฏิบัติงานจากภายนอกได้ยาก

จะเห็นว่าตัวอย่างที่ยกมาทั้ง 3 ประเทศ คือ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ต่างมีแนวทางที่จะยกระดับความยุติธรรมด้วยการจัดตั้งหน่วยงานอิสระเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพ โดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานอื่น ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานเฉพาะในเรื่องนี้ แต่มีลักษณะเป็นหน่วยงานที่แฝงอยู่ในโรงพยาบาลต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งในส่วนของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม มหาวิทยาลัยของรัฐ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ ไม่สามารถกำหนดกรอบการพัฒนาให้ไปในแนวทางเดียวกันได้ ซึ่งมีผลต่อความน่าเชื่อถือในผลการชันสูตรพลิกศพ

แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... จะกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพขึ้นในโรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัด โดยมีเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเป็นหัวหน้าของสำนักงาน ซึ่งมีใช้ข้าราชการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข แต่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งนับเป็นความพยายามในการสร้างมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมให้สูงขึ้นโดยการจัดตั้งองค์กรอิสระ แต่ก็ไม่อาจทำให้หน่วยงานชันสูตรพลิกศพในสังกัดหน่วยงานอื่นที่อยู่นอกกระทรวงสาธารณสุข มีอิสระในการทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การที่ประเทศไทยมีองค์กรพนักงานสอบสวน องค์กรพิสูจน์หลักฐาน และองค์กรชันสูตรพลิกศพ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหน่วยงานเดียวกัน ทำให้การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบชันสูตรพลิกศพ การสร้างความเป็นเอกภาพขององค์กร และการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรมกระทำได้ยาก

ดังนั้นแนวทางสำหรับการพัฒนากฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยจึงควรสร้างความเป็นเอกภาพขององค์กรชันสูตรพลิกศพให้เป็นหนึ่งเดียว และเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่นที่อาจแทรกแซงในการชันสูตรพลิกศพ พร้อมกับการสร้างระบบตรวจสอบจากภายนอก เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยุติธรรมมากที่สุด

2.2 คุณสมบัติของแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

กฎหมายชันสูตรพลิกศพในแต่ละประเทศกำหนดคุณสมบัติของแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพไว้แตกต่างกัน เนื่องจากจำนวนบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญนั้นมีจำนวนจำกัด ทำให้จำเป็นต้องอาศัยแพทย์สาขาอื่นนอกเหนือจากแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ เข้ามาช่วยในการชันสูตรพลิกศพ เมื่อได้ทำการศึกษาดังคุณสมบัติของแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย พบว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ประเทศที่ต้องการคุณสมบัติเฉพาะของผู้ทำหน้าที่หัวหน้าแพทย์สอบสวน และแพทย์แพทย์สอบสวนมากที่สุด คือ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ทำหน้าที่แพทย์สอบสวนต้องเป็นผู้ได้รับประกาศนียบัตรแพทย์เฉพาะทางด้านพยาธิวิทยากายวิภาค และได้รับวุฒิปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาพยาธิวิทยา หมายความว่าต้องเป็นผู้ได้รับการศึกษาอบรมเป็นพยาธิแพทย์ จากนั้นจึงศึกษาต่อยอดในสาขานิติเวชศาสตร์ นอกจากนี้ยังต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในรัฐแมสซาชูเซตส์ ร่วมกับต้องมีถิ่นที่อยู่ในรัฐแมสซาชูเซตส์อีกด้วย ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งแพทย์สอบสวนนั้น กฎหมายกำหนดคุณสมบัติไว้ยืดหยุ่นกว่าการเป็นหัวหน้าแพทย์สอบสวน กล่าวคือ เพียงแต่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในรัฐแมสซาชูเซตส์ ร่วมกับมีถิ่นที่อยู่ในรัฐแมสซาชูเซตส์ ก็เป็นการเพียงพอแล้ว แนวทางดังกล่าวนี้ถือว่ามีความใกล้เคียงกับการพัฒนากฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยมากที่สุด เนื่องจากแต่เดิมในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์เป็นผู้เข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพ และแม้จะไม่ได้กำหนดให้แพทย์สาขาพยาธิวิทยากายวิภาคสามารถทำการตรวจชันสูตร ณ สถานที่เกิดเหตุ หรือผ่าพิสูจน์แยกธาตุได้ แต่กลับมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมกำหนดค่าตอบแทนของพยาธิแพทย์ในอัตราเดียวกับแพทย์นิติเวช ทำให้เป็นการยอมรับโดยปริยายว่า พยาธิแพทย์สามารถจัดการชันสูตรพลิกศพได้ เช่นเดียวกับนิติพยาธิแพทย์

ต่อมาเมื่อมีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... จึงมีการกำหนดคุณสมบัติของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเทียบได้กับตำแหน่งหัวหน้าแพทย์สอบสวนของรัฐแมสซาชูเซตส์ กล่าวคือ สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต ได้รับวุฒิปริญญาตรีหรืออนุปริญญาสาขานิติเวชศาสตร์ หรือพยาธิวิทยากายวิภาค ร่วมกับมีประสบการณ์ในการชันสูตรพลิกศพมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ส่วนพนักงานชันสูตรพลิกศพนั้นมีคุณสมบัติเทียบได้กับตำแหน่งแพทย์สอบสวน คือ ได้รับวุฒิปริญญาตรีหรืออนุปริญญาสาขานิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยากายวิภาค โดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพมาก่อน

2. ประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดคุณสมบัติของแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพไว้ให้มีความยืดหยุ่นกว่ากฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ของประเทศไทย คือ แพทย์สอบสวนในประเทศอังกฤษต้องได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์เวชปฏิบัติอย่างน้อย 5 ปี โดยไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นนิติพยาธิแพทย์หรือพยาธิแพทย์แต่อย่างใด เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้นิติพยาธิแพทย์และแพทย์สาขาอื่น ๆ สามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้เช่นกัน

สำหรับความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาถึงจำนวนแพทย์ที่ได้รับอนุมัติบัตรหรือวุฒิบัตรสาขานิติเวชศาสตร์ดังแสดงในตารางที่ 2¹¹⁸ พบว่าแพทย์ผู้ได้รับวุฒิบัตรหรืออนุมัติบัตรสาขานิติเวชศาสตร์มีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ และปฏิบัติงานไม่เต็มจำนวนเนื่องจากบางส่วนได้ลาออกจากระบบราชการหรือเสียชีวิต การแก้ปัญหาโดยให้พยาธิแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพยาธิวิทยากายวิภาค ซึ่งเป็นแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญใกล้เคียงกับแพทย์นิติเวชมากที่สุด สามารถเข้าทำการชันสูตรพลิกศพได้ เช่นเดียวกับแพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตามเนื่องจากพยาธิแพทย์ไม่ได้ศึกษาอบรมในเรื่องการชันสูตรพลิกศพมาโดยตรง อาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานได้มากกว่าที่นิติ-พยาธิแพทย์เป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นพยาธิแพทย์ที่จะเข้ามาทำงานด้านนิติเวชศาสตร์จึงควรได้รับการอบรมเพิ่มเติมก่อนที่จะอนุญาตให้ดำรงตำแหน่ง ทั้งในส่วนของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ และพนักงานชันสูตรพลิกศพ และในอนาคตหากมีนิติพยาธิแพทย์ครบทุกจังหวัด เพียงพอต่อการดำเนินงานของสำนักงานชันสูตรพลิกศพแล้ว จึงสมควรให้นิติพยาธิแพทย์เป็นแพทย์เพียงสาขาเดียวที่มีหน้าที่เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

¹¹⁸ แพทย์สภา. สถิติแพทย์. 26 มิถุนายน 2560. จาก: <http://www.tmc.or.th/statistics.php>

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลแพทย์ที่ได้รับหนังสือวุฒิบัตร-อนุมัติบัตรด้านพยาธิวิทยาจากแพทยสภา พ.ศ. 2507-2559

สาขา	อนุมัติบัตร	วุฒิบัตร	รวม
พยาธิวิทยากายวิภาค	24	334	358
พยาธิวิทยาคลินิก	53	58	111
พยาธิวิทยาทั่วไป	33	30	63
นิติเวชศาสตร์	37	145	182
อนุสาขาพยาธิสรีรเวทวิทยา	24	4	29
อนุสาขาทจพยาธิวิทยา	12	-	12
รวม	184	571	755

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... คือ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเปลี่ยนไปเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้ถือว่าเป็นการออกจากราชการเพราะเลิกหรือยุบตำแหน่ง และให้ได้รับบำเหน็จเป็นการทดแทนกับที่ได้ออกจากราชการนั้น ย่อมสร้างความไม่มั่นคงในวิชาชีพให้แก่แพทย์ แม้ว่าจะมีการบัญญัติให้นับระยะเวลาที่มาปฏิบัติงาน ณ สำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ รวมเข้าในการคิดบำเหน็จบำนาญ กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวขอกลับเข้ารับราชการอีกครั้งภายหลังจากการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพแล้ว แต่กลับให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนในตำแหน่งและสังกัดเดิม ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ก้าวหน้าในวิชาชีพ และยากที่จะมีผู้ใดยอมสละสิทธิประโยชน์แห่งการเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อมาทำงานในสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการแปรรูปหน่วยงานของรัฐไปเป็นองค์กรมหาชน คือ การจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์กรมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพันธกิจหลักในการวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนิวเคลียร์ และการประยุกต์ใช้ ให้แยกออกจากสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกรมของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีคณะกรรมการบริหารสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ เป็นผู้ดูแลการดำเนินงานให้เป็นตาม

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง¹¹⁹ การแบ่งแยกหน่วยงานทั้งสองแห่งออกจากกันกระทำโดยการตรา “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2549” ใน มาตรา 31 กำหนดให้แบ่งผู้ปฏิบัติงานของสถาบันออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้าง
2. ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมาช่วยปฏิบัติงานของสถาบันเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 34 สำหรับการดำเนินงานของสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติในระยะแรกเริ่ม

นั้น จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรจากสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ หรือหน่วยงานอื่นมาช่วยปฏิบัติงาน ดังนั้นมาตรา 34 ของพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวจึงกำหนดให้ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นของรัฐ สามารถปฏิบัติงานในสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติได้เป็นการชั่วคราว โดยถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการ หรือออกจากงาน ไปปฏิบัติงานใด ๆ และให้นับระยะเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสถาบันสำหรับการคำนวณ บำเหน็จบำนาญหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นทำนองเดียวกัน เสมือนอยู่ปฏิบัติราชการหรือ ปฏิบัติงานเต็มเวลา แล้วแต่กรณี เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่มาปฏิบัติงานในสถาบันแล้ว ให้บุคคล ดังกล่าวได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนในส่วนราชการหรือหน่วยงาน เดิม ในระดับตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าระดับตำแหน่งเดิมตามข้อตกลงที่ทำไว้¹²⁰ จะเห็นได้ว่าการบัญญัติ เงื่อนไขของกฎหมายในลักษณะดังกล่าว มีความเป็นธรรมมากกว่าการกำหนดให้เจ้าพนักงาน ชันสูตรพลิกศพและพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องกลับเข้ารับราชการหรือปฏิบัติงานในตำแหน่ง และขึ้นเงินเดือนเดิม ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ กลับเข้า ทำงานในหน่วยงานเดิมของตน จึงควรทำข้อตกลงในเรื่องอัตราเงินเดือนและตำแหน่งที่เหมาะสม พร้อมทั้งคำนวณรวมระยะเวลาการปฏิบัติงานทั้งช่วงที่อยู่ในตำแหน่งเดิม ขณะย้ายมาทำงานใน สำนักงานชันสูตรพลิกศพ และภายหลังกลับเข้ารับราชการหรือทำงานเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความ มั่นคงและแรงจูงใจให้มีผู้มาปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ

กรณีที่ดินพิพาทแพทย์หรือพยาธิแพทย์มีความประสงค์จะทำงานในหน่วยงานเดิม และไม่ขอย้ายมาสังกัดสำนักงานชันสูตรพลิกศพ สมควรได้รับการดูแลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในหน่วยงานเดิมของตน การแก้ปัญหาดังกล่าวจึงควรทำการศึกษาการถ่ายโอนภารกิจของ หน่วยงานรัฐไปยังหน่วยงานอื่น ในที่นี้ขอยกตัวอย่างกรณีการถ่ายโอนภารกิจกองบังคับการตำรวจ

¹¹⁹ สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน). *เกี่ยวกับ สาน. 25* กรกฎาคม 2560 จาก

<http://www.tint.or.th/index.php/th/2013-07-30-15-07-35/2013-07-30-15-35-54>

¹²⁰ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2549

ดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี โดยให้ภารกิจกองบังคับการตำรวจดับเพลิงไปอยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร กับทั้งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติโอนยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ให้กรุงเทพมหานคร พร้อมกันนี้กรุงเทพมหานครได้มีคำสั่งกำหนดให้ภารกิจดับเพลิงและบรรเทาสาธารณภัยที่รับโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีสถานะเป็น “สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย”¹²¹ และเนื่องจากมีข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจดับเพลิงเพียงบางส่วนแจ้งความประสงค์ขอโอนไปสังกัดสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีหนังสืออนุมัติให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดของกองบังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ไม่ประสงค์จะโอนไปสังกัดกรุงเทพมหานครให้ไปช่วยราชการที่สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 12 แห่งระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีกำหนด 2 ปีนับตั้งแต่วันที่มีการถ่ายโอนภารกิจ และในระหว่างไปช่วยราชการดังกล่าวให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการตำรวจที่ไปช่วยราชการ ให้ไปดำรงตำแหน่งในหน่วยต่าง ๆ ที่ขาดแคลน หรือในอัตราว่างที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอยู่แล้ว โดยให้ยุบอัตราเดิมทั้งหมด¹²²

3. กระบวนการในการชั้นสูตรพลิกศพ

การพัฒนากระบวนการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยในอดีตนั้น มุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากเดิมที่ผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพไม่จำเป็นต้องเป็นแพทย์ จนกระทั่งในปัจจุบันที่ต้องให้แพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์เข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพทุกกรณี โดยกฎหมายยังคงมุ่งให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการชั้นสูตรพลิกศพตามแนวทางของระบบตำรวจ จนกระทั่งเมื่อมีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปกฎหมายครั้งสำคัญ เนื่องจากบทบัญญัติในกฎหมายได้มุ่งเน้นให้การชั้นสูตรพลิกศพเป็นไปในแนวทางแพทย์สอบสวน มากกว่าที่จะเป็นระบบตำรวจ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพที่เหมาะสมสำหรับ

¹²¹ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. *ประวัติความเป็นมาของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย*. 25 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER016/GENERAL/DATA0000/00000004.PDF>

¹²² หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร 0504/15128 เรื่อง การดำเนินงานการถ่ายโอนภารกิจของกองบังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปอยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร

ประเทศไทย จึงมีข้อพิจารณาจากกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ดังนี้

3.1 การรับแจ้งเหตุ

กฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดขั้นตอนการรับแจ้งเหตุตายไว้อย่างชัดเจน คือ ให้ผู้พบเห็นการตายเป็นผู้ทำการแจ้งต่อสำนักงานแพทย์สอบสวนในทันที โดยไม่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ที่กำหนดให้ผู้ที่รู้เรื่องการตายเป็นผู้มีหน้าที่แจ้งต่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจในท้องที่ สำหรับประเทศอังกฤษกำหนดให้โคโรเนอร์เป็นผู้รับแจ้งการตาย แต่ในกรณีที่ผู้พบเห็นการตายแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หัวหน้าสถานีตำรวจจะทำการแจ้งต่อโคโรเนอร์ เพื่อทำความเข้าใจว่าสมควรสอบสวนหาสาเหตุการตายอย่างไร ส่วนประเทศญี่ปุ่นจะกำหนดให้ผู้พบเห็นการตายต้องแจ้งไปยังสถานีตำรวจก่อน จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงแจ้งต่อสำนักงานแพทย์สอบสวนเพื่อทำการสอบสวนการตายต่อไป เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พบว่ายังคงให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการรับแจ้งการตายที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

ประโยชน์ของการกำหนดให้แพทย์สอบสวนหรือนิติพยาธิแพทย์ และพนักงานสอบสวนสามารถทำการรับแจ้งเหตุตายได้ คือ ช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ต้องแจ้งพนักงานสอบสวนก่อนแล้วจึงรายงานให้แพทย์ทราบ ลดภาระงานของพนักงานสอบสวน ทำให้สามารถบริการประชาชนในด้านอื่นได้มากยิ่งขึ้น เพิ่มความรัดกุมในการปฏิบัติงาน เนื่องจากปัจจุบันพนักงานสอบสวนเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจแต่เพียงผู้เดียวว่าสมควรทำการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ แต่แพทย์จะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมากที่สุดในการระบุพฤติการณ์และสาเหตุการตาย นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มช่องทางของประชาชนในการแจ้งการตาย ทำให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายยิ่งขึ้น ส่วนข้อเสีย คือ อาจก่อให้เกิดความสับสนของทั้งประชาชนและผู้ปฏิบัติงานว่าต้องแจ้งการตายไปยังหน่วยงานใด สำหรับปัญหาในเรื่องนี้สามารถแก้ไขได้โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงช่องทางในการแจ้งการพบเห็นการตาย และประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรพนักงานสอบสวน และสำนักงานชันสูตรพลิกศพ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการรับแจ้งเหตุตาย

3.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มีความพยายามที่จะพัฒนาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ในเรื่องบทบาทของผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ จากเดิมซึ่งถือเป็นภาระของพนักงานสอบสวนที่ต้องแจ้งแพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ให้กลายเป็น

หน้าที่ของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งถือว่ามีส่วนคล้ายคลึงกับกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์มากที่สุด

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่ากฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ และประเทศญี่ปุ่น ต่างมีสำนักงานแพทย์สอบสวนเหมือนกัน โดยมีขั้นตอนภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการตายแล้ว คือ แพทย์สอบสวนหรือนิติพยาธิแพทย์จะต้องเดินทางไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วยตนเอง หากแพทย์ไม่สามารถเข้าไปทำการตรวจศพได้ทันที จึงทำการเคลื่อนย้ายศพเพื่อรอแพทย์มาทำการชันสูตรพลิกศพต่อไป สำหรับกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์หากมีเหตุอันควรสงสัยในเรื่องการตาย ให้เป็นดุลยพินิจของทั้งพนักงานอัยการ และแพทย์สอบสวนในการส่งศพไปผ่าชันสูตร แต่สำหรับประเทศญี่ปุ่นเมื่อแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว หากยังไม่สามารถระบุเหตุตายได้แน่ชัด ศพจึงจะถูกส่งเข้ามาผ่าชันสูตรต่อไป

ส่วนขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุของประเทศอังกฤษนั้น กำหนดให้โคโรเนอร์แจ้งการตายไปยังพยาธิแพทย์ เพื่อให้พยาธิแพทย์เดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ และทำการตรวจศพภายนอก หากมีความจำเป็นเพื่อทราบเหตุตายที่แน่ชัดจึงทำการส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตร อย่างไรก็ตามการที่แพทย์จะเข้าไปชันสูตรพลิกศพหรือไม่ อยู่ในดุลยพินิจของโคโรเนอร์ทั้งสิ้น

การปฏิบัติงานในแนวทางแพทย์สอบสวนและโคโรเนอร์มีจุดเด่นแตกต่างกัน คือ กรณีของระบบแพทย์สอบสวน พบว่าแพทย์เป็นผู้มีอำนาจเต็มในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และสามารถส่งศพเข้ามาทำการผ่าชันสูตรเพื่อหาเหตุตายได้ ส่วนในระบบโคโรเนอร์จะมุ่งเน้นการจัดองค์กรโดยให้แพทย์เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ แต่ไม่ใช่ผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการอำนวยการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งช่วยลดความกดดันในการปฏิบัติงาน และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่แพทย์ให้ความเห็นผิดพลาดในเรื่องการระบุพฤติการณ์ตาย แต่กลับกลายเป็นโคโรเนอร์ที่ต้องแบกรับความกดดันและความเสี่ยงทั้งหมดแทน

สำหรับประเทศไทยนั้นมีประเด็นที่ควรศึกษาทำความเข้าใจก่อนการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... คือ นิติพยาธิแพทย์ในปัจจุบันมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด สำหรับการดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามแนวทางระบบแพทย์สอบสวน แม้ว่าแพทย์นิติเวชจะถือเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการชันสูตรพลิกศพ แต่เนื่องจากจำนวนบุคลากรมีจำกัด จึงมีความจำเป็นต้องมอบหมายให้พนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือลูกจ้างของสำนักงานปฏิบัติหน้าที่แทน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 อีกประการหนึ่งที่ควรพิจารณา คือ ระบบชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้จัดการชันสูตรพลิกศพมาตั้งแต่เริ่มมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อหน้าที่ดังกล่าวเปลี่ยนมาเป็นของนิติ

พยาธิแพทย์ จึงอาจทำให้เกิดความติดขัดล่าช้าในการปฏิบัติงาน เนื่องจากความไม่คุ้นชินกับภาระงานดังกล่าว ดังนั้นจึงควรหาแนวทางร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนและนิติพยาธิแพทย์ สำหรับการปฏิบัติงานตามบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....

ในขั้นตอนของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นั้น มีสิ่งที่จะต้องพึงระวังอย่างมาก คือ การเก็บรักษาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะเป็นศพ ชีววัตถุจากศพ สิ่งของไม่มีชีวิต หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถนำเข้ามาเป็นพยานวัตถุในคดี ซึ่งจำเป็นต้องมีการเก็บรักษารวบรวมไว้เป็นพิเศษ และมีการส่งต่อระหว่างผู้ส่งกับผู้รับวัตถุพยานโดยไม่ขาดสาย โดยเป็นไปตามหลักการของห่วงโซ่วัตถุพยาน กับทั้งต้องป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนระหว่างชีววัตถุของผู้ทำการเก็บรักษาวัตถุพยานกับวัตถุพยาน แต่หากเกิดข้อผิดพลาดระหว่างการนำส่งวัตถุพยาน คือ มีการสัมผัสของวัตถุสองสิ่งตามหลักทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ย่อมทำให้เกิดช่องว่างในการใช้เป็นข้อโต้แย้งของฝ่ายผู้ต้องหา เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เช่น การพบสารพันธุกรรมของพนักงานสอบสวนปนเปื้อนอยู่ตามเสื้อผ้า ร่างกายของศพที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา หรือการพบลายนิ้วมือของเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานปะปนอยู่บนค้ำมิดที่ใช้ในการก่อเหตุฆาตกรรม เป็นต้น ซึ่งหากเกิดข้อผิดพลาดดังกล่าวขึ้นย่อมส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาขาดความน่าเชื่อถือ และไม่มีประโยชน์ที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... จะต้องบัญญัติให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพพร้อมกับเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานทำการเก็บรวบรวมวัตถุพยานให้ปราศจากการปนเปื้อน หรืออาจจัดทำประกาศโดยกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสร้างแนวทางการเก็บรักษาวัตถุพยานสำหรับการชันสูตรพลิกศพ อันเป็นการยกระดับมาตรฐานกฎหมายชันสูตรพลิกศพให้ทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ

3.3 การผ่าชันสูตรศพ

กระบวนการผ่าชันสูตรศพของประเทศไทยแต่เดิมตามมาตรา 151 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าชันสูตรศพได้ ทำให้เจ้าพนักงานทั้ง 4 ฝ่าย คือ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ สามารถสั่งให้มีการผ่าศพเพื่อหาสาเหตุการตายที่แน่ชัดได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่ญาติผู้เสียชีวิตหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการร้องขอให้ทำการผ่าพิสูจน์ศพ และไม่ได้บัญญัติว่ากรณีที่เจ้าพนักงานแต่ละฝ่ายมีความเห็นไม่สอดคล้องกันในเรื่องการผ่าชันสูตรศพ เมื่อเป็นเช่นนี้จะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป แต่โดยทางปฏิบัติแล้วหากแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ มีความเห็นต่างจากพนักงานสอบสวนในเรื่องการส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตร พนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลยพินิจได้กว้างขวางกว่าแพทย์ ทำให้การดำเนินการส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตรมักอยู่ภายใต้การตัดสินใจของ

พนักงานสอบสวน ด้วยเหตุนี้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... จึงกำหนดให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเป็นผู้มีอำนาจเต็มในการออกคำสั่งให้ทำการชันสูตรพลิกศพ ทั้งยังเปิดโอกาสให้มีการร้องขอโดยพนักงานสอบสวน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง หรือญาติของผู้ตายเพื่อทำการผ่าศพ หากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพปฏิเสธไม่ทำตามคำร้องขอ ต้องจัดทำความเห็นของตนชี้แจงต่อผู้ยื่นคำร้องด้วย

จากการศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ในบทที่ 2 พบว่า ผู้มีอำนาจตามกฎหมายจะสั่งให้มีการผ่าศพในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แพทย์สอบสวน โคโรเนอร์ หรือพนักงานอัยการเห็นว่าสมควรส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตรเพื่อหาสาเหตุการตาย ซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐใช้ดุลยพินิจของตนเอง ในการส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตร มีข้อดี คือ เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพสามารถใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวาง กฎหมายมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเข้ากับสถานการณ์ได้ง่าย แต่มีข้อเสีย คือ อาจทำให้เกิดการผ่าศพเกินความจำเป็น เนื่องจากผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีรายได้จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หรือจากการผ่าศพ และหากมีการแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจจากบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียกับการตาย อาจทำให้ไม่มีการผ่าศพในกรณีที่ความตายเป็นผลมาจากการกระทำผิดทางอาญา

2. แพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพไม่สามารถระบุสาเหตุการเสียชีวิตได้จากการตรวจสภาพศพภายนอก ซึ่งถือเป็นกรณีจำเป็นและเหมาะสมในการจัดให้มีการผ่าศพ เนื่องจากการตรวจศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ อาจได้รายละเอียดไม่เพียงพอ ทำให้แพทย์ไม่สามารถให้ความเห็นในเรื่องสาเหตุการเสียชีวิตได้

3. กฎหมายกำหนดให้ต้องทำการผ่าศพ หรือส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่น กฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์กำหนดให้ต้องมีการเจาะเลือดจากศพเพื่อตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ ในกรณีที่ความตายเกิดจากอุบัติเหตุจราจร เป็นต้น การที่กฎหมายมีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่าศพใดต้องทำการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพิ่มเติม หรือศพใดต้องทำการผ่าศพ มีประโยชน์ คือ ช่วยจำกัดดุลยพินิจของเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ไม่ให้ดำเนินการส่งศพเข้ามาผ่าโดยใช้อำนาจการตัดสินใจของตนเองมากเกินไป และมีข้อกำหนดที่แน่นอนในการผ่าศพ อย่างไรก็ตามการบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวย่อมทำให้กฎหมายขาดความยืดหยุ่น และปรับเข้ากับสถานการณ์จริงได้ยาก เนื่องจากอาจมีกรณีที่ต้องทำการผ่าชันสูตรศพเพิ่มเติม แต่อยู่นอกเหนือขอบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจกระทำได้

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กฎหมายต่างประเทศที่ยกมาทั้ง 3 ประเทศ ไม่มีการให้อำนาจแก่ญาติ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการร้องขอให้ทำการผ่าชันสูตรศพ และในการผ่า

ศพแต่ละครั้งก็ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากญาติของผู้ตาย ทำให้ขาดกลไกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งมีข้อเสีย คือ หากญาติผู้เสียชีวิตมีความเคลือบแคลงสงสัยในเรื่องสาเหตุการตาย ย่อมไม่สามารถเรียกร้องให้มีการผ่าศพได้

สำหรับประเทศไทยนั้นในส่วนของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... พบว่าในมาตรา 12 มีการให้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอย่างกว้างขวาง คือสามารถผ่าศพได้ในกรณีเมื่อมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุหรือพฤติการณ์แห่งการตาย ซึ่งควรกำหนดรายละเอียดของความจำเป็นไว้มากกว่านี้ มิเช่นนั้นจะกลายเป็นว่าทุกศพที่ได้รับการชันสูตร ณ สถานที่เกิดเหตุ จะต้องถูกนำเข้ามาผ่าศพด้วย ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินโดยไม่เป็นการสมควร และเกิดอคติในการส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตร เนื่องจากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเป็นผู้ได้รับคำตอบแทนจากทั้งการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการผ่าศพ อีกประการหนึ่ง คือ ในกรณีที่การเสียชีวิตเกิดจากเหตุฆาตกรรม และเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพสามารถทราบเหตุตายได้ในที่เกิดเหตุ เช่น การถูกแทงด้วยของมีคม การเสียชีวิตจากแรงระเบิด การถูกยิงด้วยอาวุธปืน เป็นต้น เช่นนี้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพสามารถใช้ดุลยพินิจในการปล่อยศพ โดยไม่ต้องนำศพเข้ามาผ่า แต่ด้วยเหตุที่การตรวจศพในที่เกิดเหตุย่อมได้รายละเอียดเพียงเล็กน้อย ทำให้อาจเกิดการตกหล่นคลาดเคลื่อนบางประการ หรือผิดพลาดในสาระสำคัญ ซึ่งเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ต้องทำการผ่าศพดังนั้นเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาที่จะตามมา จึงสมควรบัญญัติรายละเอียดของการที่ต้องส่งศพเข้ามาผ่าให้มีความรัดกุมมากกว่าเดิม เช่น กรณีที่พบเห็นเหตุตายแน่ชัดจากการตรวจศพภายนอกว่าไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญา ให้พิจารณาปล่อยศพคืนแก่ญาติได้ ในทางกลับกันหากการเสียชีวิตเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา หรือมีเหตุอันควรสงสัยเป็นอย่างยิ่ง ให้ส่งศพเข้ามาผ่าชันสูตรทุกราย เป็นต้น

3.4 การปล่อยศพ

แต่เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของ การชันสูตรพลิกศพ ไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการจัดการศพภายหลังจากที่ได้ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งในส่วนของการตรวจศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ และการผ่าชันสูตรศพ สำหรับการตรวจพิสูจน์สาเหตุการเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ โดยปกติแล้วเมื่อแพทย์สามารถหาสาเหตุการเสียชีวิตได้ และเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องทำการผ่าชันสูตรศพ แพทย์จะทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ มอบแก่พนักงานสอบสวนทันทีตามมาตรา 150 จากนั้นพนักงานสอบสวนจึงให้ญาติเดินทางไปลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจ และดำเนินการมอบศพคืนให้กับญาติต่อไป แต่หากเป็นกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำการผ่าศพเพื่อหาสาเหตุการตายตามมาตรา 151 เมื่อนิติพยาธิแพทย์ได้ทำการผ่าศพเสร็จสิ้นแล้ว จึงดำเนินการมอบศพให้กับญาติผู้เสียชีวิตต่อไป ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ

และไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนหรือบุคคลภายนอกอาศัยช่องว่างที่ไม่มีความแน่นอนตายตัว เข้าทำการเรียกรับผลประโยชน์จากญาติของผู้เสียชีวิต เพื่อให้ญาติได้รับศพทันทีภายหลังจากการผ่าชันสูตร หรือทำการคิดค่าใช้จ่ายสำหรับการให้บริการเพิ่มเติม เช่น ค่าฉีดน้ำยารักษาศพ ค่าขนย้ายศพ ค่าโลงศพ เป็นต้น โดยที่ค่าธรรมเนียมเหล่านี้มีความแตกต่างกันในแต่ละสถาบันที่ทำการผ่าชันสูตรศพ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ที่มารับศพ ทำให้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ต้องกำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ ในการเป็นผู้คืนศพภายหลังจากที่การชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้แก่ผู้ที่มาแสดงตนว่าเป็นสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้เสียชีวิต ตามความในมาตรา 21 และกำหนดเรื่องการเผาศพไว้ว่าให้กระทำได้เมื่อพ้นระยะเวลา 48 ชั่วโมง นับแต่มีการส่งศพคืน หรือนับแต่เวลาที่ไม่มีผู้มารับศพคืนแล้ว

จากการศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องการปล่อยศพคือ แพทย์สอบสวนของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และโคโรเนอร์ของประเทศอังกฤษ ต่างมีอำนาจในการปล่อยศพได้เช่นเดียวกัน แต่โคโรเนอร์จะมีอำนาจกว้างขวางกว่าเนื่องจากสามารถสั่งให้มีการชะลอคดี หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพต่อไปได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นฐานขององค์กรที่แตกต่างกัน โดยแพทย์สอบสวนเป็นองค์กรอิสระไม่ขึ้นกับหน่วยงานของตำรวจ ศาล หรืออัยการ ในขณะที่โคโรเนอร์มีฐานะเป็นตุลาการอิสระ และผูกพันอยู่กับระบบศาล ส่วนแพทย์สอบสวนในประเทศญี่ปุ่นมีฐานะเป็นผู้วินิจฉัยเหตุตาย และชี้แนะเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าการตายที่เกิดขึ้นนั้นควรจัดอยู่ในกลุ่มของคดีฝ่ายปกครองหรือคดีฝ่ายศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการต่อไป แต่กลับไม่มีการระบุเรื่องการปล่อยศพไว้ในบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความคล้ายคลึงอย่างมากกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

จากบทวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า การพัฒนาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มีความเหมาะสมในเรื่องการกำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเป็นผู้รับผิดชอบในการปล่อยศพ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการเผาศพไว้ด้วย อย่างไรก็ตามควรได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือค่าธรรมเนียมสำหรับการให้บริการอื่นใด เมื่อญาติผู้ตายเดินทางมารับศพ โดยอาจเพิ่มเป็นประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันบุคคลหรือหน่วยงานใด ๆ เรียกรับประโยชน์อันไม่ควรได้จากญาติของผู้เสียชีวิต และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

4. การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

จากการศึกษาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของประเทศไทย ตามที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบว่า มีการสร้างระบบตรวจสอบระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายต่าง ๆ โดยการให้เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายทั้งพนักงานสอบสวน แพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ กรณีที่ความตายเป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ส่วนการตายผิดธรรมชาติในกรณีอื่น ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและแพทย์ แต่ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มาจากภาคประชาชนหรือญาติของผู้เสียชีวิต ได้รับสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ สำหรับในชั้นสอบสวนคงมีเพียงการกำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งแก่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้เสียชีวิตอย่างน้อยหนึ่งคนทราบก่อนทำการชันสูตรพลิกศพ ส่วนในชั้นพิจารณาคดีพบว่าญาติมีสิทธิได้รับทราบกำหนดวันนัดไต่สวนคดี และสามารถยื่นคำร้องขอเข้ามาซักถามพยานที่อัยการนำสืบ กับทั้งสามารถนำสืบพยานอื่นได้ จะเห็นได้ว่าระบบชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย ในส่วนของการสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จึงทำให้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ถูกกำหนดให้มีการเพิ่มระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจจากภาคประชาชน โดยเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องแจ้งให้ญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบก่อนการชันสูตรพลิกศพ ญาติสามารถร้องขอต่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพให้ทำการผ่าศพได้ เมื่อถึงขั้นตอนการผ่าศพต้องมีการแจ้งต่อญาติของผู้ตายตามลำดับที่กำหนดไว้ เพื่อให้ญาติทราบวัน เวลา และสถานที่ที่ใช้ทำการผ่าศพ โดยญาติของผู้ตายสามารถเข้าร่วมในการผ่าศพได้ เมื่อการผ่าศพเสร็จสิ้นเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องส่งรายงานการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานสอบสวนและญาติของผู้ตาย เมื่อกระบวนการยุติธรรมเข้าสู่ชั้นพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนหรือญาติของผู้เสียชีวิตสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลทำการไต่สวน หรือมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง และสามารถร้องขอไม่ให้ทำการผ่าศพได้อีกด้วย ส่วนการตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ยังคงกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องเข้าร่วมกับพนักงานอัยการเพื่อทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ อันเป็นการร่วมตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจอีกทางหนึ่ง

จากการศึกษากฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ในส่วนของระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ พบว่ากฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์และประเทศอังกฤษได้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ

ไว้ในองค์กรเดียว ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีการจัดการชั้นสูตรพลิกศพในลักษณะสหสาขาวิชาชีพ โดยอำนาจส่วนใหญ่เป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับรูปแบบกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เมื่อได้ทำการพิจารณารูปแบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจตั้งแต่ขั้นตอนการรับแจ้งการตาย การชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ การผ่าชันสูตรศพ และภายหลังจากการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

4.1 การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจก่อนการออกรายงานชันสูตรพลิกศพ

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในขั้นตอนการตรวจศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ ของรัฐแมสซาชูเซตส์มีจุดเด่น คือ พนักงานอัยการมีอำนาจจัดการศพได้เช่นเดียวกับแพทย์สอบสวน ซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐด้วยกัน โดยไม่ได้ให้อำนาจแก่ญาติหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในสถานที่เกิดเหตุ แต่จะให้มีสิทธิแก่ญาติของผู้เสียชีวิตในการร้องขอให้มีการตรวจวิเคราะห์ชีววัตถุเพิ่มเติมเมื่อศพถูกส่งเข้ามาผ่าชันสูตร และศพนั้นต้องเสียชีวิตจากอุบัติเหตุด้วย ส่วนกฎหมายของประเทศอังกฤษกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียกับการตายสามารถคัดค้านคำสั่งของโคโรเนอร์ได้ในทุกขั้นตอน โดยการยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังหัวหน้าโคโรเนอร์ จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ประเทศมีแนวทางการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจโดยญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียคล้ายคลึงกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ซึ่งแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นที่สร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างภาครัฐโดย 3 องค์กร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์สอบสวน และพนักงานอัยการ โดยไม่เปิดโอกาสให้ญาติของผู้ตายหรือผู้มีส่วนได้เสียกับการตายได้ใช้อำนาจตรวจสอบดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ แนวทางดังกล่าวนี้มีความเหมือนกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่ากฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ที่ให้บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าร่วมในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐได้ เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนากฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ควรได้กำหนดหลักเกณฑ์ และความจำเป็นในการตรวจสอบให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการร้องเรียนเจ้าหน้าที่มากเกินไป อันส่งผลให้ต้องมีการผ่าชันสูตรศพมากกว่าครั้งเดียวในทุกกรณี ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในกระบวนการพิจารณาคดี สิ้นเปลืองงบประมาณ โดยใช่เหตุ และบั่นทอนกำลังใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

4.2 การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจหลังการออกรายงานชันสูตรพลิกศพ

หลังจากที่แพทย์ได้ทำการชันสูตรพลิกศพ ผ่าชันสูตรศพ รวบรวมผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ และออกรายงานการชันสูตรพลิกศพแล้ว แพทย์จึงส่งมอบรายงานเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล สำหรับการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจตามกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ ได้ให้

สิทธิแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาในการขอทราบรายงานผลการผ่าชันสูตรศพ ซึ่งเป็นการตรวจสอบดุล-
พินิจของแพทย์สอบสวน โดยคู่ความสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้โดยตรง เช่นเดียวกับที่บัญญัติใน
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ส่วนกฎหมายของประเทศอังกฤษกำหนดให้
โคโรนาออร์มีหน้าที่ต้องแจ้งสถานที่ วัน และเวลาในการไต่สวนการตาย แก่ญาติและผู้มีส่วนได้เสีย
ในคดี ซึ่งคล้ายคลึงกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ส่วน
ประเทศญี่ปุ่นมุ่งเน้นการตรวจสอบถ่วงดุลเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ โดยให้เป็นอำนาจ
ของฝ่ายศาลในการค้นหาความจริงแห่งคดี แม้ว่าศพนั้นจะได้รับการฝังเรียบร้อยแล้ว แต่ศาลอาจมี
คำสั่งให้ขุดศพเพื่อพิสูจน์เหตุตายได้

จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศต่างมีระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจโดยอาศัยองค์กร
ต่าง ๆ ทั้งจากหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ญาติผู้เสียชีวิต ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดี และผู้ถูกกล่าวหา
สมควรที่ประเทศไทยจะได้นำมาปรับใช้เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจจากทุกภาคส่วน

ผลการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำมาใช้พัฒนาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... พบว่ามีส่วนที่คล้ายคลึง
และแตกต่างกันในหลายประเด็น สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะพัฒนากฎหมายให้มีความเป็น
มาตรฐานเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ด้วยการพยายามเปลี่ยนแปลงระบบชันสูตรพลิกศพจากเดิมที่
เป็นระบบตำรวจ ให้เป็นระบบแพทย์สอบสวน โดยมีนิติพยาธิแพทย์และพยาธิแพทย์เป็นผู้มี
บทบาทหลักในการอำนวยการชันสูตรพลิกศพ และขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม
เมื่อพิจารณากฎหมายชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศแล้วพบว่า ยังคงมีส่วนที่ต้องดำเนินการ
ปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ทั้งในด้านกระบวนการ
ทำงาน คุณสมบัติของบุคลากรผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ และระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ เพื่อให้
กฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริง โดยจะได้
กล่าวถึงแนวทางการพัฒนากฎหมายและข้อเสนอแนะในบทต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของการชันสูตรพลิกศพ แนวคิดทฤษฎีการค้นหาคำความจริงในการชันสูตรพลิกศพ กฎหมายชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งวิวัฒนาการกฎหมายชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน เพื่อนำมาปรับใช้สำหรับการพัฒนากฎหมายชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ในด้านบทบาทของนิติพยาธิแพทย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พบว่ากฎหมายต่างประเทศมีส่วนที่ควรยึดเป็นแบบอย่างในการพัฒนา ในขณะที่เดียวกันย่อมมีส่วนบกพร่องซึ่งไม่ควรนำมาบัญญัติ อันอาจก่อให้เกิดเป็นช่องโหว่สำหรับการพัฒนากฎหมายในประเทศไทย และทำให้กฎหมายไม่อาจอำนวยความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. บทสรุป

การชันสูตรพลิกศพแต่เดิมไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสาเหตุการตาย แต่เป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความเชื่อทางจิตวิญญาณและศาสนา ต่อมาเมื่อมนุษย์มีการจัดระเบียบสังคมด้วยการบัญญัติกฎหมาย การชันสูตรพลิกศพจึงถูกนำมาใช้ในการค้นหาสาเหตุการเสียชีวิต อันนำไปสู่การจับกุม และลงโทษผู้กระทำผิดต่อไป การชันสูตรพลิกศพมีมาตั้งแต่สมัยก่อนคริสตกาล และพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับการจัดแบ่งระบบชันสูตรพลิกศพของประเทศต่าง ๆ อาจจำแนกได้เป็นระบบใหญ่ 3 ระบบ คือ

1. ระบบตำรวจ เป็นระบบที่ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการเป็นผู้ติดต่อประสานงาน รวบรวมพยานหลักฐาน และสรุปสำนวนเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นระบบอำนาจการชันสูตรพลิกศพที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน

2. ระบบโคโรเนอร์ มีต้นกำเนิดในประเทศอังกฤษ เป็นระบบที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานเป็นเวลาเกือบหนึ่งสหัสวรรษ มิใช่แพร่หลายในประเทศกลุ่มเครือจักรภพ รูปแบบการไต่สวนการตายกระทำโดยให้อำนาจแก่โคโรเนอร์ ซึ่งมีฐานะเป็นตุลาการอิสระ และมีคุณวุฒิทางด้าน

กฎหมายหรือการแพทย์ เป็นผู้อำนวยการชั้นสูตรพลิกศพส่วนในสกอตแลนด์มีการจัดตั้งสำนักไต-สวนเหตุตายเช่นกัน แต่เรียกชื่อแตกต่างออกไป คือ Procurator fiscal

3. ระบบแพทย์สอบสวน มีต้นกำเนิดในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระบบที่ได้รับอิทธิพลมาจากระบบโคโรเนอร์ของประเทศอังกฤษ ระบบแพทย์สอบสวนให้อำนาจแก่หัวหน้าแพทย์สอบสวนในการจัดการชั้นสูตรพลิกศพทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรับแจ้งการตาย การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การผ่าชันสูตรศพ และการทำความเข้าใจในเรื่องเหตุตาย โดยมีอำนาจเป็นอิสระแยกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างสิ้นเชิง

นอกจากนี้ยังอาจจำแนกได้อีก 1 ระบบ คือ ระบบศาล ซึ่งมีผู้พิพากษาเป็นผู้ทำการสอบสวนการตายด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามการบริหารงานชั้นสูตรพลิกศพของแต่ละประเทศ อาจเป็นรูปแบบผสมผสาน ทำให้ไม่สามารถจำแนกชนิดของระบบชั้นสูตรพลิกศพได้อย่างชัดเจน

สำหรับประเทศไทยเริ่มปรากฏหลักฐานการใช้กฎหมายชันสูตรพลิกศพครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งในกฎหมายตราสามดวง พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 และพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการชันสูตรพลิกศพตามหลักวิทยาการสมัยใหม่ คือ การกำหนดให้แพทย์ประจำตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุการตาย จนกระทั่งมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 การชันสูตรพลิกศพจึงได้รับการบัญญัติไว้ในภาคสอบสวน ตั้งแต่มาตรา 148 ถึง 156 และยังคงถือเป็นการสถาปนาระบบชันสูตรพลิกศพในลักษณะของระบบตำรวจนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนของชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2555 รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง เกือบทั้งหมดเป็นการแก้ไขเนื้อความในมาตรา 150 เพื่อให้เกิดความเหมาะสมของการปฏิบัติงานระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ โดยมีได้แก้ไขสาระสำคัญในเรื่องของเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ และวัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในกระบวนการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย คือ การตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 นับเป็นการยกระดับการปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพให้มีมาตรฐานสากล โดยกำหนดให้การชันสูตรพลิกศพต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนร่วมกับแพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ พร้อมทั้งสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจรัฐในกรณีที่เกิดการตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยการกำหนดให้การชันสูตรพลิกศพต้องประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 4 ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ พนักงาน

อัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง นอกจากนี้ยังให้สิทธิแก่ญาติของผู้ตายในการรับทราบการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเรื่องการชันสูตรพลิกศพไว้ในมาตรา 148 ถึง 156 ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่มาตรา แต่ด้วยขอบเขตการปฏิบัติงานที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง ประกอบกับความล้าสมัยของเนื้อหาในกฎหมาย ไม่เหมาะสมแก่การนำมาใช้กับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทำให้เกิดแนวความคิดการปฏิรูปกฎหมายอันนำมาซึ่งการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ซึ่งดำเนินการเสร็จสิ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 แต่ยังไม่สามารถประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เนื่องด้วยความไม่เหมาะสมของเนื้อหาในบทบัญญัติที่ร่างขึ้นมาใหม่ ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ถูกขยายระยะเวลาการบังคับใช้ออกไปจนถึงปี พ.ศ. 2560

จากการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยในมิติต่าง ๆ และปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากมีการนำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มาใช้บังคับในด้านบทบาทของนิติพยาธิซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เมื่อเทียบกับกฎหมายชันสูตรพลิกศพที่ใช้อยู่ในปัจจุบันตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาจกล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความไม่เหมาะสมในการกำหนดเหตุในการชันสูตรพลิกศพ

เนื้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... กำหนดเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้แน่นอนอนตายตัวสามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ การตายผิดธรรมชาติ การตายที่อาจเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา และการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ในด้านการควบคุมดูแลพิณิจของเจ้าพนักงาน ไม่ให้ทำการชันสูตรพลิกศพตามอำเภอใจ การกำหนดเหตุที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ถือได้ว่าการนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 มาปรับใช้เป็นอย่างมาก ส่วนการบัญญัติให้การตายโดยไม่มีแพทย์รับรอง ต้องทำการชันสูตรพลิกศพนั้น อาจยังไม่มีความเหมาะสมในสภาพการณ์ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากทำให้ภาระงานของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเพิ่มขึ้น กล่าวคือ การตายนอกสถานพยาบาลแทบทุกกรณีต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ว่าจะมีแพทย์กำลังให้การรักษา หรือเฝ้าผู้ตายอยู่ในขณะเสียชีวิต ทั้งนี้แพทย์เจ้าของไข้จะต้องมีความมั่นใจในการระบุสาเหตุการเสียชีวิตด้วย แต่หากในกรณีที่ผู้ตายมีประวัติการรักษาโรคเรื้อรังในโรงพยาบาล เช่น มะเร็ง วัณโรคปอด ภูมิคุ้มกันบกพร่อง เป็นต้น แล้วผู้ตายหรือญาติแสดงความจำนงขอกลับมาเสียชีวิตที่บ้านพัก เช่นนี้แพทย์อาจไม่ได้อยู่กับผู้ตายด้วยในขณะที่เสียชีวิต จึงไม่มีแพทย์รับรองการตาย ทำให้ต้องจัดการชันสูตรพลิกศพขึ้น โดยไม่มีความจำเป็น

แม้ว่าโดยพฤติการณ์แวดล้อมจะไม่มีเหตุอันควรสงสัยให้ต้องทำการชันสูตรพลิกศพก็ตาม ดังนั้น การร่างกฎหมายในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นแนวทางการชันสูตรพลิกศพในอนาคต เมื่อมีแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์เพียงพอต่อระบบสาธารณสุขของประเทศแล้ว นอกจากนี้ยังพบความไม่เหมาะสมอีกประการหนึ่ง คือ การตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพทุกกรณี โดยไม่มีการยกเว้นการตายด้วยเหตุถูกประหารชีวิตตามกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนเปลืองเช่นเดียวกัน

2. ความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรวิชาชีพ

ในปัจจุบันผู้มีสิทธิได้คำตอบแทนในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ แพทย์ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากแพทย์ให้ไปทำการชันสูตรพลิกศพ การกำหนดคำตอบแทนเช่นนี้ ไม่เป็นการครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจชันสูตรพลิกศพ เช่น เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เจ้าหน้าที่รับส่งศพของมูลนิธิ เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าแพทย์เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับคำตอบแทนมากที่สุด ทั้งในการตรวจศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ และการผ่าศพตรวจชิ้นเนื้อ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นที่อยู่นอกเหนือการบัญญัติหน้าที่ให้ร่วมชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย กลับไม่ได้รับคำตอบแทนใด ๆ เลย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างวิชาชีพอย่างชัดเจน และในอนาคตหากมีการจัดตั้งสำนักงานชันสูตรพลิกศพครบทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย ย่อมต้องมีการจ้างเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ พนักงานชันสูตรพลิกศพ และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน อันก่อให้เกิดรายจ่ายจำนวนมหาศาล โดยที่ผลตอบแทนในการชันสูตรพลิกศพตกอยู่กับเจ้าพนักงานกลุ่มเดิม อันเป็นการสร้างปัญหาด้านการเงินให้แก่รัฐเพิ่มขึ้น กับทั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าตอบแทนที่เหลื่อมล้ำของแต่ละวิชาชีพได้

นอกจากนี้สำนักงานชันสูตรพลิกศพยังมีรายได้หลักมาจากการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการนำค่าใช้จ่ายที่ควรบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และการสาธารณสุข อันก่อให้เกิดสุขภาพอนามัยที่ดีของประชากรในประเทศ แต่กลับถูกนำมาใช้เพื่อกิจการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นการบริหารงบประมาณที่ไม่เหมาะสม และอาจส่งผลเสียต่อระบบส่งเสริมสุขภาพของประเทศได้

3. การกำหนดเงื่อนไขอันไม่เป็นธรรมแก่นิติพยาธิแพทย์ซึ่งปฏิบัติงานในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ

แพทย์นิติเวชและพยาธิแพทย์ผู้ซึ่งเข้าปฏิบัติงานในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ จำเป็นต้องยอมเสียสละความก้าวหน้าในวิชาชีพ และประโยชน์อันพึงได้จากกรับราชการในหน่วยงานเดิมของตน แม้ว่าจะมีการกำหนดให้แพทย์สามารถกลับเข้าดำรงตำแหน่งและรับ

เงินเดือนในตำแหน่งและสังกัดเดิมก็ตาม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น หากแพทย์ผู้นั้นเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ย่อมเสียโอกาสในการขอตำแหน่งทางวิชาการ หากรับราชการทหารหรือตำรวจ ย่อมเสียโอกาสในการเลื่อนชั้นยศ เป็นต้น ส่วนบุคลากรที่ต้องการทำงานในหน่วยงานเดิม โดยไม่ย้ายมาสังกัดสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ จะต้องประสบปัญหาการขาดภาระงาน เนื่องจากหน้าที่หลักของนิติพยาธิแพทย์ ได้แก่ การตรวจหาสาเหตุการตาย การตรวจผู้ป่วยคดี และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางการแพทย์เพื่อตอบข้อสงสัยทางกฎหมาย หากแพทย์นิติเวชไม่อาจตรวจชั้นสูตรพลิกศพ หรือไม่สามารรถทำการผ่าศพได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อวิชาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขในลักษณะดังกล่าวจึงยิ่งทำให้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่เป็นนิติพยาธิแพทย์ทวีความรุนแรงมากขึ้น และทำให้การปฏิรูปกฎหมายชั้นสูตรพลิกศพล้มเหลวในที่สุด

4. ความไม่เป็นเอกภาพขององค์กรชั้นสูตรพลิกศพ

สำนักงานชั้นสูตรพลิกศพแต่ละแห่งถูกกำหนดให้ตั้งอยู่ในพื้นที่การดูแลของโรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัด เนื่องจาก โครงสร้างของกฎหมายมุ่งเน้นให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ โดยมีคณะกรรมการการชั้นสูตรพลิกศพเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานด้านการชั้นสูตรพลิกศพทั้งหมด แต่เนื่องจากในปัจจุบันงานชั้นสูตรพลิกศพมีการกระจายตัวอยู่ในส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุขโดยตรง และอยู่ภายใต้กำกับหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นต้น จึงอาจทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่สามารถบังคับใช้กับส่วนราชการอื่นที่อยู่นอกเหนือการกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้ยังอาจประสบกับความยากลำบากในการขอคืนพื้นที่ชั้นสูตรพลิกศพทั้งหมดจากหน่วยงานอื่น เพื่อสร้างระบบอำนาจการชั้นสูตรพลิกศพให้เป็นหนึ่งเดียวกันทั่วประเทศ

5. การพัฒนากลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเป็นสิ่งหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติที่มีอยู่เดิมในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นได้จากการให้อำนาจประชาชนเข้าร่วมรับทราบขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการออกรายงานชั้นสูตรพลิกศพ และสามารถทำคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อเห็นว่า การชั้นสูตรพลิกศพเป็นไปโดยขาดความชอบธรรม นอกจากนี้ยังได้แยกระบบชั้นสูตรพลิกศพออกเป็นอิสระจากองค์กรตำรวจ โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีฐานะเป็นผู้สนับสนุนในการชั้นสูตรพลิกศพ มิใช่เป็นผู้มีบทบาทหลักดังเช่นที่เคยเป็นมาแต่เดิม อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้นั้น โดยมากเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจจากภายนอกองค์กร ส่วนการตรวจสอบภายในองค์กรพบเพียงการให้อำนาจแก่

คณะกรรมการการชันสูตรพลิกศพ ในการแต่งตั้งหรือถอดถอนเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ โดยปราศจากการกำหนดให้บุคลากรในสายการบังคับบัญชาสามารถตรวจสอบดุลพินิจของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพได้

การศึกษาระบบการชันสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ทั้งในด้านเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนบาทในการชันสูตรพลิกศพ กระบวนการ และการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ เพื่อนำมาปรับใช้แก่การพัฒนากฎหมายของประเทศไทย สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ระบบชันสูตรพลิกศพของแต่ละประเทศมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกัน สำหรับรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้ระบบแพทย์สอบสวนรัฐส่วนกลาง (Centralized Stated Medical Examiner System) ไม่ได้แบ่งอำนาจการชันสูตรพลิกศพไปยังแต่ละ County ส่วนประเทศอังกฤษใช้ระบบโคโรเนอร์ และประเทศญี่ปุ่นนั้นมีลักษณะค่อนข้างไปทางระบบแพทย์สอบสวน เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ยังคงให้อำนาจแก่ระบบตำรวจอยู่ด้วย ทั้ง 3 ประเทศมีแนวทางการจัดการชันสูตรพลิกศพที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งหรือรองรับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรชันสูตรพลิกศพ ทำหน้าที่เฉพาะด้านการพิสูจน์สาเหตุการเสียชีวิตโดยไม่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางสาธารณสุข และแยกเป็นอิสระจากงานสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ยังคงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อค้นหาความจริงในคดีอาญา

2. กฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มาทำหน้าที่สอบสวนการตายว่าต้องเป็นนิติพยาธิแพทย์ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เนื่องจากแพทย์จะต้องสำเร็จการอบรมเพื่อเป็นพยาธิแพทย์ แล้วจึงสามารถเข้ารับการอบรมเพื่อเป็นนิติพยาธิแพทย์ได้ต่อไป ส่วนประเทศอังกฤษกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพยาธิแพทย์ สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้นมีข้อกำหนดที่ยืดหยุ่นกว่าทั้ง 2 ประเทศ โดยให้ทั้งนิติพยาธิแพทย์ หรือแพทย์สาขาอื่น ๆ สามารถเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพได้

3. กฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ และประเทศอังกฤษ ระบุเหตุตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพไว้โดยละเอียด ซึ่งช่วยลดการใช้ดุลพินิจของผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ และทำให้การปฏิบัติงานมีความชัดเจน ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีทิศทางการดำเนินงานที่แตกต่างออกไป คือ การให้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางแก่ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งมีผลช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการบังคับใช้กฎหมายให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

4. รัฐแมสซาชูเซตส์ และประเทศอังกฤษ กำหนดให้กระบวนการชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่ขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ การชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ การผ่าชันสูตรศพ และการปล่อยศพ เป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรชันสูตรพลิกศพ แต่ไม่ได้ตัดสิทธิของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นใน

การเข้าร่วมกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ เพียงแต่กำหนดบทบาทให้มีฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือในการชั้นสูตรพลิกศพเท่านั้น ส่วนประเทศญี่ปุ่นแม้ว่าจะมีองค์กรชั้นสูตรพลิกศพเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ แต่แพทย์สอบสวนมิได้เป็นผู้มีสิทธิขาดในการดำเนินการชั้นสูตรพลิกศพ เนื่องจากแพทย์สอบสวนได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่ให้ความเห็นในเรื่องสาเหตุการเสียชีวิต เพื่อประกอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

5. การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของประเทศอังกฤษโดยภาคประชาชน นับว่าเป็นระบบที่มีความเข้มแข็งที่สุด เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านคำสั่งของโคโรเนอร์ได้ในทุกขั้นตอน ส่วนกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์มีการสร้างกลไกการตรวจสอบอำนาจระหว่างองค์กรภาครัฐ แต่ค่อนข้างจำกัดสิทธิแก่ญาติของผู้เสียชีวิตในการตรวจสอบการชั้นสูตรพลิกศพ ส่วนประเทศญี่ปุ่นนั้นมิใช่ระบบถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรภาครัฐด้วยกัน ไม่ให้มีฝ่ายใดเป็นผู้บริหารจัดการชั้นสูตรพลิกศพเพียงองค์กรเดียว แต่กลับไม่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้าทำการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะ

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาระบบชั้นสูตรพลิกศพของรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ทั้งในด้านข้อกำหนดและวิธีปฏิบัติงาน ทำให้ทราบว่ากฎหมายชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยซึ่งได้รับการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังขาดความไม่เหมาะสมต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงเกิดความพยายามในการพัฒนากฎหมายชั้นสูตรพลิกศพให้มีมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ จนกระทั่งมีการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... แต่เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้บ่งชี้ว่ายังไม่มีความเหมาะสมบางประการ และเพื่อให้กฎหมายมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านบทบัญญัติ การบังคับใช้กฎหมาย สามารถป้องกันปัญหาจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถอำนวยความสะดวกความยุติธรรมทางอาญาได้อย่างแท้จริง จึงขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนากฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องชั้นสูตรพลิกศพ

ควรทบทวนบทบัญญัติในเรื่องเหตุตายที่ต้องทำการชั้นสูตรพลิกศพ กรณีที่ความตายเกิดขึ้น โดยไม่มีแพทย์รับรองการตาย แต่มีข้อมูลทางการแพทย์แสดงประวัติการรักษา หรือการดำเนินโรค หรือมีการระบุสาเหตุที่แน่ชัดของการเจ็บป่วย ซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าการตายนั้นเป็นผลตามปกติของโรค หรือภาวะใด ๆ อันก่อให้เกิดการเสียชีวิตในที่สุด ในการนี้ให้หมายรวมทั้ง

การเสียชีวิตภายในโรงพยาบาล และภายนอกโรงพยาบาล กับทั้งกำหนดให้การตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ ยกเว้นการตายด้วยเหตุถูกประหารชีวิตตามกฎหมาย เพื่อเป็นการลดภาระของเจ้าพนักงานในการชันสูตรพลิกศพ และประหยัดงบประมาณแผ่นดิน

2. การลดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรวิชาชีพ

ควรกำหนดบทบาทขององค์กรวิชาชีพที่มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพให้มีความครอบคลุม ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล แต่ยังรวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนภารกิจด้วย เช่น เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เจ้าหน้าที่ในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ เจ้าหน้าที่รับส่งศพจากสมาคมหรือองค์กรอิสระอื่น ๆ เป็นต้น พร้อมทั้งกำหนดค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ สำหรับการชันสูตรพลิกศพแต่ละครั้งในอัตราที่เหมาะสม โดยการตราเป็นระเบียบกระทรวงเช่นเดียวกับการกำหนดค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ได้ทำการชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

3. การกำหนดเงื่อนไขที่เป็นธรรมแก่นิติพยานแพทย์และพยานแพทย์ สำหรับการปฏิบัติงาน ณ สำนักงานชันสูตรพลิกศพ

หากการปฏิรูปการชันสูตรพลิกศพยังคงยืนยันแนวทางเดิม คือ ให้นิติพยานแพทย์หรือพยานแพทย์ เข้าประจำการในตำแหน่งเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชันสูตรพลิกศพแล้วแต่กรณี โดยมีฐานะการบังคับบัญชาเป็นอิสระจากหน่วยงานเดิม จึงสมควรให้นับคำนวณระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ รวมกับอายุราชการเดิมก่อนเข้าปฏิบัติงานในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ เพื่อประโยชน์แก่การคำนวณบำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอื่น พร้อมทั้งให้ได้รับเงินเดือนและตำแหน่งสูงขึ้นไปกว่าเงินเดือนและตำแหน่งเดิม ในอัตราที่เหมาะสมแก่ระยะเวลาปฏิบัติงาน และไม่ตัดสิทธิ์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดในระหว่างที่ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานชันสูตรพลิกศพ

4. การกำหนดบทบาทบัญญัติให้มีความครอบคลุมการปฏิบัติงานจริง

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... มุ่งให้สิทธิประโยชน์แก่บุคลากรที่อยู่ในสังกัดสำนักงานชันสูตรพลิกศพ โดยมีได้คำนึงว่านิติพยานแพทย์ที่ยังคงปฏิบัติงานในสังกัดเดิมของตนจะได้รับผลกระทบเล็กน้อยเพียงใด ดังนั้นจึงควรเพิ่มบทบัญญัติในส่วนของการกำหนดขอบเขตภาระงานของผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในสำนักงานชันสูตรพลิกศพ ว่ามีสิทธิทำงานด้านนิติเวชศาสตร์ในส่วนใดบ้างที่นอกเหนือจากการชันสูตรพลิกศพ มิเช่นนั้นจะมีผลทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวออกอำนาจบังคับให้นิติพยานแพทย์ทุกคนต้องจำยอม หรือ

ถูกบังคับโดยปริยาย ให้ย้ายมาสังกัดสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ เพราะเหตุสูญเสียประโยชน์พึงได้ที่ตนเคยได้รับ

5. การบริหารจัดการสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

ควรกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารรายได้ของสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมดทั่วประเทศ โดยปกติแล้วเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่การชั้นสูตรพลิกศพ จะกระทำเพื่อแสวงหารายได้จากประชาชน เนื่องจากเป็นการทำงานภายใต้อำนาจรัฐเพื่อค้นหาความจริงทางอาญา แต่ในกรณีที่มีการให้บริการซึ่งอยู่นอกเหนือการผ่านชั้นสูตรศพตามปกติ เช่น การวินิจฉัยรักษาศพ การขนย้ายศพไปประกอบพิธีทางศาสนาภายหลังการผ่านชั้นสูตรศพเสร็จสิ้น การขอผ่านชั้นสูตร โดยบริษัทประกันชีวิตหรือเอกชนใด ๆ เป็นต้น จึงสมควรจัดเก็บค่าธรรมเนียม โดยการกำหนดในประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่นใดของกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งกำหนดวิธีบริหารรายได้ขององค์กรอย่างรัดกุม เพื่อให้สำนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีรายได้สำหรับบริหารจัดการองค์กร นอกเหนือจากรายได้หลักซึ่งได้รับการจัดสรรจากกระทรวงสาธารณสุข และเพื่อป้องกันบุคคลภายนอกเข้ามาหาผลประโยชน์อันมิควรได้จากการชั้นสูตรพลิกศพ

6. การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

ควรพัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดให้บุคลากรในสายการบังคับบัญชาทั้งในส่วนของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ สามารถทำคำร้องเพื่อตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของผู้อื่นได้ และบุคคลนอกสายการบังคับบัญชาซึ่งปฏิบัติงานในสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพแห่งอื่น สามารถทำความเห็นเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจ โดยการยื่นเรื่องให้คณะกรรมการการชั้นสูตร พลิกศพเป็นผู้วินิจฉัย

7. การตรวจสอบความพร้อมของบุคลากรเมื่อร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ได้รับการตราเป็นกฎหมาย

ควรสอบถามความคิดเห็นของนิติพยาธิแพทย์และพยาธิแพทย์ทั่วประเทศ ถึงความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงระบบการชั้นสูตรพลิกศพ และการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนเอง ว่ามีข้อจำกัดหรืออุปสรรคในเรื่องใดบ้าง สามารถดำเนินงานได้จริงหรือไม่ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด นอกจากนี้ควรสอบถามไปยังตัวแทนขององค์กรวิชาชีพอื่น ซึ่งมีส่วนร่วมในงานชั้นสูตรพลิกศพเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และก่อให้เกิดการพัฒนา ระบบการชั้นสูตรพลิกศพอย่างยั่งยืน สามารถคืนความยุติธรรมให้สังคมได้อย่างแท้จริง

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... ยังขาดความเหมาะสมในประการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และเพื่อให้

กฎหมายชั้นสูตรพลิกศพมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้นิพนธ์จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... โดยอาศัยร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. .... เป็นต้นแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ร่างพระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในหมวด 2 การชั้นสูตรพลิกศพ ลักษณะ 2 การสอบสวน ภาค 2 สอบสวน แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การชั้นสูตรพลิกศพ” หมายความว่า การตรวจพิสูจน์การตายหรือการตรวจพิสูจน์ศพ ที่เกิดเหตุหรือสำนักงาน รวมถึงการผ่าศพ เพื่อให้ทราบถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหนและเมื่อใด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ” หมายความว่า เจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ” หมายความว่า พนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

“พยาธิแพทย์” หมายความว่า ผู้สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตที่ขึ้นทะเบียนมีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีวุฒิบัตรหรืออนุมัติบัตรทางพยาธิวิทยากายวิภาค โดยการอนุมัติของคณะกรรมการแพทยสภา

“นิติพยาธิแพทย์” หมายความว่า ผู้สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตที่ขึ้นทะเบียนมีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีวุฒิบัตรหรืออนุมัติบัตรทางนิติเวชศาสตร์ โดยการอนุมัติของคณะกรรมการแพทยสภา หรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตที่ขึ้นทะเบียนมีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีวุฒิบัตรหรืออนุมัติบัตรทางพยาธิวิทยากายวิภาค ร่วมกับได้รับวุฒิบัตรหรืออนุมัติบัตรทางนิติเวชศาสตร์ โดยการอนุมัติของคณะกรรมการแพทยสภา

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

การชันสูตรพลิกศพ

มาตรา 6 ให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการตายดังต่อไปนี้

- (1) การตายที่ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่าผู้ตายเป็นใคร
- (2) ฆ่าตัวตาย
- (3) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (4) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (5) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (6) ตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตโนมัติของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย
- (7) ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- (8) ตายโดยมีปรากฏเหตุ หรือโรค หรือภาวะทุพพลภาพใด ๆ ก่อนตาย

มาตรา 7 การตายตามมาตรา 6 เกิดมีขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ญาติของผู้ตาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งพบเห็นการตายจัดการดังต่อไปนี้

- (1) เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบศพนั้นเอง เพียงเท่าที่จะทำได้
- (2) ไปแจ้งความแก่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่โดยเร็วที่สุด

ความในมาตรานี้ให้หมายรวมถึงการพบอวัยวะ ชิ้นส่วน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของศพด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 8 เมื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจได้รับแจ้งการตายตามมาตรา 7 แล้ว ให้ไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ทันที

ในกรณีที่ตำรวจเป็นผู้รับแจ้ง ให้ตำรวจมีหน้าที่แจ้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ทราบ

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือตำรวจมีอำนาจปิดกั้นอาณาเขตและรักษาสภาพแห่งสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปหรือกระทำการใด ๆ ในสถานที่ที่ปิดกั้นนั้นได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพหรือตำรวจอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงได้

ก่อนการชันสูตรพลิกศพ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

มาตรา 9 ในกรณีที่มีเหตุปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายเป็นผลจากการกระทำผิด ให้พนักงานสอบสวนไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ และรับผิดชอบสถานที่นั้นตลอดเวลาที่จำเป็นเพื่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ

ให้พนักงานสอบสวนร่วมกับเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและสภาพที่ศพอยู่ และรายละเอียดแห่งสถานที่ปิดกั้น การบันทึกรายละเอียดดังกล่าวอาจรวมถึงการบันทึกใด ๆ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น

มาตรา 10 เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีอำนาจเข้าไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่และทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่นั้น

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ การบันทึกรายละเอียดดังกล่าวอาจรวมถึงการบันทึกใด ๆ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอาจมอบหมายให้พนักงานชันสูตรพลิกศพหรือลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การตายตามมาตรา 6(6) หรือ (7)
- (2) เมื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพได้รับรายงานจากผู้ได้รับมอบหมายแล้วเห็นว่ามี ความจำเป็นต้องไปยังสถานที่ที่ศพอยู่นั้นด้วยตนเอง

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพและผู้ได้รับมอบหมายเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 11 เมื่อทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ที่ศพอยู่เสร็จสิ้นแล้ว และหากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา 12 ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพหรือผู้ได้รับมอบหมายจัดให้มีการเคลื่อนย้ายศพไปยังสำนักงาน เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นจะเคลื่อนย้ายศพไปยังสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศปกำหนดก็ได้

มาตรา 12 เมื่อมีการเคลื่อนย้ายศพมายังสำนักงานหรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศปกำหนดแล้ว ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำการตรวจพิสูจน์ศพและอาจมีคำสั่งให้ผ่าศพในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุหรือพยานหลักฐานแห่งการตาย
- (2) พนักงานสอบสวนร้องขอให้ทำการผ่าศพ
- (3) สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครองหรือญาติของผู้ตาย ร้องขอให้ทำการผ่าศพ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพปฏิเสธไม่ทำการผ่าศพตามคำร้องขอของบุคคลตาม (2) หรือ (3) ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพจัดทำความเห็นของตนและแจ้งให้ผู้นั้นคำร้องขอทราบด้วย

มาตรา 13 ในกรณีที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพมีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายเกิดจากการกระทำความผิดอาญา หรือในกรณีที่เห็นสมควร ก่อนทำการผ่าศพให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการผ่าศพไปยังบุคคลเหล่านี้

- (1) พนักงานสอบสวน และ
- (2) สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครองหรือญาติของผู้ตายทราบ ตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้

บุคคลตามวรรคหนึ่งอาจเข้าร่วมในการผ่าศพโดยต้องปฏิบัติตามวิธีการที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศปกำหนด

มาตรา 14 การปฏิบัติต่อผู้ตาย และการผ่าศพ จะต้องคำนึงถึงความเชื่อและประเพณีอันดีงามทางศาสนาของผู้ตาย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อทราบเหตุและพยานหลักฐานการตาย

มาตรา 15 ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพออกรายงานการชันสูตรพลิกศพและหนังสือรับรองการตายเมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(1) เมื่อเห็นว่าการตรวจพิสูจน์ศพ ณ สถานที่ที่ศพอยู่เสร็จสิ้นแล้วและเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพเพื่อปฏิบัติตามมาตรา 12

(2) เมื่อมีการเคลื่อนย้ายศพมายังสำนักงานหรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพกำหนด และได้ทำการตรวจพิสูจน์เสร็จสิ้นแล้วโดยไม่มีคำสั่งให้ผ่าศพ

(3) เมื่อการผ่าศพเสร็จสิ้นแล้ว

ในกรณีการชันสูตรพลิกศพเสร็จด้วยเหตุตาม (1) หรือ (2) ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพออกรายงานการชันสูตรพลิกศพและหนังสือรับรองการตายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พบศพ

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ผ่าศพตาม (3) ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพออกรายงานการชันสูตรพลิกศพเบื้องต้นและหนังสือรับรองการตายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พบศพ และออกรายงานการชันสูตรพลิกศพฉบับสมบูรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่การผ่าศพเสร็จสิ้น ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน

มาตรา 16 รายงานการชันสูตรพลิกศพต้องแสดงรายละเอียดอย่างน้อยดังต่อไปนี้

(1) ชื่อและนามสกุลของผู้ตายเท่าที่จะทราบ

(2) สถานที่ที่พบการตาย

(3) เวลาที่ตาย

(4) เหตุที่ตาย

(5) พฤติการณ์ที่ตาย

(6) ในกรณีที่มีการผ่าศพให้ระบุรายละเอียดถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพ ตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น

(7) ชื่อและนามสกุลของผู้ตรวจศพ ณ สถานที่ที่พบศพ สำนักงานที่ทำการผ่าศพ เจ้าพนักงานผู้ทำการผ่าศพ และลายมือชื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ

เมื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำรายงานการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งรายงานเช่นว่านั้นไปยังบุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งทันที

การจัดทำรายงานการชั้นสูตรพลิกศพตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

มาตรา 17 เมื่อได้รับรายงานการชั้นสูตรพลิกศพแล้ว บุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับการรายงานการชั้นสูตรพลิกศพ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

(1) ยกเลิกรายงานการชั้นสูตรพลิกศพ หากเห็นว่ารายงานการชั้นสูตรพลิกศพดำเนินการโดย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และสั่งให้มีการจัดการชั้นสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือ

(2) ให้ทำการตรวจพิสูจน์การตาย หรือทำการผ่าศพ หากเห็นว่ารายงานการชั้นสูตรพลิกศพไม่มีการแสดงซึ่งเหตุและผลเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

ในระหว่างการยื่นคำร้องขอต่อศาลตามวรรคหนึ่ง และขณะที่ศาลทำการไต่สวนตาม มาตรา 18 ให้ทำการเก็บรักษาศพไว้ในสำนักงานที่ทำการผ่าศพ หรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงาน ชั้นสูตรพลิกศพกำหนด

มาตรา 18 ให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องเช่นว่านั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำ ร้องขอ ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง แต่ทั้งนี้ไม่ ตัดสิทธิผู้ยื่นคำขอในการที่จะนำสืบพยานหลักฐานหรือขอให้เรียกผู้เชี่ยวชาญอื่นมาให้ความเห็น เพิ่มเติมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ให้ศาลมีคำสั่งภายในสามวันนับแต่เสร็จการไต่สวน คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

มาตรา 19 ถ้าศาลมีคำสั่งให้จัดการชั้นสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือให้ทำการตรวจพิสูจน์ การตาย หรือทำการผ่าศพ ให้ศาลกำหนดเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอื่นที่มีผู้ทำการชั้นสูตรพลิก ศพเดิมเป็นผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพด้วย ทั้งนี้อาจมีคำสั่งให้ผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพเดิมเข้าร่วมด้วย ก็ได้

มาตรา 20 ให้ผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 19 รายงานผลให้ศาลทราบภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 มาใช้ บังคับกับการชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 19 โดยอนุโลม ถ้าศพได้ฝังไว้แล้ว เจ้าพนักงานชั้นสูตร

พลิกศพอาจมีคำสั่งให้เอาศพขึ้นเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพก็ได้ เว้นแต่จะเป็นอันตรายแก่นามัยของประชาชน

มาตรา 21 เมื่อได้ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพคืนศพแก่บุคคลที่แสดงตนว่าเป็นสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายโดยเร็ว เว้นแต่

(1) ในกรณีทีล่วงพ้นระยะเวลาสามสิบวันแล้ว ไม่มีผู้มารับศพ ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพจัดการศพตามพิธีกรรมที่เห็นสมควร

(2) ถ้าไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ตายเป็นใคร ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมจากศพเพื่อรอการตรวจเปรียบเทียบ และเก็บศพไว้จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายเป็นใคร หรือจัดการศพตามพิธีกรรมที่เห็นสมควร ภายหลังจากสามสิบวันนับแต่การชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น

มาตรา 22 การเผาศพที่มีการชันสูตรพลิกศพจะกระทำได้เมื่อมีคำสั่งจากเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ หรือล่วงพ้นระยะเวลาที่ไม่มีผู้มารับศพคืนแล้ว

มาตรา 23 เพื่อประโยชน์ในการชันสูตรพลิกศพ บุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งหรือผู้มีส่วนได้เสียอาจร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งห้ามมิให้มีการเผาศพภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้

มาตรา 24 เมื่อพ้นระยะเวลาที่อาจขอให้มีการชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 17 หรือเมื่อศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขอตามมาตรา 18 แล้ว ห้ามมิให้มีการชันสูตรพลิกศพในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี หรือพนักงานอัยการร้องขอ

ในกรณีเช่นว่านี้ บุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งหรือผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 18 และให้นำมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 25 ถ้ายกบัญชีใดกำหนดให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพต้องแจ้งหรือส่งการดำเนินการของตนให้บุคคลอื่นทราบ ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพปิดประกาศการดำเนินการเช่นนั้น ณ สำนักงานด้วย

ผู้ใดประสงค์จะคัดสำเนาเอกสารใดที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพจัดทำขึ้นตามความในหมวดนี้ ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพดำเนินการคัดสำเนาให้ โดยให้เสียค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา 26 เมื่อได้รับรายงานการชันสูตรพลิกศพการตายตามมาตรา 6 (6) และ 7 แล้วให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ

เมื่อได้รับสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย และมีเหตุอันควรเชื่อว่าการตายนั้นเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบของเจ้าพนักงานผู้ใดหรือไม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ

มาตรา 27 ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาล และให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย ตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้ทราบก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวันและให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานที่แสดงถึงการตายมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่ทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานหลักฐานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิแต่งตั้งทนายความดำเนินการแทนได้ หากไม่มีทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลดังกล่าวเข้ามาในคดี ให้ศาลตั้งทนายความขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทนายความฝ่ายญาติผู้ตาย

มาตรา 28 เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติมหรือเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบก็ได้ และศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้นำสืบ

พยานหลักฐานที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอื่นมาให้ความเห็นโต้แย้ง หรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

มาตรา 29 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 172 ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนของศาล ในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

หมวด 2

คณะกรรมการชั้นอุทธรณ์พิพากษ

มาตรา 30 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการการชั้นอุทธรณ์พิพากษ” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม หัวหน้าภาควิชานิติเวชศาสตร์หรือหัวหน้าหน่วยนิติเวชศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสามคน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติเวชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กฎหมาย หรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งกรรมการโดยตำแหน่งเป็นผู้เลือกอีกสามคนเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นเลขานุการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุขจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 31 ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 30 อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา 32 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี

(3) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

(4) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกจริงหรือไม่ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 33 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 31 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 32

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ รัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 34 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางการบริหารงานการชั้นสูงตรพลีกศพอรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงสาธารณสุข

(2) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานชั้นสูงตรพลีกศพอและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และเงินสนับสนุนการดำเนินการของสถานปฏิบัติการ โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

(3) เสนอแนะการแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูงตรพลีกศพอและพนักงานชั้นสูงตรพลีกศพอ และการจัดตั้งสำนักงานของเจ้าพนักงานชั้นสูงตรพลีกศพอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

(4) ให้ความสำคัญว่ากล่าวตักเตือน ภาคทัณฑ์ พักการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสนอคำสั่งให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพและพนักงานชั้นสูตรพลิกศพพ้นจากตำแหน่ง

(5) ประสานงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและการชั้นสูตรพลิกศพ หน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวิจัยด้านการชั้นสูตรพลิกศพ

(6) สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการชั้นสูตรพลิกศพ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพทั้งระบบ ตลอดจนการดำเนินการวิจัยด้านชั้นสูตรพลิกศพ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ และภาคประชาสังคมตลอดจนนานาชาติ

(7) ให้คำปรึกษาแนะนำ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านชั้นสูตรพลิกศพแก่องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ

(8) กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และจริยธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ รวมถึงมาตรการเพื่อประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และการให้ความเห็นตามหลักวิชาการของผู้ปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพ

(9) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

(10) กำกับดูแลและพัฒนาการดำเนินการของผู้ปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

(11) รับรองหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 35 คณะกรรมการอำนวยการระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับการประชุมของคณะกรรมการเป็นการเฉพาะเรื่องหรือทั่วไปก็ได้ หากไม่มีระเบียบ ข้อกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การประชุมของคณะกรรมการให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการ

ในกรณีที่กรรมการคนใดเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่เสนอนั้น โดยเร็ว

มาตรา 36 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 37 คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในมาตรา 35 และมาตรา 36 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 38 ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน อาจขอให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจัดส่งเอกสารข้อมูล และชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา 39 ให้กรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ได้รับค่าตอบแทนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด 3

เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

ส่วนที่ 1

การแต่งตั้ง

มาตรา 40 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 41 เป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพประจำสำนักงานแห่งใดแห่งหนึ่งตามคำแนะนำของคณะกรรมการหลักเกณฑ์และวิธีการในการได้มาซึ่งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการชั้นสูตรพลิกศพกำหนด

การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 41 บุคคลผู้มีสิทธิได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (5) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (6) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกไล่ออกจากราชการไว้ก่อน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (8) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (9) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (10) ไม่เป็นผู้ต้องเคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (11) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (12) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออกเพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (13) สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา
- (14) เป็นนิติพยาธิแพทย์หรือพยาธิแพทย์ ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพ หรือการผ่าศพมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

มาตรา 42 ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจยกเว้นคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งตามมาตรา 41 สำหรับการแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพก็ได้

มาตรา 43 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกได้

มาตรา 44 เจ้าพนักงานพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ครบวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) ขาดคุณสมบัติ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพพ้นจากตำแหน่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคนใหม่โดยเร็ว และให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

เมื่อปรากฏว่าเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคนใดจะพ้นจากตำแหน่งภายในระยะเวลาหกเดือน ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขพิจารณาแต่งตั้งบุคคลใดเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ โดยให้ผู้นั้นได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคนเดิมพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนที่ 2

สำนักงานและเขตอำนาจ

มาตรา 45 ให้จัดตั้งสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพขึ้นในโรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายตามมาตรา 6 ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ความรับผิดชอบของโรงพยาบาลนั้น

การจัดตั้งสำนักงานและการกำหนดเขตอำนาจของสำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตพื้นที่อื่นให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา โดยต้องคำนึงถึงเขตการปกครอง เขตอำนาจศาลหรือเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน จำนวนประชากร และระยะทางในการเดินทางจาก

สำนักงานไปยังท้องที่ที่รับผิดชอบ กรณีที่มีความจำเป็นอาจจัดตั้งสำนักงานมากกว่าหนึ่งแห่งในแต่ละจังหวัดก็ได้

มาตรา 46 ให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงยุติธรรมจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอแก่การปฏิบัติงานที่เป็นกลางของสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และจัดหาหรืออนุญาตให้ใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานชั้นสูตรพลิกศพเดิมซึ่งมิได้รับการจัดตั้งเป็นสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ โอนยานพาหนะ เครื่องมือ และอุปกรณ์อื่นใดอันจำเป็นแก่การชั้นสูตรพลิกศพ ให้แก่สำนักงานชั้นสูตรพลิกศพที่มีเขตอำนาจในท้องที่นั้น

มาตรา 47 เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีอำนาจชั้นสูตรพลิกศพในเขตอำนาจของสำนักงานแห่งท้องที่ที่ตนได้รับการแต่งตั้ง

ถ้าการชั้นสูตรพลิกศพเกี่ยวพันกันกับเขตอำนาจของสำนักงานหลายแห่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ชี้ขาดว่าสำนักงานใดมีเขตอำนาจในการชั้นสูตรพลิกศพนั้น

มาตรา 48 ในกรณีที่สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายเห็นว่า เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพที่มีเขตอำนาจเป็นผู้มีส่วน ได้เสียหรือมีเหตุผลพิเศษที่อาจทำให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเป็นกลางหรือโดยอิสระ บุคคลเช่นนั้นอาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจในท้องที่นั้น ให้ระงับการชั้นสูตรพลิกศพไว้จนกว่าศาลจะมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในเขตท้องที่อื่น เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพแทนก็ได้ คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

มาตรา 49 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในเขตท้องที่อื่น เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพแทน ตามมาตรา 48 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพที่มีเขตอำนาจเดิมจัดการส่งศพหรือส่วนของศพไปยังสำนักงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ที่ศาลสั่งให้ทำการชั้นสูตรพลิกศพแทนทันที

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพแทนดำเนินการตามมาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 และมาตรา 17 และเมื่อเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพทำรายงานชั้นสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งรายงานเช่นว่านั้นไปยังผู้ร้องขอ เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทันที

มาตรา 50 ในกรณีที่ท้องที่ใดมีการตายที่ต้องชั้นสูตรพลิกศพในคราวเดียวกันจำนวนมาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในท้องที่อื่น

หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านการชันสูตรพลิกศพไปช่วยเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพแห่งท้องที่ที่มีการตายก็ได้ โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินสามเดือน

ในกรณีการตายตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุร้ายแรง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจมีคำสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพสำหรับการตายนั้น โดยไม่เกินกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพแห่งท้องที่ที่มีการตายเป็นผู้ช่วยในการชันสูตรพลิกศพการตายนั้น

มาตรา 51 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ส่งศพหรือส่วนใดของศพไปยังเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอื่น หรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยา ในศูนย์การแพทย์ โรงพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา หรือสถานปฏิบัติการอื่น เพื่อทำการตรวจพิสูจน์ศพหรือผ่าศพแทนตน

(2) มอบหมายให้พนักงานชันสูตรพลิกศพหรือลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่อย่างใด ๆ ตามที่กฎหมายนี้อาจให้มอบหมายได้

ในกรณีการผ่าศพ ผู้ที่ทำการผ่าศพจะต้องเป็นพยาธิแพทย์ ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพหรือการผ่าศพมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือเป็นนิติพยาธิแพทย์ และต้องเป็นผู้ที่ได้รับการจดทะเบียนรายชื่อไว้ต่อสำนักงานชันสูตรพลิกศพในเขตท้องที่นั้นเท่านั้น

หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจดทะเบียนรายชื่อผู้ที่สามารถทำการผ่าศพได้ตามวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

ในกรณีตาม (2) พนักงานที่ได้รับมอบหมายย่อมมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานในการชันสูตรพลิกศพนั้น

ส่วนที่ 3

การบริหารจัดการสำนักงาน

มาตรา 52 เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพมีฐานะเป็นหัวหน้าของสำนักงาน และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานชันสูตรพลิกศพ และลูกจ้างของสำนักงาน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงาน เพื่อให้เป็นหน่วยธุรการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ

มาตรา 53 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 54 เป็นพนักงานชันสูตรพลิกศพ

หลักเกณฑ์ และวิธีการได้มาซึ่งพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 54 พนักงานชั้นสูตรพลิกศพต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (5) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (6) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกไล่ออกจากราชการไว้ก่อน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (8) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (9) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (10) ไม่เป็นผู้ต้องเคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (11) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (12) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออกเพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (14) สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา
- (15) เป็นพยาธิแพทย์ ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพหรือการผ่าศพมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือเป็นนิติพยาธิแพทย์

เมื่อมีความจำเป็นอาจแต่งตั้งพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มเวลาก็ได้

มาตรา 55 พนักงานชั้นสูตรพลิกศพพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติ

มาตรา 56 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอาจจ้างลูกจ้างเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตนก็ได้

คุณสมบัติของผู้ที่จะจ้าง ระยะเวลาการจ้าง กรอบอัตราจ้าง วิธีการจ้าง การบังคับตามสัญญา และสิทธิของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในการเลิกสัญญา ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด แต่ทั้งนี้ระยะเวลาการจ้างในแต่ละครั้ง จะต้องไม่เกินกว่าวาระการดำรงตำแหน่งของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 57 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมอบหมายพนักงานชั้นสูตรพลิกศพหนึ่งคนเป็นผู้ทำการแทน และให้ผู้ทำการแทนทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายและรักษาการเมื่อเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา 58 เงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือลูกจ้าง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการปฏิบัติงานที่เป็นกลาง ประสิทธิภาพและปริมาณงานที่แตกต่างของผู้ปฏิบัติงานด้านการชันสูตรพลิกศพ

เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานตามกฎหมายอื่นอีก

มาตรา 59 เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่ประสงค์จะรับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือได้รับการจ้างเป็นลูกจ้างของสำนักงาน ให้แจ้งความจำเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และจะต้องผ่านการคัดเลือกหรือการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 60 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน คณะกรรมการการชันสูตรพลิกศพอาจเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อทำคำสั่งขอให้ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมาปฏิบัติงานในสำนักงานก็ได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้นั้น และมีข้อตกลงที่ทำไว้ในการอนุมัติ

ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นตามวรรคหนึ่งได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการ หรือออกจากงานไปปฏิบัติงานใด ๆ และให้นับระยะเวลาห่างที่มาปฏิบัติงานใน

สำนักงานสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นทำนองเดียวกัน เสมือนอยู่ปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานเต็มเวลาดังกล่าวแล้วแต่กรณี

มาตรา 61 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 60 ขอกลับเข้ารับราชการ หรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิม หรือสิ้นสุดระยะเวลาที่มาปฏิบัติงานในสำนักงาน ให้ผู้นั้นได้รับการบรรจุ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนในส่วนราชการหรือหน่วยงานเดิม ในระดับตำแหน่ง และขึ้นเงินเดือนที่ไม่ต่ำกว่าระดับตำแหน่งและขึ้นเงินเดือนเดิมตามข้อตกลงที่ทำไว้

หมวด 4

บทกำหนดโทษ

มาตรา 62 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 7 มาตรา 8 วรรคสอง และมาตรา 22 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

บทเฉพาะกาล

มาตรา 63 ข้าราชการพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพอยู่เดิม และไม่ประสงค์จะโอนไปสังกัดสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกคำสั่งให้ไปช่วยราชการสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลา 2 ปี ในระหว่างไปช่วยราชการดังกล่าว ให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณาแต่งตั้งผู้นั้นไปดำรงตำแหน่งในหน่วยต่าง ๆ ที่ขาดแคลน หรือในอัตราว่างที่หน่วยงานต้นสังกัดมีอยู่แล้ว และให้ยวบอัตราเดิมเสียทั้งหมดและหากสำนักงานสามารถจัดเตรียมบุคลากรที่จะปฏิบัติงานชั้นสูตรพลิกศพได้เพียงพอ ก่อนกำหนด 2 ปี ให้ส่งข้าราชการพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ยืมตัวไปช่วยราชการคืนแก่หน่วยงานต้นสังกัดโดยเร็ว

มาตรา 64 ภายใน 5 ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในท้องที่ที่ยังไม่มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในสำนักงานใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งแพทย์หัวหน้าหน่วยนิติเวชศาสตร์หรือหน่วยพยาธิวิทยาประจำโรงพยาบาลที่มีที่ตั้งในเขตเดียวกับศาลากลางจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ถ้าแพทย์หัวหน้าหน่วยนิติเวชศาสตร์หรือหน่วยพยาธิวิทยาไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลประจำจังหวัดในเขตท้องที่นั้นเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และให้มีอำนาจชั้นสูตรพลิกศพการตายที่เกิดขึ้นในเขต

จังหวัดนั้น ส่วนในท้องที่ที่ยังไม่มีการแต่งตั้งพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งแพทย์ประจำโรงพยาบาลที่มีที่ตั้งในเขตเดียวกับศาลากลางจังหวัด เป็นพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ โดยให้นำบทบัญญัติในหมวด 1 และหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ดำรงตำแหน่งอยู่จนกว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจะได้เปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 40 หรือแต่งตั้งพนักงานชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 53 แล้วแต่กรณี

มาตรา 65 พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบถึงการดำเนินการใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนการดำเนินการใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่ จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนพิจารณาหรือดำเนินการนั้นภายในเวลาตามพระราชบัญญัตินี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- Bureau of Social Welfare and Public Health, Tokyo Metropolitan Government. (2017). *About Medical Examiner's Office*. Retrieved January 21, 2017 from : http://www.fukushihoken.metro.tokyo.jp/kansatsu/toukyoutokansatsuimu/about_en.html
- Christopher Dorries. (2004). *CORONERS' COURTS A GUIDE TO LAW AND PRACTICE. Second edition*. อ้างใน อุษา จันทลอย บุญเปี่ยม. การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- Commonwealth of Massachusetts. (2017). *Office of the Chief Medical Examiner*. Retrieved January 13, 2017 from : <http://www.mass.gov/eopss/agencies/ocme/>
- Cyril H. Wecht. (2005). The History of Legal Medicine. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 33(No.2), 245-251.
- Francis Edwards Camps. (1968). *Gradwohl's Legal Medicine*. (Second edition). Baltimore: Williams and Wilkins. In Werner U. Spitz. *Spitz and Fisher's medicolegal investigation of death*. (Forth edition). Illinois: Charles C Thomas Publisher, LTD.
- Hiroshi Oda. (1992). Japanese Law. London : Butterworths. p.399-401. อ้างใน รำเพย นามจวี. (2546). การตรวจสอบการตายในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องมีการไต่สวนการตาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- Katsuya Honda & Shogo Misawa. (1996). History of the medico-legal system in Japan. *Forensic Science International*, 1-2(No.80), 3-10.
- Ministry of Justice. (2012). *Guide to Coroners and Inquests and Charter for coroner services*. Retrieved January 25, 2017 from : http://www.haringey.gov.uk/sites/haringeygovuk/files/guide_to_coroners_and_inquests_and_charter_for_coroner_services.pdf
- Ministry of Justice Japan. (1952). The code of criminal procedure. Tokyo : p.81. อ้างใน รำเพย นามจวี. การตรวจสอบการตายในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องมีการไต่สวนการตาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

- Minoru Ohki. (2013). Postmortem Examination in Disaster. *Japan Medical Association journal*, 56(No.1), 37-44.
- National Association of Medical Examiners. (2016). *About NAME*. Retrieved December 19, 2016 from :
<https://netforum.avectra.com/eweb/DynamicPage.aspx?Site=NAME&WebCode=AboutNAME>
- Pekka Saukko & Bernard Knight. (2016). *Knight's Forensic Pathology*. (Fourth Edition). Boca Raton : CRC Press.
- Randy Hanzlick. (2007). The Conversion of Coroner Systems to Medical Examiner Systems in the United States A Lull in the Action. *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology*, 28(No.4), 279-283.
- Sydney Smith. (1951). History and Development of forensic Medicine. *British Medical Journal*, 1(No.4707), 599-607. In Werner U. Spitz. (2006). *Spitz and Fisher's medicolegal investigation of death*. (Forth edition). Illinois : Charles C Thomas Publisher, LTD.
- The British Association in Forensic Medicine. (2016). *About BAFM*. Retrieved December 11, 2016 from : <http://www.bafm.org/about>
- The National Archives. (2017). *THE OFFICIAL HOME OF REVISED ENACTED UK LEGISLATION 1267-PRESENT CHANGES OVER TIME*. Retrieved January 19, 2017 from : <http://www.legislation.gov.uk/>
- U.S. Department of Justice. (2007). *Medical Examiners and Coroners' Offices, 2004*. Retrieved January 9, 2017 from <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/meco04.pdf>
- William J. Curran. History and Development. In Curran W.J., McGarry A.L., and Petty C.S. (1980). *Modern Legal Medicine, Psychiatry and Forensic Science*. Philadelphia: F.A. Davis Co. In Werner U. Spitz. (2006). *Spitz and Fisher's medicolegal investigation of death*. (Forth edition). Illinois : Charles C Thomas Publisher, LTD.
- กรณ์ สีนาร์กย์ ณ จำปาศักดิ์. (2552). *ระบบการถามค้ำกับการค้ำหาความจริงในคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

- คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2559). *สรุปการเข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่อง การชั้นสูตรพลิกศพ กฎหมายด้านนิติวิทยาศาสตร์*. 1 มีนาคม 2560 จาก <http://www.lrct.go.th/th/wp-content/uploads/2016/08/>
- คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2559). *การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่อง การชั้นสูตรพลิกศพ กฎหมายด้านนิติวิทยาศาสตร์ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2559*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการยุติธรรม.
- ทัศนะ สุวรรณจุฑะ. (2532). *นิติเวชศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ประพัฒน์ คนตรง. (ม.ป.ป.). *นิติวิทยาศาสตร์กับการดำเนินคดีอาญา*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานชั้นสูง* หน่วยที่ 2, 4, 8-11, 14-15, หน่วยที่ 14, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- แพทยสภา. (2560). *สถิติแพทย์*. 26 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.tmc.or.th/statistics.php>
- แมน อิงคตานุวัฒน์. (2553). *นิติเวชศาสตร์ (2)*. ใน *กฎหมายวิธีสบัญญัติ 3: วิธีพิจารณาความอาญา*. หน่วยที่ 13, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2537). การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ. *คูลพาท*, 41(6), 35-81.
- วิรัตน์ พาณิชย์พงษ์. (2542). *มาตรฐานการชั้นสูตรพลิกศพ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม*. กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). *เกี่ยวกับ สทน*. 25 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.tint.or.th/index.php/th/2013-07-30-15-07-35/2013-07-30-15-35-54>
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2560). *ประวัติความเป็นมาของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย*. 25 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER016/GENERAL/DATA0000/00000004.PDF>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2559). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. 27 ธันวาคม 2559 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *จำนวนผู้ป่วย / สาเหตุการตาย*. 21 มิถุนายน 2560 จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries09.html>
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2555). *เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นศาลของประเทศต่าง ๆ*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง เล่ม 3*, หน่วยที่ 13. นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (ม.ป.ป.). แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยาน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานชั้นสูง* หน่วยที่ 2, 4, 8-11, 14-15, หน่วยที่ 11. นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2555). การศึกษาการพัฒนาระบบชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทย. ใน *แสวง บุญเฉลิมวิภาส (บรรณาธิการ), นิติเวชศาสตร์และกฎหมายการแพทย์*. หน้า 15-28.

กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

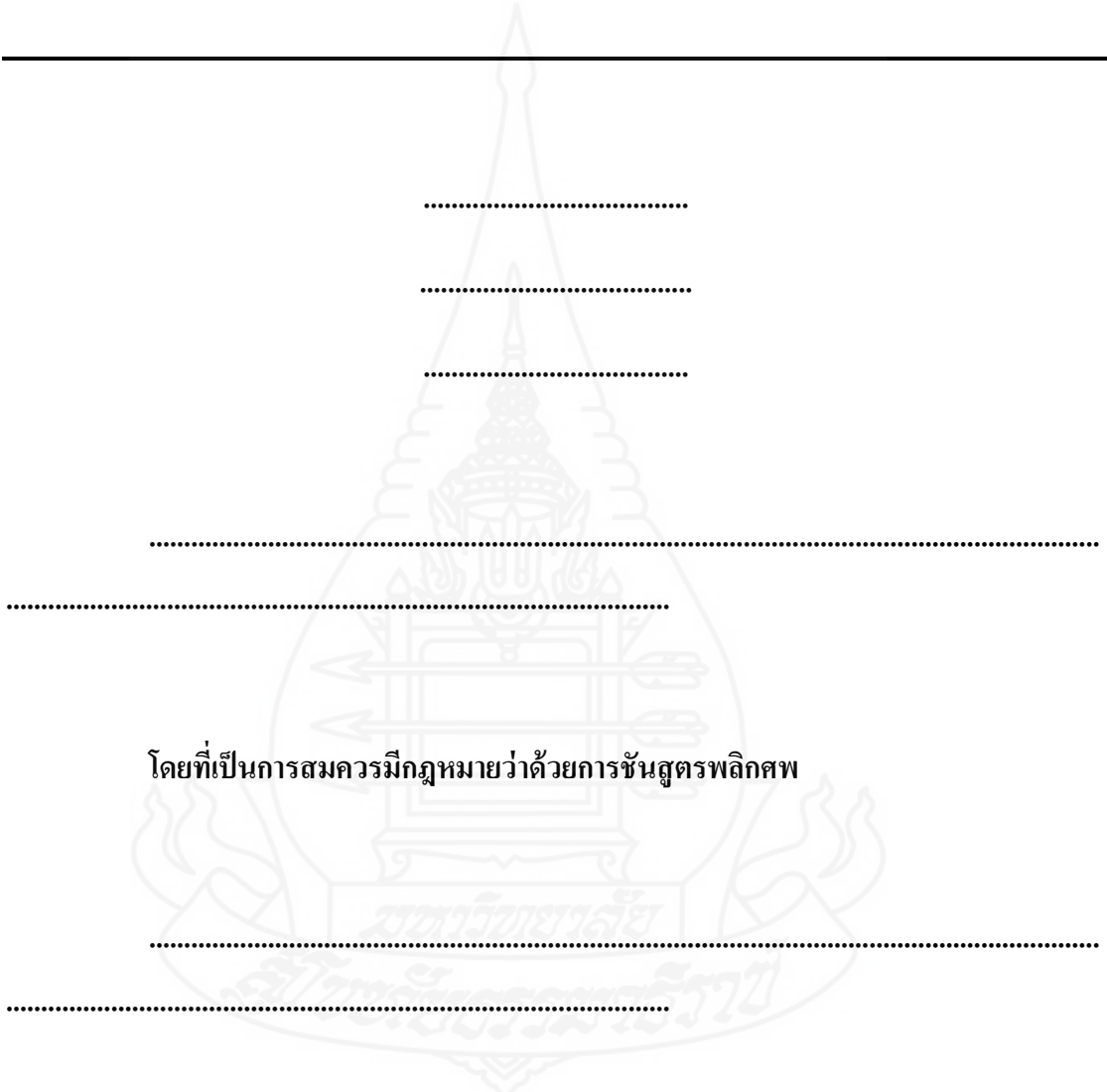
อุษา จันทลอย บุญเปี่ยม. (ม.ป.ท.). *การพัฒนาระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....* . กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม.

ร่าง

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ

พ.ศ. ....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. ....”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในหมวด 2 การชันสูตรพลิกศพ ลักษณะ 2 การสอบสวน ภาค 2 สอบสวน แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่ง ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การชันสูตรพลิกศพ” หมายความว่า การตรวจพิสูจน์การตายหรือตรวจพิสูจน์ศพ ณ ที่เกิด เหตุหรือสำนักงาน รวมถึงการผ่าศพ เพื่อให้ทราบถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหนและ เมื่อใด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานชันสูตรพลิกศพ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ” หมายความว่า เจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานชันสูตรพลิกศพ” หมายความว่า พนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

การชันสูตรพลิกศพ

มาตรา 6 ให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการตายดังต่อไปนี้

- (1) การตายที่ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่าผู้ตายเป็นใคร
- (2) ฆ่าตัวตาย
- (3) ตายโดยถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (4) ตายโดยถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (5) ตายโดยอุบัติเหตุ หรืออุบัติเหตุ หรือจากการประกอบอาชีพ หรือสืบเนื่องจากการประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ

(6) ตายโดยการกระทำของเจ้านักงาน หรือถูกกล่าวหาว่าต่อผู้ขัดขวางเจ้านักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

(7) ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้านักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

- (8) ตายโดยมิปรากฏเหตุ หรือตายโดยไม่มีแพทย์รับรองการตาย

มาตรา 7 การตายตามมาตรา 6 เกิดมีขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายจัดการดังต่อไปนี้

- (1) เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั่นเอง เพียงเท่าที่จะทำได้

(2) ไปแจ้งความแก่เจ้านักงานชั้นสุตรพลิกศพ หรือตำรวจแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ โดยเร็วที่สุด

ผู้มีหน้าที่ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง รวมตลอดถึงผู้อื่นซึ่งได้พบศพในที่ที่ไม่มีสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติ ของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย

ความในมาตรานี้ ให้ใช้บังคับแก่การพบอวัยวะ ชิ้นส่วน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของศพ ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 8 เมื่อเจ้านักงานชั้นสุตรพลิกศพ หรือตำรวจได้รับแจ้งการตายตามมาตรา 7 แล้ว ให้ไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ทันที

ในกรณีที่ตำรวจเป็นผู้รับแจ้ง ให้ตำรวจมีหน้าที่แจ้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ทราบ

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือตำรวจมีอำนาจปิดกั้นอาณาเขตและรักษาสภาพแห่ง สถานที่ที่ศพนั้นอยู่ รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปหรือกระทำการใดใดในสถานที่ที่ปิดกั้นนั้นได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพหรือตำรวจอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงได้

ก่อนการชันสูตรพลิกศพ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

มาตรา 9 ในกรณีที่มีเหตุปรากฏแน่ชัดว่าหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายเป็นผลจากการกระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ และรับผิดชอบสถานที่นั้น ตลอดระยะเวลาที่จำเป็นเพื่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ

ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและสภาพที่ศพอยู่ และรายละเอียด แห่งสถานที่ปิดกั้น การบันทึกรายละเอียดดังกล่าวอาจรวมถึงการบันทึกใดๆ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น

มาตรา 10 เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีอำนาจเข้าไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่และทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่นั้น

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ การบันทึกรายละเอียดดังกล่าวอาจรวมถึงการบันทึกใดๆ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอาจมอบหมายให้พนักงานชันสูตรพลิกศพหรือลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การตายตามมาตรา 6(6) หรือ (7)

(2) เมื่อเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพได้รับรายงานจากผู้ได้รับมอบหมายแล้วเห็นว่ามี ความจำเป็นต้องไปยังสถานที่ที่ศพอยู่นั้นด้วยตนเอง ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพและผู้ได้รับ มอบหมายเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 11 เมื่อทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ที่ศพอยู่เสร็จสิ้นแล้ว และหากมีความ จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา 12 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพหรือผู้ได้รับมอบหมายจัดให้มีการ เคลื่อนย้ายศพไปยังสำนักงาน เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นจะเคลื่อนย้ายศพไปยังสถานที่อื่นที่เจ้า พนักงานชั้นสูตรพลิกศปกำหนดก็ได้

มาตรา 12 เมื่อมีการเคลื่อนย้ายศพมายังสำนักงานหรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงาน ชั้นสูตรพลิกศปกำหนดแล้ว ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพทำการตรวจพิสูจน์ศพและอาจมีคำสั่ง ให้ผ่าศพในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุหรือพฤติการณ์แห่งการตาย

(2) พนักงานสอบสวนร้องขอให้ทำการผ่าศพ (3) สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครองหรือญาติของผู้ตาย ร้องขอให้ทำการผ่าศพ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพปฏิเสธไม่ทำการผ่าศพตามคำร้องขอของบุคคล ตาม (2) หรือ (3) ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจัดทำความเห็นของตนและแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องขอ ทราบด้วย

มาตรา 13 ในกรณีที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายเกิดจาก การกระทำความผิดอาญา หรือในกรณีที่เห็นสมควร ก่อนทำการผ่าศพ ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิก ศพแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการผ่าศพไปยังบุคคลเหล่านี้

(1) พนักงานสอบสวน และ

(2) สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง หรือญาติของผู้ตายทราบ ตามลำดับ อย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้

บุคคลตามวรรคหนึ่งอาจเข้าร่วมในการผ่าศพ โดยต้องปฏิบัติตามวิธีการที่เจ้าพนักงาน ชั้นสูตรพลิกศปกำหนด

มาตรา 14 การปฏิบัติต่อผู้ตาย และการผ่าศพ จะต้องคำนึงถึงความเชื่อและประเพณีอันดีงามทางศาสนาของผู้ตาย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อทราบเหตุและพฤติการณ์การตาย

มาตรา 15 ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพออกรายงานการชันสูตรพลิกศพและหนังสือรับรองการตายเมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(1) เมื่อเห็นว่าการตรวจพิสูจน์ศพ ณ สถานที่ที่ศพอยู่เสร็จสิ้นแล้วและเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพเพื่อปฏิบัติตามมาตรา 12

(2) เมื่อมีการเคลื่อนย้ายศพมายังสำนักงานหรือสถานที่อื่นที่เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพกำหนด และได้ทำการตรวจพิสูจน์ศพเสร็จสิ้นแล้วโดยไม่มีคำสั่งให้ผ่าศพ

(3) เมื่อการผ่าศพเสร็จสิ้นแล้ว

ในกรณีการชันสูตรพลิกศพเสร็จด้วยเหตุตาม (1) หรือ (2) ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ ออกรายงานการชันสูตรพลิกศพและหนังสือรับรองการตายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พบศพ

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ผ่าศพ ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพออกรายงานการตรวจศพและหนังสือรับรองการตายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พบศพ และเมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จด้วยเหตุตาม (3) ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพออกรายงานการชันสูตรพลิกศพภายในสามสิบวันนับแต่วันที่การผ่าศพเสร็จสิ้นแล้ว และอาจขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน

มาตรา 16 รายงานการชันสูตรพลิกศพต้องแสดงรายละเอียดอย่างน้อยดังต่อไปนี้

(1) ชื่อและนามสกุลของผู้ตายเท่าที่จะทราบ

(2) สถานที่ที่พบการตาย

(3) เวลาที่ตาย

(4) เหตุที่ตาย

(5) พฤติการณ์ที่ตาย

(6) ในกรณีที่มีการผ่าศพให้มีรายละเอียดถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็น หรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น

(7) ชื่อและนามสกุลของผู้ตรวจศพ ณ สถานที่ที่พบศพ หรือสำนักงานเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ เจ้าพนักงานผู้ทำการผ่าศพ และลายมือชื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ

เมื่อเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพทำรายงานการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งรายงานเช่นว่านั้นไปยังบุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งทันที

การจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

มาตรา 17 เมื่อได้รับรายงานการชันสูตรพลิกศพแล้ว บุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ยกเลิกรายงานการชันสูตรพลิกศพ หากเห็นว่าการชันสูตรพลิกศพดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และสั่งให้มีการจัดการชันสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือ

(2) ให้ทำการตรวจพิสูจน์การตาย หรือทำการผ่าศพ หากเห็นว่ารายงานการชันสูตรพลิกศพ ไม่มีการแสดงซึ่งเหตุและผลเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

มาตรา 18 ให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องขอเช่นว่านั้น โดยเร็ว ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ยื่นคำขอในการที่จะนำสืบพยานหลักฐาน หรือขอให้เรียกผู้เชี่ยวชาญอื่นมาให้ความเห็นเพิ่มเติมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ให้ศาลมีคำสั่งภายในสามวันนับแต่เสร็จการไต่สวน คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

มาตรา 19 ถ้าศาลมีคำสั่งให้จัดการชันสูตรพลิกศพขึ้นใหม่ หรือให้ทำการตรวจพิสูจน์การตาย หรือทำการผ่าศพ ให้ศาลกำหนดเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอื่นที่มีไม่ใช่ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเดิมเป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพด้วย ทั้งนี้อาจมีคำสั่งให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเดิมเข้าร่วมด้วยก็ได้

มาตรา 20 ให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 19 รายงานผลให้ศาลทราบภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 มาใช้บังคับกับการชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 19 โดยอนุโลม ถ้าศพได้ฝังไว้แล้ว เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอาจมีคำสั่งให้เอาศพขึ้นเพื่อทำการชั้นสูตรพลิกศพก็ได้ เว้นแต่จะเป็นอันตรายแก่นามัยของประชาชน

มาตรา 21 เมื่อได้ทำการชั้นสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคืนศพแก่บุคคลที่แสดงตนว่าเป็นสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายโดยเร็ว เว้นแต่

(1) ในกรณีที่ล่วงพ้นระยะเวลาหกสิบวันแล้ว ไม่มีผู้มารับศพ ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจัดการศพตามพิธีกรรมที่เห็นสมควร

(2) ถ้าไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ตายเป็นใคร เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอาจเก็บศพไว้จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายเป็นใครก็ได้

มาตรา 22 การเผาศพที่มีการชั้นสูตรพลิกศพจะกระทำได้เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาลี้ลับแปดชั่วโมงนับแต่เมื่อมีการส่งศพคืน หรือล่วงพ้นระยะเวลาที่ไม่มีผู้มารับศพคืนแล้ว

มาตรา 23 เพื่อประโยชน์ในการชั้นสูตรพลิกศพ บุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งหรือผู้มีส่วนได้เสียอาจร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งห้ามมิให้มีการเผาศพภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้

มาตรา 24 เมื่อพ้นระยะเวลาที่อาจขอให้มีการชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 17 หรือเมื่อศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขอตามมาตรา 18 แล้ว ห้ามมิให้มีการชั้นสูตรพลิกศพในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้รายงานการชั้นสูตรพลิกศพเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ หรือพนักงานอัยการร้องขอ

ในกรณีเช่นว่านี้ บุคคลตามมาตรา 13 วรรคหนึ่งหรือผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 18 และให้นำมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 25 ถ้าบทบัญญัติใดกำหนดให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพต้องแจ้งหรือส่งการดำเนินการของตนให้บุคคลอื่นทราบ ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ปิดประกาศการดำเนินการเช่นว่านั้น ณ สำนักงานด้วย

ผู้ใดประสงค์จะคัดสำเนาเอกสารใดที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจัดทำขึ้นตามความในหมวดนี้ ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพดำเนินการคัดสำเนาให้ โดยให้เสียค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา 26 เมื่อได้รับรายงานชั้นสูตรพลิกศพการตายตาม มาตรา 6 (6) และ (7) แล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

เมื่อได้รับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย และมีเหตุอันควรเชื่อว่าการตายนั้นเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบของเจ้าพนักงานผู้ใดหรือไม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 27 ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาล และให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้ทราบก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวันและให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานหลักฐานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิแต่งตั้งทนายความดำเนินการแทนได้ หากไม่มีทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลดังกล่าวเข้ามาในคดีให้ศาลตั้งทนายความขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทนายความฝ่ายญาติผู้ตาย

มาตรา 28 เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติมหรือเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบก็ได้ และศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้นำสืบพยานหลักฐานที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอื่นมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

คำสั่งของศาลตามมาตรา 28 นี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

มาตรา 29 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 172 ตีร แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนของศาล ในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

หมวด 2

คณะกรรมการการชันสูตรพลิกศพ

มาตรา 30 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการการชันสูตรพลิกศพ” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หัวหน้าภาควิชานิติเวชหรือหัวหน้าหน่วยนิติเวชของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสามคน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติเวชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กฎหมาย หรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งกรรมการ โดยตำแหน่งเป็นผู้เลือกอีกสามคนเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นเลขานุการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุขจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 31 ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 30 อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้คณะกรรมการประกอบด้วย กรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา 32 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี
- (3) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (4) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกจริงหรือไม่ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 33 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 31 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 32

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ รัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการ แทนได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของ กรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 34 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางการบริหารงานการชั้นสูตรพลิกศพต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- (2) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานชั้นสูตรพลิกศพและเงินสนับสนุนการดำเนินการของสถานปฏิบัติการ โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง
- (3) เสนอแนะการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และการจัดตั้งสำนักงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- (4) ประสานงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและการชั้นสูตรพลิกศพ หน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวิจัยด้านการชั้นสูตรพลิกศพ
- (5) สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการชั้นสูตรพลิกศพ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพทั้งระบบ ตลอดจนการดำเนินการวิจัยด้านชั้นสูตรพลิกศพ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือการวิจัย เกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ และภาคประชาสังคม ตลอดจนนานาชาติ
- (6) ให้คำปรึกษาแนะนำ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านชั้นสูตรพลิกศพแก่องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ
- (7) กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และจริยธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ รวมถึงมาตรการเพื่อประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และการให้ความเห็นตามหลักวิชาการของผู้ปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพ
- (8) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ
- (9) กำกับดูแลและพัฒนาการดำเนินการของผู้ปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด
- (10) รับรองหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 35 คณะกรรมการอำนวยการระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับการประชุมของ คณะกรรมการ เป็นการเฉพาะเรื่องหรือทั่วไปก็ได้ หากไม่มีระเบียบ ข้อกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การประชุมของคณะกรรมการให้ เป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการ

ในกรณีที่กรรมการคนใดเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา คณะกรรมการต้อง จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่เสนอนั้นโดยเร็ว

มาตรา 36 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่ มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการ ลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียง ชี้ขาด

มาตรา 37 คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณา หรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในมาตรา 35 และมาตรา 36 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 38 ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน อาจขอให้ หน่วยงานของรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจัดส่งเอกสาร ข้อมูล และชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา 39 ให้กรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการได้รับ ค่าตอบแทนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด 3

เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

ส่วนที่ 1

การแต่งตั้ง

มาตรา 40 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 41 เป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพประจำสำนักงานแห่งใดแห่งหนึ่งตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการได้มาซึ่งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการชันสูตรพลิกศพกำหนด

การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 41 บุคคลผู้มีสิทธิได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (5) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
- (6) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกไล่ออกจากราชการไว้ก่อน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (8) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (9) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (10) ไม่เป็นผู้ต้องเคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (11) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (12) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออกเพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (13) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (14) สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา
- (15) เป็นแพทยศาสตร์บัณฑิตที่ขึ้นทะเบียนมีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีวุฒิบัตรหรืออนุวุฒิบัตรทางนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยาภาค ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการชันสูตรพลิกศพหรือการผ่า ศพมาแล้วไม่น้อย 5 ปี
- (16) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์หรือความชำนาญ หรือได้ผ่านการฝึกอบรมด้านการชันสูตรพลิกศพของกระทรวงสาธารณสุขมาแล้ว

มาตรา 42 ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ในการปฏิบัติงานการชันสูตรพลิกศพ จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ หรือประสบการณ์สูง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจยกเว้นคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งตามมาตรา 41 สำหรับการแต่งตั้งเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพก็ได้

มาตรา 43 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกได้

มาตรา 44 เจ้าพนักงานพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ครบวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) ขาดคุณสมบัติ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพพ้นจากตำแหน่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคนใหม่โดยเร็ว และให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

เมื่อปรากฏว่าเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคนใดจะพ้นจากตำแหน่งภายในระยะเวลาหกเดือน ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขพิจารณาแต่งตั้งบุคคลใดเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ โดยให้ผู้นั้นได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพคนเดิมพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนที่ 2

สำนักงานและเขตอำนาจ

มาตรา 45 ให้จัดตั้งสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพขึ้นในโรงพยาบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายตามมาตรา 6 ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ความรับผิดชอบของโรงพยาบาลนั้น

การจัดตั้งสำนักงานและการกำหนดเขตอำนาจของสำนักงานในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตพื้นที่อื่นให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา โดยจะต้องคำนึงถึงเขตการปกครอง เขตอำนาจ

ศาลหรือเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน จำนวนประชากร และระยะทางในการเดินทางจากสำนักงานไปยังท้องที่ที่รับผิดชอบ

มาตรา 46 ให้กระทรวงสาธารณสุขจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอแก่การปฏิบัติงานที่เป็นกลางของสำนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และจัดหาหรืออนุญาตให้ใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 47 เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมีอำนาจชั้นสูตรพลิกศพในเขตอำนาจของสำนักงานแห่งท้องที่ที่ตนได้รับการแต่งตั้ง

ถ้าการชั้นสูตรพลิกศพเกี่ยวพันกันกับเขตอำนาจของสำนักงานหลายแห่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ชี้ขาดว่าสำนักงานใดมีเขตอำนาจในการชั้นสูตรพลิกศพนั้น

มาตรา 48 ในกรณีที่ สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือ ญาติของผู้ตายเห็นว่า เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ที่มีเขตอำนาจเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีเหตุผลพิเศษที่อาจทำให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเป็นกลางหรือโดยอิสระ บุคคลเช่นว่านั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในเขตท้องที่อื่น เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพแทนก็ได้ คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

มาตรา 49 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในเขตท้องที่อื่น เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพแทน ตามมาตรา 48 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ที่มีเขตอำนาจเดิมจัดการส่งศพ หรือส่วนของศพ ไปยังสำนักงานของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ที่ศาลสั่งให้ทำการชั้นสูตรพลิกศพแทนทันที

ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพแทนดำเนินการตามมาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 และมาตรา 17 และเมื่อเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ทำรายงานการชั้นสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งรายงานเช่นว่านั้น ไปยังผู้ร้องขอ เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทันที

มาตรา 50 ในกรณีที่ท้องที่ใดมีการตายที่ต้องชั้นสูตรพลิกศพในคราวเดียวกันจำนวนมาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในท้องที่อื่น

หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านการชันสูตรพลิกศพไปช่วยเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพแห่งท้องที่ที่มีการตายก็ได้ โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินสามเดือน

ในกรณีการตายตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุร้ายแรง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจมีคำสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพสำหรับการตายนั้น โดยไม่เกินกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพแห่งท้องที่ที่มีการตายเป็นผู้ช่วยในการชันสูตรพลิกศพการตายนั้น

มาตรา 51 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามกฎหมายนี้ ให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ส่งศพหรือส่วนของศพไปยังเจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพอื่น หรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยา ในศูนย์การแพทย์ โรงพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา หรือสถานปฏิบัติการอื่น เพื่อทำการตรวจพิสูจน์ศพหรือผ่าศพแทนตน

(2) มอบหมายให้พนักงานชันสูตรพลิกศพหรือลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่อย่างใดๆ ตามที่กฎหมายนี้อาจให้มอบหมายได้ ในกรณีการผ่าศพ ผู้ที่ทำการผ่าศพจะต้องเป็นแพทยศาสตรบัณฑิตที่มีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีวุฒิปับตรหรืออนุมัติปับตรทางพยาธิวิทยากายวิภาค หรือนิติเวชศาสตร์ ซึ่งได้จดทะเบียนรายชื่อไว้ต่อสำนักงานชันสูตรพลิกศพในเขตท้องที่นั้นเท่านั้น

หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจดทะเบียนรายชื่อผู้ที่สามารถทำการผ่าศพได้ตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

ในกรณีตาม (2) พนักงานที่ได้รับมอบหมายย่อมมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานในการชันสูตรพลิกศพนั้น

ส่วนที่ 3

การบริหารจัดการสำนักงาน

มาตรา 52 เจ้าพนักงานชั้นสูงตรพลิกศพมีฐานะเป็นหัวหน้าของสำนักงาน และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานชั้นสูงตรพลิกศพ และลูกจ้างของสำนักงาน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงาน เพื่อให้เป็นหน่วยธุรการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานชั้นสูงตรพลิกศพ

มาตรา 53 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งผู้มีความสมบัติตามมาตรา 54 เป็นพนักงานชั้นสูงตรพลิกศพ หลักเกณฑ์ และวิธีการได้มาซึ่งพนักงานชั้นสูงตรพลิกศพ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 54 พนักงานชั้นสูงตรพลิกศพต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (5) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
- (6) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกไล่ออกจากราชการไว้ก่อน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (7) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (8) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (9) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(10) ไม่เป็นผู้ต้องเคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(11) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(12) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออกเพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

(13) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

(14) สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา

(15) เป็นแพทยศาสตร์บัณฑิตที่มีใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีวุฒิปัตร์หรืออนุมัติบัตร ทางพยาธิวิทยากายวิภาค หรือนิติเวชศาสตร์

เมื่อมีความจำเป็นอาจแต่งตั้งพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มเวลาก็ได้

มาตรา 55 พนักงานชั้นสูตรพลิกศพพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติ

มาตรา 56 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพอาจจ้างลูกจ้าง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตนก็ได้

คุณสมบัติของผู้ที่จะจ้าง ระยะเวลาการจ้าง กรอบอัตราจ้าง วิธีการจ้าง การบังคับตามสัญญา และสิทธิของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในการเลิกสัญญา ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด แต่ทั้งนี้ระยะเวลาการจ้างในแต่ละครั้ง จะต้องไม่เกินกว่าวาระการดำรงตำแหน่งของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ

มาตรา 57 ให้เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพมอบหมายพนักงานชั้นสูตรพลิกศพหนึ่งคนเป็นผู้ทำการแทน และให้ผู้ทำการแทนทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายและรักษาการเมื่อเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา 58 เงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพหรือลูกจ้างให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการปฏิบัติงานที่เป็นกลาง ประสิทธิภาพและปริมาณงานที่แตกต่างของผู้ปฏิบัติงานด้านการชันสูตรพลิกศพ

เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน จากการปฏิบัติงานตามกฎหมายอื่นอีก

มาตรา 59 เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่ประสงค์จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือได้รับการจ้างเป็นลูกจ้างของสำนักงาน ให้แจ้งความจำนงเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และจะต้องผ่านการคัดเลือกหรือการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 60 ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเปลี่ยนไปเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชั้นสูตรพลิกศพของสำนักงานเป็นข้าราชการ ให้ถือว่าออกจากราชการเพราะเลิกหรือยุบตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ แล้วแต่กรณี

ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเปลี่ยนไปเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานชั้นสูตรพลิกศพของสำนักงาน เป็นลูกจ้างของส่วนราชการ ให้ถือว่าออกจากราชการเพราะทางราชการยุบเลิกตำแหน่งหรือเลิกจ้าง โดยไม่มีความผิด และให้ได้รับบำเหน็จตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง

มาตรา 61 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจแต่งตั้งข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 41 มาปฏิบัติงานเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ หรือพนักงานชั้นสูตรพลิกศพของสำนักงานเป็นการชั่วคราวก็ได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นเจ้าพนักงาน พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไปปฏิบัติงานใดๆ และให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสำนักงานสำหรับคำนวณบำเหน็จ บำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ทำนองเดียวกันเสมือนอยู่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานเต็มเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณี

มาตรา 62 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 60 ขอลับเข้ารับราชการหรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิม ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนในตำแหน่งและสังกัดเดิม

บทเฉพาะกาล

มาตรา 63 ภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในท้องที่ที่ยังไม่มีการแต่งตั้ง เจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพในสำนักงานใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งผู้อำนวยการประจำโรงพยาบาลที่มีที่ตั้งในเขตเดียวกับศาลากลางจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ และให้มีอำนาจชั้นสูตรพลิกศพการตายที่เกิดในเขตจังหวัดนั้น โดยให้นำบทบัญญัติในหมวด 1 และหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพจนกว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจะได้เปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 40 แล้ว

มาตรา 64 พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระทำการใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนการดำเนินการใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่

จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจ
กระทำได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือดำเนินการนั้นภายในเวลาตาม
พระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายอานนท์ จำลองกุล		
วัน เดือน ปีเกิด	6 กรกฎาคม 2532		
สถานที่เกิด	เขตพญาไท จังหวัดกรุงเทพมหานคร		
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	พ.ศ. 2554
	แพทยศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยนเรศวร	พ.ศ. 2557
	ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก		
	สาขานิติเวชศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	พ.ศ. 2560
	วุฒิบัตรเพื่อแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม		
	สาขานิติเวชศาสตร์	แพทยสภา	พ.ศ. 2560
	นิติศาสตรมหาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	พ.ศ. 2560
สถานที่ทำงาน	สำนักวิชาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย		
ตำแหน่ง	อาจารย์		

